

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
HUMANITARINIS FAKULTETAS
FILOSOFIJOS IR ANTROPLOGIJOS KATEDRA

GABRIELĖ KURAITIENĖ

Tarpkultūrinio ugdymo ir tarpininkavimo studijų programos studentė

**TARPKULTŪRINIS KULTŪROS CENTRO VAIDMUO
MULTIKŪLTŪRINIAME MIESTE: ATVEJO ANALIZĖ**

Magistro darbas

Darbo vadovė: lekt. dr. I. Ratnikaitė

Šiauliai, 2015 m.

SANTRAUKA

Gabrielė Kuraitienė

Tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste: atvejo analizė

Magistro darbas

Šiame magistro darbe nagrinėjamas tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste bei skirtingų kultūrinių interesų miesto gyventojų grupės.

Darbo tikslas - teoriškai pagrįsti multikultūrinio ir tarpkultūrinio ugdymo svarbą visuomenėje, išnagrinėti, kaip kultūros centras atstovauja skirtingų kultūrinių interesų grupes multikultūriniame mieste, kokiais būdais kuriamas tarpkultūrinis miesto veidas.

Magistro darbe remiantis moksline literatūra išanalizuota multikultūrinio ir tarpkultūrinio ugdymo svarba, tarpkultūrinio dialogo reikšmė multikultūriniame mieste ir kultūrinės organizacijos neformalaus švietimo veiklas skatinanti tarpkultūrinį bendradarbiavimą. Tyrimo metu atlikus pusiau struktūruotus interviu ir stebėjimą dalyvaujant išanalizuotas tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste, skirtingų kultūrinių interesų grupių kultūriniai poreikiai ir kultūros centro renginių pritaikymas skirtingų kultūrinių interesų grupėms.

Gauti tyrimo rezultatai atskleidė, kad pagrindinė kultūros centro veikla yra tautišumo puoselėjimas ir etninės kultūros sklaida. Tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste yra menkas. Kultūrinė organizacija neatsižvelgia į besikeičiančią miesto gyventojų sudėtį ir skirtingų kultūrinių interesų grupes. Tarpkultūriniai santykiai kuriami su kitomis šalimis, nesiekiami bendradarbiavimo su mieste esančia rusų bendruomene, renginiuose pastebimas menkas kitataučių dalyvavimas, dėl tinkamų galimybių, aktyviai įsitraukti į kultūrinę veiklą, nesudarymo.

SUMMARY

Gabriele Kuraitiene

Intercultural Cultural Center's role in the multicultural city: a case study

Master's paper

This master's paper examined the role of cross-cultural cultural center in multicultural and diverse cultural interests of the urban population.

The aim - to justify the theory of multicultural and intercultural education in society, to explore how cultural center represents the interests of the different cultural groups in a multicultural, cross-cultural ways created cityscape.

Master's thesis on the basis of scientific literature analysis of multicultural and intercultural education the importance of intercultural dialogue in multicultural significance of cultural organizations and non-formal educational activities promoting intercultural cooperation. The study carried out semi-structured interviews and analyzed monitoring the presence of intercultural cultural center role in the multicultural city, different cultural interest groups and cultural needs of the cultural center of events to different cultural interest groups.

The obtained results revealed that the cultural center run in basic activity is ethnicity fostering ethnic and cultural dissemination. Intercultural Cultural Center in the multicultural city is poor. Cultural organization does not take into account developments in the city's population composition and different cultural interest groups. Cross-cultural relations with other developed countries, does not seek cooperation with the city, the Russian community events observed poor foreigners participation for appropriate opportunities to actively engage in cultural activities, exclusion.

Turinys

SANTRAUKA	2
SUMMARY	2
ĮVADAS	5
1. MULTIKULTŪRINIŲ IR TARPKULTŪRINIŲ REIŠKINIŲ KONCEPTUALIZAVIMAS	10
1.1. Metodologiniai požiūriai į kultūrą	10
1.2. Tarpkultūriškumas ir jo ugdymas multikultūriniame mieste	14
1.2.1 . Daugiakultūriškumas ir multikultūralizmas	14
1.2.2. Neformalus ugdymas kultūrinėje organizacijoje	19
1.2.3. Tarpkultūrinio (ne) dialogo reikšmė	23
1.3. Tarpkultūriškumas Lietuvos ir ES kultūros politikos nuostatose	31
2. TYRIMO METODOLIGIJA IR METODAI	36
3. MIESTO KULTŪROS CENTRŲ VEIKLA IR FUNKCIJOS	39
3.1. X miesto kultūros centro veiklos ir funkcijų apibūdinimas	40
3.2.X miesto kultūros centro renginių apžvalga	41
3.3.X miesto rusų kultūros centro veiklos apžvalga	44
4. TARPKULTŪRINIS KULTŪROS CENTRO VAIDMUO MIESTE	45
4.1. Pagrindinės veiklos analizė	45
4.2. Tarpkultūriškumo plėtra	49
4.3. Tarpkultūrinis bendradarbiavimas Y mieste Latvijoje	54
IŠVADOS	59
DISKUSIJA	61
REKOMENDACIJOS	62
LITERATŪROS SĄRAŠAS	63
PRIEDAI	67

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Šiandienos globaliame pasaulyje, visuomenė tampa vis labiau heterogeniška. Tautos maišosi, vyksta migracijos procesai, kuriasi multikultūrinės šeimos. Kaip teigia Z. Bauman „Vieniems „globalizacija“ reiškia, tai ką mes įpareigoti daryti, jei norime būti laimingi, o kitiems ji – mūsų nelaimingumo priežastis. Tačiau visiems „globalizacija“ yra nepermaldaujama pasaulio lemtis, negrįžtamas procesas, veikiantis mus visus vienodu mastu ir tokiu pačiu būdu“ (Bauman 2002 P. 7). Lietuvos, kaip ir daugelio kitų pasaulio valstybių neaplenkia staigūs pasauliniai pokyčiai – pasaulėžiūros globalėjimas, tautinių mažumų kovojimas už savo teises, elgsenos ir gyvenenos pokyčiai. Kitų kultūrų gyventojų migracija į Lietuvą įtakoja kultūrinių, rasinių, religinių mažumų skaičiaus augimą, tai turi įtakos multikultūrinių miestų raidai.

Kuriantis multikultūriniam miestams svarbu patenkinti visų miesto gyventojų sociokultūrinius poreikius. Kultūrinės miesto organizacijos gali prisidėti prie skirtingų kultūrinių interesų grupių poreikių patenkinimo organizuodamos įvairias veiklas. Kultūrinių veiklų organizavimas ir pritaikymas pagal etninius, amžiaus ar socialinius aspektus gali padėti multikultūriniame mieste kurti erdves, kuriose skirtingų kultūrinių interesų grupių atstovai galėtų patenkinti savo kultūrinius poreikius.

Šiame darbe miesto kultūrinė organizacija yra kultūros centras, kuris orientuojasi į tarpkultūrinės erdvės kūrimą renginių ir projektų metu, atstovauja įvairias socialines, amžiaus ir skirtingų kultūrinių interesų grupes Tačiau daugiausia dėmesio šiame darbe bus skiriama tarpkultūrinio bendradarbiavimo galimybių analizei, kultūros centro vaidmeniui multikultūriniame mieste bei tarpkultūrinio ugdymo plėtrai.

Tyrimo iširtumas: Lietuvoje multikultūriškumo ir tarpkultūriškumo tyrimuose dominuoja ugdymo temos. J. Bielskienė, L. Duoblienė, E. Tamulionytė (2012) metodinėje mokymo priemonėje mokytojams atskleidžia pagrindinius tarpkultūrinio ugdymo principus, teorines prieigas, tarpkultūrinio ugdymo taikymo metodus. A. Norvilienė, V. Zuzevičiūtė (2011) kalba apie svarbą ugdyti mokytojų tarpkultūrinės kompetencijas, nes vis daugiau mokytojų susiduria su kitataučių ugdymu, atsiranda daugiakultūrinės klasės, todėl svarbu turėti tinkamas tarpkultūrinės kompetencijas. I Zaleskienė (2006), G. Paurienė (2011) kalba apie tarpkultūrinių kompetencijų ugdymo svarbą. Užsienio autoriai daugiau dėmesio skiria multikultūriškumo miestuose problemoms. A. Asmin (2002) aptaria etniškumą multikultūriniuose miestuose, etninius konfliktus, jų kilimo priežastis. L. Sandercock (2000) rašo apie gyvenimą daugiakultūriniame mieste ir iššūkius su kuriais susiduria tokie miestai. M. Keith diskutuoja apie daugiakultūrinius miestus XXI a., kultūrų skirtumus ir šių skirtumų reikšmę gyvenant multikultūriniame mieste. Lietuvoje multikultūrinių miestų tema nėra itin išplėtotą. Galima paminėti A.

Gedutį (2011), kuris rašė apie besikeičiantį Klaipėdos miestą, multikultūriškumo apraiškas mieste, kultūrinius multikultūriškumo simbolius.

Tyrimo praktinė reikšmė: Analizuojant kultūrinės organizacijos veiklas, atsiskleidė, organizuojamų renginių įtaką miesto gyventojams, taip pat kitataučių įsitraukimo į kultūrinius renginius galimybės ir renginių pritaikomumas skirtingų kultūrinių interesų žmonių grupėms.

Tyrimo problema: Koks kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste, kaip atsižvelgiama į skirtingų kultūrinių grupių interesus?

Objektas: Tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste.

Tikslas: Išanalizuoti tarpkultūrinį kultūrinės organizacijos vaidmenį multikultūriniame mieste.

Uždaviniai:

1. Remiantis moksline literatūra konceptualizuoti tarpkultūriškumo ir multikultūriškumo reiškinius.
2. Išanalizuoti ir palyginti Lietuvos ir ES kultūros politikos nuostatas tarpkultūriškumo aspektu.
3. Išanalizuoti kaip kultūros centro atstovauja skirtingų kultūrinių interesų grupes, kaip atlieka tarpkultūrinį vaidmenį multikultūriniame mieste.
4. Išanalizuoti kitataučių įsitraukimo į miesto renginius galimybes.
5. Palyginti Y miesto Latvijoje ir X miesto Lietuvoje kultūros centrų tarpkultūrinės veiklas.

Magistro darbe taikomi **tyrimo metodai:**

- *Mokslinės literatūros analizė;* Darbe studijuojama mokslinė literatūra nagrinėjanti tyrimo problematiką, nagrinėjami kitų autorių atlikti tyrimai bei publikacijos tarpkultūrinio bendradarbiavimo, tarpkultūrinių kompetencijų ugdymo tema.
- *Pusiau struktūruotas interviu;* Taikant pusiau struktūruoto interviu metodą, siekiama išnagrinėti X miesto kultūros centro atstovavimą skirtingoms kultūrinėms grupėms, galimybių sėkmingai įsitraukti į renginius sudarymą, taip pat siekiama išnagrinėti, su kokiais sunkumais susiduria kitataučiai miesto kultūriniame gyvenime.
- *Dalyvaujantis stebėjimas;* Stebėjimo metodas pasirinktas siekiant išsiaiškinti, kokie renginiai vyrauja X miesto kultūros centre, ir kokios galimybės renginių metu yra sudarytos skirtingų kultūrinių interesų turinčios socialinėms, amžiaus, etninių mažumų grupėms.
- **Tyrimo metodologinės nuostatos:** Tyrime remiamasi Rawlso teisingumo teorija (1971), kurioje bandoma sujungti laisvės, lygybės ir efektyvumo principus. Siekiama sukurti lygiateisio

bendradarbiavimo sąlygas, kurios būtų naudingos visiems žmonės (Žalimienė, Lazutka, Skučienė ir kt., 2011 P. 15). Teisingumo teorija tyrime aktuali, nes pagrindinis tyrimo principas tarpkultūriškumo kūrimas multikultūriniame mieste, kultūros centro veiklų pritaikymas visiems miesto gyventojams.

Tyrime taip pat remiamasi konstruktyvizmo teorija (Berger, Luckman 1999), kuri teigia, jog socialinė aplinka yra kuriama ir kinta priklausomai nuo visuomenėje esančių sociokultūrinių grupių. Socialiniam konstravimui galima pritaikyti tipizacijos schemą, kurios nurodo, kaip reikia bendrauti tam tikrose situacijoje. Visuomenė tas schemas supranta, kaip jiems duotus socialinius vaidmenis, kuriuos naudoja bendraudami ir veikdami socialinėje aplinkoje. Multikultūrinėje visuomenėje gyvena skirtingų socialinių vaidmenų žmonės, turėdami tuos pačius vaidmenis, tačiau atstovaudami skirtingoms kultūroms, juos pritaiko kitaip, nei gali būti įprasti. Tarpkultūrinė visuomenė, tai multikultūrinės visuomenės sąveikos išraiška. Sąveikaudamos skirtingos kultūros, kuria naujus socialinius vaidmenis, konstruoja naują socialinę tikrovę, kuri yra priimtina visoms joje gyvenančios grupėms.

Funkcionalistinė (E. Durkheim, 1962; T. Parson) prieiga, šiame tyrime taip pat yra svarbi. Funkcionalistai pasak autorių Žalimienės, Lazutkos, Skučienės ir kt., (2011 P 17) teigia, kad nelygybė švietimo srityje kyla dėl dviejų rūšių veiksnių: priskyrimo tam tikrai socialinei klasei, sluoksniui, lyčiai, etninei grupei, tai pat pasiekimų kurie, viena vertus, siejami su prigimtiniais asmenins gabumais ir su asmens noru naudoti turimus įgimus talentus. Asmens gabumai ar pasiekimai šiuo atveju nėra labai svarbūs. Šią teorija galima pritaikyti netik švietimui, bet ir socialiniam gyvenimui apie, ką ir rašoma šiame magistro darbe. Atskiros socialinės grupės, patiria nelygybę socialiniame gyvenime dėl visuomenės nemokėjimo ir nenoro sukurti vienodų gyvenimo sąlygų nepriklausomai nuo jų amžiaus, lyties ar etninės padėties.

Duomenų apdorojimo metodai:

- Siekiant išsiaiškinti kultūros centre sudaromas ar ne sudaromas galimybes kitataučiams įsitraukti į renginius, išanalizuoti kultūros centro veiklą, bei kitataučius poreikius kultūriniam gyvenimui mieste, naudojamas pusiau struktūruotų interviu turinio analizės metodas, suskirstant kultūros centro darbuotojų, meno vadovų ir rusų kultūros centro atstovų duomenis į kategorijas ir subkategorijas.

- Duomenų apdorojimui taikomas interpretacinis, aprašomasis metodas, kuris suteikia galimybę plačiau išanalizuoti turinio analizės metodu gautus duomenis.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Siekiant visapusiškai išanalizuoti kitataučių dalyvavimo renginiuose įsitraukimo galimybes 2014 m. balandžio – liepos mėnesiais buvo atlikti 4 pusiau struktūruoti interviu su X miesto kultūros darbuotojais ir meno vadovais. Tais pačiais mėnesiais

interview buvo atlikti ir su trimis X rusų kultūros centro atstovais. Tyrėjui siekiant išsamesnių rezultatų nuo 2014 m. balandžio – rugsėjo mėnesiais buvo atliktas stebėjimas renginių metu, norint nustatyti, kokios galimybės yra sudaromos kitataučiams sėkmingai dalyvauti renginiuose. Kaip papildomas tyrimas 2015 m. vasario mėnesį buvo atliktas interviu raštu su Y miesto Latvijoje kultūros centro atstove. Tyrimo metu laikomasi anonimiškumo principo, kurią kaip sąlygą kėlė kai kurie tyrimo dalyviai.

Tyrimo etapai: Tyrimas buvo vykdomas keliais etapais. Pirmiausia gilinamasi į mokslinę literatūrą nagrinėjančią šiam darbui aktualią tematiką.

Antrasis etapas apėmė pusiau struktūruotą interviu su X miesto kultūros centro darbuotojais ir meno vadovais, taip pat su X miesto rusų kultūros centro atstovais. Lygiagrečiai su interviu, buvo atliekamas ir renginių stebėjimas.

Trečiajame tyrimo etape buvo atliktas papildomas tyrimas interviu raštu su Y miesto Latvijoje kultūros centro atstove.

Išanalizavus interviu metu gautus duomenis, įrašai transkribuojami (interviu protokolai pateikti CD laikmenoje darbo gale, taip pat transkribuoti interviu pridedami kaip priedai).

Darbo naujumas ir reikšmingumas: Tarpkultūrinis ugdymas, globaliame pasaulyje, yra vienas iš svarbiausių šiuolaikinės visuomenės ugdymo sričių, kuriant tolerantišką ir modernią visuomenę Tarpkultūrinio ugdymo tema yra parašyta gan nemažai mokslinių darbų, tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje: V. Pruskus (2010, 2013), J. Jonušas (2011), N. Saugėnienė, A. Liaudanskienė (2003), B. Šilėnienė, E. Magienė (2012), R. Lie (2002), J. Alwood (1985), A. Eide (1999), D. Mato (2012). Šis magistro darbas yra išskirtinis tuo, kad tyrinėja, kaip visuomenei svarbi įstaiga - kultūros centras gali prisidėti prie multikultūrinės visuomenės tapimo tarpkultūrine visuomene. Skirtingų kultūrinių interesų grupių atstovavimas yra jungiamoji grandis, norint sėkmingai kurti tarpkultūrinį miesto veidą. Taip pat verta paminėti, kad tyrimo išvados ir rekomendacijos suteiks galimybę kultūros centrams labiau įsigilinti į skirtingų kultūrinių grupių interesus bei kultūrinės problemas kylančias gyvenant multikultūriniame mieste ir padės kritiškai pažvelgti į organizuojamus renginius. Tikėtina, kad šis darbas paskatins kultūros centrus labiau atsižvelgti į multikultūrinio miesto gyventojų poreikius ir pagerins skirtingų socialinių, kultūrinių, etninių grupių įsitraukimą į miesto kultūrinį gyvenimą ir taip padės kurti tarpkultūrinei miesto erdvei.

Savokų žodynėlis: Magistro darbe vartojamos dvi sąvokos, tai – *multikultūrinis ir tarpkultūrinis ugdymas*. Sąvoka multikultūrinis žymi visuomenėje esančių tam tikrų grupių visumą, kurios tik egzistuoja viena šalia kitos nesąveikaudamos. Multikultūriškumas plačiąja prasme apima ir

skirtingų kartų, socialinių grupių, skirtingų interesų kultūrą, o terminas tarpkultūrinis, reiškia skirtingų kultūrų esančių visuomenėje tarpusavio sąveiką ir įtaką viena kitai. Norint, kad visuomenė taptų tarpkultūrinė, reikia ugdyti tam tikrus sugebėjimus, kaip padėti skirtingoms kultūroms sėkmingai egzistuoti ir sąveikauti drauge. Tarpkultūrinis ugdymas yra ta jungtis, kuri gali padėti visuomenėje esančioms skirtingoms kultūros pažinti viena kitą ir vystyti sklandų bendradarbiavimą.

Lietuvoje, anot I. Zaleskienės (2006, P. 57) tarpkultūrinio ugdymo sąvokos turinio sklaidą edukaciniame kontekste pasunkina susiklosčiusi termino multicultural vartojimo įvairovė. Vienu atveju vartojamas tiesiog anglosaksiškas terminas „multikultūralizmas“ (MacLaughlin, 1997; Mažeikis, 2005). Kitais atvejais šis terminas verčiamas ir vartojamas tiesiogine prasme „daugiakultūriškumas“, „įviriakultūriškumas“ (Betty Reardon, 1999; Bauman, 2002). Trečiuoju atveju vartojamas „tarpkultūriškumas“ (Jucevičienė, 2001). Remiantis autorėmis N. Saugėnienė ir A. Liaudanskiene (2003 P. 48) multikultūrinė įvairovė pasižyminčioje visuomenėje demokratiniam bendravimui palaikyti, labiausiai padeda dialogą vesti, bendravimo forma, kuri yra vadinama tarpkultūrine sąveika. Terminas tarpkultūrinis yra labai glaudžiai siejamas su terminu multikultūrinis. Multikultūriškumas tai visuomenės būseną, o tarpkultūriškumas, tai procesas, kuris siejasi su skirtingų visuomenės sudedamųjų dalių sąveika.

Darbo struktūra ir apimtis: Magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 3 skyriai, pirmajame skyriuje nagrinėjama mokslinė literatūra multikultūralizmo, tarpkultūriškumo ir tarpkultūrinio ugdymo temomis; antrajame skyriuje pateikiama tyrimo metodologija, metodai, tyrimo imtis ir organizavimas; trečiasis skyrius apima tyrimo rezultatus bei jų analizę; išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, priedai. Magistro darbe naudojamos lentelės.

1. MULTIKULTŪRINIŲ IR TARPKULTŪRINIŲ REIŠKINIŲ KONCEPTUALIZAVIMAS

1.1. Metodologiniai požiūriai į kultūrą

Norint suprasti ir ištirti multikulūrinius ir tarpkulūrinius reiškinius svarbu išsiaiškinti, kas yra kultūra, nes jei neturėsime supratimo apie kultūrą, negalėsime aiškintis šių sąvokų. Pasak pedagogės M. Lukšienės (2000 P. 351) *kultūros* sąvoka yra itin įvairiai suprantama: pasiūlyta per 200 apibrėžimų. Šiame skyriuje apžvelgsime skirtingų mokslo sričių požiūrius į kultūrą, įvairių autorių mintis, kas yra kultūra. Žemiau pateikta lentelė padės geriau suprasti, kultūros universalumą ir panaudojimą įvairiose mokslo srityse.

Lentelė nr. 1

Kultūros samprata: metodologiniai požiūriai (Pruskus, 2013 P. 122)

METODOLOGINIS POŽIŪRIS	APIBŪDINIMAS
SOCIOLOGINIS	Kultūra suprantama kaip visuomenės gyvenimo organizavimo veiksnys, idėjų, principų, socialinių institutų, užtikrinančių kolektyvinį žmonių gyvenimą, visuma.
ISTORINIS	Kultūra yra visuomenės istorinio vystymosi produktas ir vystosi sukauptos patirties perdavimo naujoms kartoms dėka. Kultūra sąlygoja būdus, kurių dėka skirtingos visuomenės standartizuoja ir kanonizuoja priimtas elgesio normas, taip pat ir metodus, kuriais visuomenė išreiškia savo požiūrį į jai nepriimtinius elgesio modelius.
NORMATYVINIS ETINIS	Kultūros turinį sudaro normos ir taisyklės, reglamentuojančios žmonių gyvenimą. Kultūra čia suprantama kaip tam tikra socialinio elgesio įsisavinimo sistema, kuri padeda žmonėms sąveikauti su išoriniu pasauliu. Ji nuolat laike evoliucionuoja, nors ir lėtai.
PSICHOLOGINIS	Jis pabrėžia kultūros ryšį su žmonių elgesio psichologija. Kultūra – tai gyvenimo būdas, tas kontekstas, kuriame mes gyvename, mąstome, jaučiame ir bendraujame vieni su kitais. Kultūra – tai tie „klijai“, kurie sujungia į vieną visumą grupę žmonių. Tai programa, glūdinti mumyse nuo pat vaikystės ir padedanti mums įsigyventi šioje visuomenėje. Taigi kultūra čia suprantama kaip idėjų, tradicijų, įgūdžių metodų, apibūdinančių konkrečią žmonių grupę, visuma.
EDUKOLOGINIS	Kultūra – tai žinių ir savybių visuma, kurias gauna žmogus mokymosi procese ir kurios nėra genetiškai paveldimos. Taigi kultūra ugdoma ir įsisavinama nuo vaikystės ir perduodama iš kartos į kartą.
ANTROPOLOGINIS	Kultūra – tai žmonių visuomenės veiklos rezultatų visose žmogaus gyvenimo srityse ir visų nacijos, klasės, socialinės grupės gyvenimą sąlygojančių veiksnių (idėjų, tikėjimų, papročių, tradicijų) visuma.

Lentelėje pateikti apibrėžimai aiškiai iliustruoja, kad kiekviens mokslinė krypties atstovai kultūrą suvokia savaip ir aiškina skirtingai.

Pedagogė M. Lukšienė (2000 P. 352) kultūrą sieja su pirmine lotyniško žodžio *cultivare* – *įdirbti* prasme „įdirbis, darbu pasiektas lygmuo“ (Lukšienė 2000 P. 352). Remiantis šiuo teiginiu galima manyti, kad kultūra, tai žmogaus darbo produktas. Autorės nuomone, kultūra yra kūrybinio

žmogaus darbo produktas, kuris yra pasiektas dėka žmogaus kūrybinių galių. Kuo labiau galios išugdytos, tuo aukštesnį kūrybinį lygį gali pasiekti žmogus. Kurdamas individas tobulėja pats ir tobulina savo darbą. M. Lukšienė taip pat teigia, kad: „Individo kultūra sudaro tautos kultūros dalį, tautos kultūra – daugelio individų savitą kultūrų visumos dalį. Individo ir tautos kultūras galima traktuoti, kaip tam tikras visumas, su savais individualiais bruožais, kurių dalis sutampa, dalis nesutampa“ (Lukšienė 2000 P. 29). Šie du M. Lukšienės teiginiai, nurodo, jog žmogus savo kūrybinių galių dėka geba kurti kultūrą ir taip prisideda prie bendros tautos kultūros. Individo kultūra yra tautos kultūros dalis, galima manyti, kad kiekvienas žmogus naudodamas savo kūrybines galias kartu kuria ir bendrą tautos kultūrą, taip kiekvienoje kultūroje galime atrasti individualių bruožų, kurių dėka visos kultūros yra skirtingos.

Pasak sociologo V. Dumbliausko (1999 P. 11) kultūra yra žmogaus veiklos visuma, bendrų grupei žmonių, kuri padeda šiems žmonėms orientuotis savoje visuomenėje ir yra perduodama iš kartos į kartą. Tai reiškia, kad kultūra sociologiniu požiūriu suvokiama, kaip visuma žmogaus ar visuomenės veiklų visuma, kuri kartojasi, nes yra perduodama vienos kartos kitai kartai ir taip vystosi kultūros tęstinumas. J. Vander Zanden (1990 P. 62) kultūrą apibūdina, kaip įsisavintus visuomenės mąstymo, jausmų ir veiklos būdus, o A. Kroeberis (1992 P. 109) teigia, jog kultūra gali egzistuoti, tik tuomet, jei egzistuoja visuomenė, ir kiekvieną visuomenę lydi kultūra. Remiantis J.V. Zandenu, visuomenė kuria kultūrą per veiklas, visuomenėje egzistuojančias mąstymo formas bei jausmus, tai reiškia, kad kultūra atspindi visuomenės mąstymo ir veiklos rezultatą. A. Kroeberio teiginys neprieštarauja šiam teiginiui, jie tarsi vienas kitą papildo, nes visuomenė kuria kultūrą savo veiklomis, nebūtų visuomenės, nebūtų kultūros.

Lietuvių filosofo A. Maceinos teigimu (1991 P. 81), kultūra negali būti išvesta iš tikrovės nagrinėjimo, kultūra yra nustatoma. Kultūrą reikia tyrinėti remiantis ne mokslo, meno ar technikos laimėjimais, o išankstine jos samprata. A. Maceina kultūrą sieja su žmogaus kūrybinėmis galiomis „mes suprantame kultūrą, kaip žmogiškąją kūrybą ir šitoje kūryboje matome giliausią kultūros esmę“ (Maceina 1991 P. 88). Filosofui kultūra, tai žmogaus kūrybinių galių pasekmė, aukščiausias žmogaus pasiekimas. Žmogus yra kultūros kūrėjas, todėl remiantis A. Maceina, to ko nesukūrė žmogus negalima laikyti kultūra. Tačiau, pasak A. Maceinos (1991 P. 108) žmogaus kūrybos laukas yra labai platus, apimantis visą tikrovę. Remiantis šiuo autoriumi galima teigti, kad žmogus savo kūrybinių galių dėka, yra pajėgus kurti ir gyventi įvairiose kultūrose, prie kurių kūrimo pats prisidėjo. Čia A. Maceinos ir M. Lukšienės kultūros suvokimas sutampa, abu autoriai teigia, jog žmogus kuria kultūrą.

Apibendrinant šių autorių mintis galima manyti, jog kultūra ir žmogus yra vienas nuo kito neatskiriami dalykai. Kultūra žmogų lydi visuose jo gyvenimo etapuose, taip išsaugomas kultūros tęstinumas, tačiau kiekviena nauja karta į kultūrą atneša naują pasaulio suvokimą, o tai skatina visuomenės tobulėjimą.

Mokslinių krypčių gausa, leidžia teigti, kad kultūra yra vienas iš svarbiausių žmonių gyvenimo aspektų, kuris lydi žmogų visą gyvenimą, turi įtakos gyvenimo būdai ir kokybei. Kultūra organizuoja visuomenės gyvenimą, yra žmonių gyvenimo, civilizacijos produktas, taip pat viusomenės normų, taisyklių visuma. Kultūra tai žmonių gyvenimo kontekstas, bendravimo būdas, kuris yra užprogramuotas nuo pat vaikystės. Apžvelgus skirtingus metodologinius požiūrius į kultūrą, labai svarbu nepasimesti jų gausoje ir pasirinkti, tik tai, kas naudinga kiekvienai mokslo sričiai, todėl šiame magistro darbe remiamasi edukologiniu ir antropologiniu požiūriais į kultūrą, nes autorės nuomone, šios metodologinės kultūros aiškinimo prieigos geriausiai atspindi tyriamąjį fenomeną ir tyrimo problematiką.

Kaip rašoma Enciklopediniame edukologijos žodyne (Jovaiša 2007 P. 126 - 127), ugdymas ir kultūra yra susiję, jie vienas kitą veikia papildydami ir tobulindami. Jaunosios kartos ugdymas yra susijęs su visos žmonijos kultūra, todėl pedagogika tyrinédama ugdymo turinį iš įvairių mokslo sričių atrenka kultūros vertybes, kurios būtinos naujoms kūrėjų kartoms rengti. Pasak D. M. Stančienės ir J. Žilionio (2006 P. 35) ugdymas yra natūraliai susijęs su suaugusiųjų kartos dvasiniu gyvenimu, idealais, kultūros vertybėmis ir jų perdavimu būsimums kartoms. Edukologai aiškindami kultūrą remiasi filosofijos ir ugdymo ryšiais: „materialioji ir dvasinė kultūra nėra vien įvairūs žmogaus veiklos pasiekimai. Iš tiesų kultūros esmė glūdi idealuose, kurių siekti įkvepiama visuomenė“ (Stančienė, Žilionis 2006 P. 35). L. Jovaiša (2002 P. 13) teigia, kad ugdymo mokslas yra kilęs iš filosofijos, nes norint atsiskleisti pilnutinio gyvenimo kūrybos galioms, reikia remtis fundamentaliu žinojimu apie pasaulio ir žmogaus kilmę, apie ugdymo tikrovės pažinimo galimybes, gyvenimo ir ugdymo prasmes. Edukologijos mokslas, kaip ir filosofija yra mokslas apie gyvenimą ir jo prasmes. Todėl ryšis tarp filosofijos ir edukologijos mokslų yra labai svarbus, norint tinkamai ugdyti visuomenę. Taigi, norint, multikultūrinėje visuomenėje ugdyti tarpkultūriškumą ir į kultūrinį gyvenimą įtraukti skirtingas kultūrinės grupes, labai svarbu vadovautis teisinga filosofija, kuri nukreiptų į tinkamą ugdymo kelią, kurias leistų, nepaisant skirtingų kultūrinių interesų, visiems miesto gyventojams siekti tarpkultūrinio pažinimo ir bendradarbiavimo.

Edukologų teigimu kultūra nėra genetiškai paveldima, o išmokstama visose žmogaus vystymosi etapuose ir taip įsisavinama. Remiantis šiuo požiūriu galima teigti, jog besikeičiant pasauliui, vykstant intensyviai gyventojų maišymuisi, žmogus turėtų išmokti suprasti ir gerbti kitų kultūrų atstovus, juk anot šio metodologinio požiūrio kultūra yra išmokstama perduodant iš kartos į kartą. Tačiau toli gražu taip nėra. Vienos kultūros atstovai perduoda tik savo kultūrą ir siekia, jog ji būtų vienintelė ir teisinga. Taip atsiranda kultūrų konfliktai. Plačiau apie juos kitame skyriuje. Edukologai kultūrų konfliktų problemą sprendžia, visuomenėje taikydami multikultūrinį ir tarpkultūrinį ugdymą

Antropologiniu požiūriu kultūra yra susijusi su išmokstamomis, visuomeniškai įgytomis mąstymo ir elgesio tradicijomis, sutinkamose žmonių visuomenėse - kultūra tai žmogaus gyvenimo visuma. „Antropologai, kada kalba apie žmonių kultūrą, paprastai turi galvoje bendrą visuomeniškai įgytą gyvenseną, būdingą žmonių grupei, įskaitant jų kopijuojamą, kartojamą mąstyseną, jauseną ir elgseną: (Harris 1998 P. 7). Tai visuomenės gyvenimą sąlygojančių veiksnių, tokių, kaip tikėjimas, papročiai, tradicijos visuma. Antropologiniu požiūriu kultūra yra svarbi visose žmogaus veiklos srityse, nes ji netik sąlygoja kultūrinį, bet ir socialinį žmogaus gyvenimą. Antropologas C. Geertz (2005 P. VII) teigia, jog kultūra tai ne daiktas, kurio atsiradimo ir funkcionavimo priežastis reiktų paaiškinti, o tekstas, kuris dažniausiai parašytas sunkiai suprantama kalba. Tokių tekstų visumą reikia skaityti ir interpretuoti, aiškintis prasmes. Pasak V. Čiubrinsko (2007 P. 13) antropologija siekia perprasti žmonių socialines sąveikas ir kultūras pagal jų vidinę logiką. Kultūrą antropologai tyrinėja jos viduje, siekdami kuo aiškesnio ir natūralesnio tyrinėjamos kultūros vaizdo. Remiantis V. Čiubrinsku (2007 P. 14) antropologija analizuoja būdus bei formas, kuriomis mes suprantame tuos anuos, kurie atrodo skirtingi, juos antropologai privalo įvardyti ne kaip svetimus, o kaip skirtingą kultūrą. Toks požiūris į skirtingas kultūras antropologams suteikia galimybę skirtingų kultūrų susidūrimo vietoje sėkmingai atstovauti abi šalis ir vesti tarpkultūrinį dialogą.

Antropologų teigimu multikultūrinis ir tarpkultūrinis ugdymas yra taip pat galimas norint išvengti kultūrinių konfliktų. M. Harris teigimu (1998 P. XI) antropologija yra pagrindinė disciplina norint suvokti šiuolaikinius multikultūriškumo aspektus. Antropologai teigia, kad kultūra yra žmonių veiklų visuma. Remiantis šiuo teiginiu, galima manyti, jog keisdami savo veiklas, požiūrius į gyvenimą žmonės gali keisti kultūrą, tai yra papročius, tradicijas. Dažniausiai tradicijos yra įgyjamos šeimoje, ar mokykloje. Kultūros centras taip pat yra tokia įstaiga, kuri turi galią įtakoti žmonių sociokultūrinį gyvenimą. Multikultūriniame mieste kultūros centro įtaka ugdant visuomenės kultūrinį gyvenimą yra

labai svarbi. Tarpkultūrinė kultūros centro veikla, gali paskatinti multikultūrinio miesto gyventojus į sociokultūrinę aplinką pažvelgti kitaip ir atrasti naujų patirčių.

Apžvelgus skirtingus požiūrius į kultūrą, tampa aišku, kad kultūra tai įvairių mokslo sričių objektas, žmogaus gyvenimo dalis, tam tikrų visuomenės principų visuma. Kiekviena mokslo šaka kultūra aiškina per savo suvokimo prizmę, taip pateikdama skirtingus kultūros suvokimo kampus. Edukologai, teigia, kad kultūra yra išmokstama, tačiau taip pat kuriama kiekvieno individo atskirai, todėl kultūrą galima laikyti atskirų individų veiklos visuma. Antropologams kultūra tai visuomenės veiklos rezultatas, kas labai panašu į edukologų kultūros suvokimą, tik edukologai orientuojasi į individą, o antropologai į visuomenę. Taip pat antropologai kultūrą suvokia, kaip žmogaus socialinio gyvenimo dalį. Taigi, šie du metodologiniai požiūriai į kultūrą, aiškinantis tarpkultūrinį kultūros centro vaidmenį multikultūriniame mieste, gali padėti geriau suprasti tyrimo problematiką, skirtingų kultūrinių interesų grupių poreikius bei tarpkultūrinio bendradarbiavimo svarbą multikultūriniame mieste.

1.2. Tarpkultūriškumas ir jo ugdymas multikultūriniame mieste

1.2.1 . Daugiakultūriškumas ir multikultūralizmas

Šiuolaikinė visuomenė išsiskiria globalizacijos, daugiakultūriškumo, multikultūralizmo, vartotojiškumo, lyčių santykių, šeimos sampratos bei socialinės kaitos procesais. Globalizacijos procesai skatina ne tik žmonių, bet ir idėjų, kultūrų migraciją. Po pasaulį pasklidę skirtingų kultūrų atstovai asimiliuojasi, prisitaiko, taip pat kuria naujas kultūras, savo kultūros ypatumus pritaiko kitoje erdvėje. Tokiu būdu vystosi daugiakultūrinės erdvės, kuriose skirtingų kultūrinių interesų grupės geba ne tik išsaugoti savo etninį tapatumą, bet ir prisitaikyti prie naujos erdvės. Neretai literatūroje sąvokos *daugiakultūriškumas* ir *multikultūralizmas* vartojamos, kaip sinonimai (Vinokuras 2011, Potašenko 2009, Astrauskas 2009).

Pasak J. Rex (1997 P. 205) multikultūralios visuomenės koncepcija pradėta nagrinėti XX a. viduryje, kai švedų mokslininkas Gunnar Myrdal tyrinėjo rasių santykius JAV. Multikultūralizmą anot R. Šlapkauskaitės (2005 P. 68) galima laikyti mūsų epochos ženklu, nes remiantis L. Hutcheon (2002) globalizuotame XXI amžiaus pasaulyje susiformavo sudėtingas daugiarasinis, daugiaetnis ir daugiakultūrinis socialinis kontekstas. Multikultūralizmas, šiuo atveju yra globalizacijos pasekmė. Socialiniai mokslai pasak R. Šlapkauskaitės (2005 P. 68) multikultūralizmą aiškina, kaip samprotavimus apie tautiškumą ir modernybę. Teigiama, kad tautos niekada nebuvo homogeniškos, o šiandieninis dėmesys, skiriamas šiam procesui, siejamas su vartotojiška kultūra ir kylančiomis grėsmėmis tradicinėms tautiškumo formoms. Galima manyti, kad multikultūralizmo procesai šiandienos pasaulyje

yra laikomi grėsme, kaip ir kai kurių autorių nuomone daugiakultūriškumas. Daugiakultūriškumas, pasak D. Amilevičiaus ir V. Andrejevo (2012 P. 20), apibūdinamas kaip praktika akcentuojanti lygias kultūrinių grupių, tradicinių mažumų, teises tenkinti savo poreikius ir gauti pagalbą. Daugiakultūriškumas siejamas su saugios visuomenės vizija, nes šiuolaikinė visuomenė propaguoja lygias visų visuomenės narių teises. Tačiau remiantis L. Radzevičiene ir D. Kantauskaite (2008 P. 180) daugiakultūriškumas gali būti siejamas su grėsme tradicinėms tautiškumo formoms ir pačiam tautiniam tapatumui. Daugiakultūriškumas, kaip procesas visuomenei grėsmės nekelia, lygių teisių akcentavimas skatina pažinimą ir kultūrų sklaidą, tačiau kultūrinių grupių sklaidą, ypač etninių, gali būti neigiamas padarinys. Vietos gyventojai gali pasijausti išstumti iš savo kultūrinės erdvės, o tai kuria palankias sąlygas diskriminacijai, ksenofobijai ir rasizmui. Tačiau autorės nuomone, tai normalus globalaus pasaulio procesas, kurio neįmanoma išvengti. Multikultūralizmo procesas, kurio vystymosi metu pasireiškia daugiakultūriškumas skatina kurtis kultūrinės erdvės svetimoje socialinėje erdvėje, taip kurdami naujas kultūras pasaulyje.

Daugiakultūriškumo reiškinių ištakos randamos Kanadoje: „<...> jau 1971 m. *daugiakultūriškumas* (aut. past.) tapo oficialia sąvoka, kuri apibūdino naują Kanados vyriausybės politikos kryptį“ (Amilevičius, Andrejevas 2012 P. 22). Taikant daugiakultūriškumo politiką buvo siekta, kad valstybė taptų jautresnė visiems piliečiams nepriklausomai nuo jų rasės ar kitų kultūrinių bruožų. Daugiakultūriškumo politika pamažu apėmė visą pasaulį, po Kanados sekė Australija, kurioje daugiakultūriškumo politikos dėka pavyko nutraukti daugybę metų vykdytą imigrantų asimiliacijos procesą, Švedijoje daugiakultūriškumo politika buvo taikoma imigrantų santykių gerinimui su tradicinėmis etninėmis mažumomis. Vėliau sekė JAV ir kitos šalys, kurios perėmė JAV daugiakultūriškumo politiką, kurios esmė - rasinės diskriminacijos mažinimas. Taigi, daugiakultūriškumą galima apibūdinti kaip universalų dalyką. Kiekviena valstybė daugiakultūriškumo politiką pritaikė pagal savo poreikius. Tačiau aptariamo reiškinių esmė skirtingose šalyse išliko ta pati – lygybės siekimas ir santykių tarp skirtingų etninių grupių gerinimas.

Kaip jau išsiaiškinome daugiakultūriškumas yra universalus dalykas – jį galima laikyti kultūriniu dariniu bei politine ideologija. Anot D. Amilevičiaus ir V. Andrejevo (2012 P. 25) daugiakultūriškumo sąvoka turi dvi pagrindines prasmes. Viena jų, tai daugiakultūriškumo pastatymas prieš kultūrą kaip tautiškumo apraišką. Kalbama ne apie kultūros autonomiją kitoje kultūroje, bet apie kultūros fragmentaciją, kai kita kultūra pradeda perimti tam tikrus kitos kultūros bruožus. Taip pat, daugiakultūriškumas yra laikomas ideologija ir tam tikra valstybės politika. Deklaruojami etniniai,

rasiniai, subkultūriniai prioritetai ekonominėje ir sociokultūrinėje erdvėje. Siekiama įtvirtinti tautinių ir kitų mažumų lygybę daugumos atžvilgiu. Multikultūralizmas taip pat, kaip ir daugiakultūriškumas gali būti laikomas politiniu projektu, kuris nurodo, kaip reikia elgtis esant daugiakultūrinėje aplinkoje. „Multikultūralizmo sąvoka apibūdina skirtingų kultūrų, istorijų bei patirčių žmonių buvimą tam tikroje erdvėje, tačiau taip pat apima ir visus klausimus bei atsakymus, kurie slypi po šiuo lakonišku apibūdinimu, – kai į multikultūralizmą žvelgiame ir kaip į politinį projektą“ (Bartochevis 2013 P. 408). Remiantis šiuo požiūriu, kad multikultūralizmas yra politinis projektas, galima teigti, jog šio reiškinio suvokimas priklauso nuo kiekvienos kultūros, kurioje jis vyksta. Nuo tos kultūros istorinės raidos, kultūrinių realijų, bei politinių ypatumų.

Kultūrinio ir politinio daugiakultūriškumo taikymas visuomenėje kitataučiams suteikia platesnes galimybes reikšti savo tautinį kitiškumą daugumos atžvilgiu, taip pat leidžia skirtingų kultūrinių interesų grupėms laisvai reikšti savo mintis ir poreikius. Tačiau, kaip jau buvo minėta, tokia laisvė, gali sukelti tradicinės etninės daugumos nepasitenkinimą ir pyktį. Daugiakultūriškumas kaip procesas yra labai dviprasmiškas ir net siekiant lygybės neišvengiamai kyla įvairūs konfliktai tarp kultūrinių grupių. Remiantis J. Rex (1997 P. 207) multikultūralizmas įgauna kitokią formą, multikultūralizmo procesas turi būti traktuojamas, ne tik kaip lygios tiesės visiems visuomenės nariams, bet ir kaip teisė būti skirtingiems. Šiuo požiūriu multikultūralizmas nurodo, kad visuomenės nariui ne tiek svarbu turėti lygias teisas su visuomenės dauguma, kaip tai išreiškia daugiakultūriškumas, bet svarbu tampa skirtingumo nuo daugumos pripažinimas.

Šiame darbe autorė laikosi nuomonės, jog multikultūralizmas yra procesas, o daugiakultūriškumas šio proceso ypatybė arba padarinys, todėl apžvelgus multikultūralizmo ir daugiakultūriškumo panašumus ir skirtumus galima teigti, jog multikultūralizmas ir jo išdava – daugiakultūriškumas yra neatsiejami šiuolaikinės visuomenės gyvenimo procesai. Šie procesai nurodo kelią į rasinę, kultūrinę lygybę jos siekimą bei skirtingumo svarbos pripažinimą visuomenėje. Visuomenėje susidūrus kelioms skirtingoms kultūroms, kurias naujos erdvės, kurios išsiskiria savo unikalumu, naujomis erdvės supratimo išraiškomis. Taip kuriasi daugiakultūriniai miestai, kuriuose atsiskleidžia globalios visuomenės sandūra.

Daugiakultūrinis miestas yra ta erdvė, kurioje skirtingų kultūrinių interesų grupės sąveikaudamos viena su kita kuria naujas erdves, kuriose atsiskleidžia daugiakultūriškumo plusai ir minusai. Naujos erdvės įsiterpdamos į senąsias kuria modernų, skirtingų kultūrų bruožais turtingą miesto vaizdą. Daugiakultūrinis miestas yra įdomus mokslininkams (R. Motuzas 1997; K. Šliavaitė

2010; P. Wood, Charles Landry 2008; K. Khovanova-Rubicondo 2009) jie tyrinėja kaip sąveikauja skirtingos kultūros, ir kokią įtaką skirtingų kultūrų egzistavimas vienoje erdvėje daro miestui, kaip kultūriniam objektui. Daugiakultūrinio miesto vaizde atsiskleidžia skirtingų kultūrinių grupių vaizdai, kurie kuria naują miestą netik, kaip objektą, bet ir kaip naują sociokultūrinę erdvę. Miesto vaizdas tampa sudėtingu diskursu, kuriame yra užkoduotos ekonominės, socialinės ir kultūrinės sąvokos. Miestas, kuria tam tikrą tapatumą, su kuriuo save susieja to miesto gyventojai. Kiekvieno miesto tapatumo kūrimosi procesas yra veikiamas politinių, ekonominių, socialinių ir kultūrinių veiksnių. Miesto vaizde atsispindi istorinė atmintis. Atminties ženklai, tokie kaip muziejai, gatvių pavadinimai, paminklai ar atminimo lentos nurodo į tai, kokią istorinę ir kultūrinę patirtį šiame mieste galima atrasti.

Daugiakultūriniai miestai pasižymi įdomia istorija, kuri buvo kurta keleto skirtingų kultūrų, todėl tokie miestai pasak R. Čepatienės (2008 P. 87) pasižymi sudėtinga urbanistine struktūra, kurią sudaro gamtinis klodas, materialūs senųjų laikų objektai, bei saviti natūraliai susiklostę sociokultūriniai ryšiai. Šie visi objektai sudaro unikalų konkretaus miesto veidą. Istoriniai miestai savo kilme dažniausiai būna daugiataučiai, todėl dažnai kyla konfliktai tarp etninių grupių, dėl skirtingų praeities interpretacijų, tam tikrų paveldo priklausomybių ar kultūros vertybių. Anot G. Mažeikio (2000 P. 7) miestas yra sudėtinga konfliktinė polifoninių idėjų bei socialinių grupių sąmoningumo sankirtų, kovos dėl kultūrinio dominavimo terpė. Miestą kaip objektą nagrinėja daug disciplinų. Visos jos miestą mato ir tiria skirtingai. Architektai – planuoja miesto erdvę, istorikai – analizuoja, sociologai ir antropologai tiria miesto reiškinius ir kultūrinį bei socialinį gyvenimą. Kaip teigia A. Samalavičius (2007 P. 7) cituodamas L. Mumfordą, miestas, kaip galima spręsti iš istorijos, yra maksimalios bendruomeninės galios ir kultūros koncentracijos taškas. Remiantis šiuo teiginiu galima manyti, jog miestas tai jame esanti bendruomenė ir tos bendruomenės kuriama kultūra.

Tačiau nėra nei vieno miesto, kuriame būtų tik viena kultūrinė bendruomenė. Miesto erdvėje susiduria daugybė skirtingų kultūrų. Tai įvairios subkultūros skirtingos religinės kultūros bei tautinės ir etninės kultūros (E. Ramanauskaitė 2002, David Frick 2008, K. Šliavaitė 2012, M. Pileckas 2004, T. Kačerauskas 2011). Visos šios kultūros gyvena ir veikia kartu, todėl yra labai svarbu jas pažinti, suprasti ir gerbti.

Kultūrų įvairovė tikrai nėra naujas reiškinys mūsų šalies istorijoje. Lietuvoje nuo seno gyvena atvykėliai iš kitų šalių, kurie puoselėja savo kultūrinės tradicijas bei tautinį identitetą. Kitų kultūrų atstovai paprastai mūsų šalyje sudaro tautines mažumas (žydai, romai, totoriai, gudai, rusai, lenkai). Kitataučių gyvenančių Lietuvoje nuo istorinių laikų indėlis į valstybės tapatumo formavimą yra

reikšmingas dalykas, kurio dėka Lietuva turi galias istorines šaknis ir būtent tokį kultūrinį veidą. „<...> į istoriškai susiklosčiusią kultūrų įvairovę galima žiūrėti kaip į reikšmingą Lietuvos kultūrinio tapatumo bruožą <...> kartu pažymint, kad tautiniu ir kultūriniu požiūriu Lietuva yra palyginti homogeniška šalis“ (Kuzmickas 2010 P. 43). Šalies homogeniškumas pasižymi tuo, jog Lietuvoje dauguma kitataučių yra sėkmingai integravęsi į šalies sociokultūrinį gyvenimą, taip pat vykstant asimiliacijos procesams nyksta kultūrų skirtumai.

Gyvenat globaliame pasaulyje miestai tampa multikultūrinėmis erdvėmis, kuriose gyvena įvairūs žmonės. Yra svarbu tai pastebėti ir tinkamai priimti, nes visi toje pačioje erdvėje gyvenantys žmonės turi turėti vienodas teises ir galimybes. Viena svarbiausių teisių - išsaugoti savo tautinį identitetą. „Nepriklausomai nuo to, ar kalbėsime apie primityvias bendruomenes, ar apie šiuolaikines socialines grupes, kiekviena jų kuria ir vartoja temizuotų ženklų aibes ir taip išsaugo savo grupinę bei individualią patirtį bei įgalina pasaulį mąstyti šia patirtimi“ (Mažeikis 2000 P. 5). Remiantis šiuo teiginiu, galima manyti jog kiekviena kultūroje egzistuojanti bendruomenė ar grupė turi savo patirtį, tradicijas ir per jas supranta pasaulį. Kalbant plačiau, šį teiginį galima pritaikyti ir tautinėms mažumoms. Tautinės mažumos savo tautos patirtį, nors ir gyvendamos kitoje šalyje, perduoda iš kartos į kartą ir taip išsaugo savo tautos tradiciją, gyvenimo būdą bei patirtį. Jei tauta, ar šiuo atveju, tautinė mažuma nori išlikti, svarbiausias vardiklis yra tautos tradicijų išlaikymas išsaugojimas ir puoselėjimas. „Juk šiuolaikinės socialinės grupės, kaip pirmą kartą, arba primityvios bendruomenės, gentys mitais, kolektyvine patirtimi, džiaugsmiais ir baimėmis bei juos įtvirtinančiais ženklais ir simboliais pažįsta tikrovę“ (Mažeikis 2000 P. 6). Būtent taip savo tautinį identitetą per ženklus ir simbolius pažįsta tautinės mažumos. Tie ženklai tai įvairios tradicijos, renginiai, šventės, tautinė apranga, valstybės himnas, vėliava ir kita valstybinė bei tautinė simbolika. Išsaugoti šiuos ženklus, tai reiškia išsaugoti ir savo tautą.

Tačiau be tautinio identiteto palaikymo taip pat svarbu vystyti ir tarpkultūrinį pažinimą, o tai yra vienas iš sunkiausiai įgyvendinamų dalykų multikultūriniam mieste. Norint sėkmingai miestą vesti tarpkultūrinio pažinimo link, labai svarbu į šį procesą įtraukti visas mieste esančias etnines – tautines, socialines, amžiaus grupes. Multikultūrinio miesto kultūros centras galėtų būti viena iš jungčių skatinančių tarpkultūrinį pažinimą. Kultūros centras jokių būdu negali nurodyti, kaip turi elgtis vienos ar kitos tautos atstovai, tačiau per skirtingų kultūrų pažinimą kultūros centras yra įgalus multikultūrinėje miesto erdvėje puoselėti tarpkultūriškumą.

1.2.2. Neformalus ugdymas kultūrinėje organizacijoje

Neformalus ugdymas Lietuvoje nėra naujovė, jis dažnai siejamas su popamokine mokinių veikla ar tęstiniu suaugusiųjų ugdymu. Tačiau įvairios nevyriausybinės, jaunimo ar kultūrinės organizacijos taip pat vykdo neformalaus ugdymo veiklas, kurios dažnai būna susijusios su pasaulėžiūrios ar kitų su mokykla nesusijusių interesų formavimu. Kultūrinės organizacijos vykdo neformalias veiklas, kurios yra prieinamos visiems miesto gyventojams, nepriklausomai nuo jų amžiaus ar socialinės klasės. Tačiau labai svarbu išsiaiškinti kaip kultūrinės organizacijos neformalus ugdymas pasireiškia multikultūriniame mieste, kuriant tarpkultūrinius santykius. Šio skyriaus tikslas ir yra atskleisti multikultūrinio ir tarpkultūrinio ugdymo reikšmę kultūrinės organizacijos neformalioje ugdymo veikloje.

Sąvokos *tarpkultūrinis* ir *multikultūrinis* dažnai naudojamos, kaip sinonimai, tačiau šiame darbe autorė vadovaujasi M. Rey (1992 P.17) nuostata, kad terminas *multikultūrinis* aprašo situaciją, o tarpkultūrinis aspektas kalba apie procesą ir veiksmą, siejasi su sąveikos tarp skirtingų visuomenės komponentų poreikiu ir ne tik konstatuoja situaciją, bet ir nurodo metodus bei strategiją ateities veiklai.

Multikultūrinis ugdymas šiuolaikinėje visuomenėje užima svarbią padėtį, juo domisi įvairios tarptautinės organizacijos, Europos sąjunga skiria daug dėmesio ir lėšų, būtent multikultūriniam ugdymui. ES finansuoja multikultūriškumą skatinančius projektus ir leidinius – pavyzdžiui „Tolerancija ir multikultūrinis ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose“ (2010). Projekto „Laužome stereotipus - stipriname toleranciją“¹ metu buvo išleistas multikultūrinio ugdymo vadovas „Multikultūrinis ugdymas: sąvoka, tikslai ir uždaviniai“ (2012 m.). Šiame vadove teigiama jog multikultūrinis ugdymas – individualus žinių gavimo procesas, požiūrio bei elgsenos formavimas kontaktuojant skirtingoms kultūroms. Teigiama, kad multikultūrinis ugdymas kilo iš fundamentalaus principo sakančio, kad visi ir kiekvienas turi kultūrą, kaip gyvenimo stilių, kaip mentaliteto tradicijų, moralinių ir estetinių vertybių, išsilavinimo, darbinių įgūdžių visumą. Šis teiginys atspindi antropologinį požiūrį į kultūrą, kuris nurodo, jog kultūra yra žmogaus veiklos rezultatas.

Pasak T. Tamošiūno (1997 P. 154), multikultūrinis ugdymas yra viena iš daugiatautės visuomenės švietėjiškų koncepcijų. Tai reiškia, kad multikultūrinis ugdymas yra naudojamas tokiose visuomenėse, kuriose egzistuoja keletas skirtingų kultūrų. Multikultūrinis ugdymas, anot T. Tamošiūno (1997 P. 154), akcentuoja socialiai ir etniškai sąlygotą visuomenės heterogeniškumą, abipusį dėmesį gyvenant su kitokių kultūrinių orientacijų žmonėmis, principinę žmonių lygybę, žmogaus teisių

¹ Projekto svetainė <http://tolerance.kid.lv>

galiojimo siekimą, politinę bendrų veiksmų programą. Galima teigti, jog multikultūrinis ugdymas yra taikomas heterogeniškose visuomenėse, ugdant toleranciją ir siekiant žmonių lygybės nepriklausomai nuo to, kokią kultūrą jie atstovauja. Tolerancijos ugdymas visuomenėje skatina pažinimą ir skirtumų, kaip vertybių pripažinimą. Kaip jau buvo minėta, ES investuoja į multikultūrinį švietimą, nes tai yra teisingos ir tolerantiškos visuomenės kūrimo prioritetas. ES lėšomis išleisto multikultūrinio ugdymo vadovas „Multikultūrinis ugdymas: sąvoka, tikslai ir uždaviniai“ nurodo tokius multikultūrinio ugdymo tikslus:

- Gebėjimo kritiškai priimti sutinkamas klišes, stereotipus, vienpusišką požiūrį į kitus žmones ir jų kultūras ugdymas.
- Pakantumo svetimam gyvenimo būdai ir elgesio stiliui ugdymas, vadovaujantis žmogaus kultūrinio "veido" skirtumais, kurie gali paskatinti konfliktus tarp skirtingų socialinių sluoksnių atstovų.
- Supratimas, kad kultūriniai skirtumai ir svetimos kultūros visumoje veikia žmogaus emocinę sferą, tapdami jo pergyvenimų ir poreikių būklės šaltiniu.
- Diferenciacijos svetimos kultūros viduje gebėjimo ugdymas, mokėjimas vertinti vertybių sistemas ir normas pagal jų istoriškai konkrečios svarbos atitinkamoms veiklos rūšims lygi.

Galima manyti, kad dėl Europoje egzistuojančios daugybės skirtingų kultūrų, o taip pat ir visiškai ne europietišku kultūrų atstovų gausos, ES išsikėlė būtent tokiai visuomenei tinkančius multikultūrinio ugdymo tikslus. Šių tikslų įgyvendinimas yra pagrindas, norint sukurti darnią ir tolerantišką visuomenę. Tikslų įgyvendinimui pasitelkiami tam tikri uždaviniai. Svarbu sudaryti sąlygas skirtingų kultūrų atstovams laisvai veikti bei gyventi, formuoti teigiamą požiūrį į kultūrinę įvairovę, panaikinti neigiamus stereotipus, vystyti abipusį supratimą.

Aptarus multikultūrinio ugdymo reikšmę, galima daryti išvadą, kad multikultūrinis ugdymas yra skirtas visuomenėms, kuriose gausu skirtingų kultūrų atstovų. Ugdomi gebėjimai tinkamai priimti kitų kultūrų atstovus, supratimas, jog kitos kultūros pažinimas turtina pasaulėžiūrą, lygių teisių propagavimas ir visų visuomenės atstovų pripažinimas lygiateisiais jos nariais – tai multikultūrinio ugdymo pagrindiniai tikslai ir principai. Tačiau šis skyrius kalba ir apie tarpkultūrinį ugdymą ir jo reikšmę. Tolimesnėse pastraipose aptarsime tarpkultūrinio ugdymo svarbą, bei kuo šie ugdymo procesai skiriasi ir yra panašūs.

Pasak autorių B. Šiliėnienės ir E. Magienės (2012 P. 56) tarpkultūrinį ugdymą sudaro visuomenių heterogeniškumas etnis, rasinis, lyčių, religinis, socialinės padėties pagrindas. Tarpkultūriniu ugdymu yra siekiama pripažinti, jog įvairių sociokultūrinių grupių gyvenimo būdai yra verti būti pripažintais, nes yra saviti ir išskirtiniai. Kartu tarpkultūriškumas skatina kultūrų pažinimą, o taip pat turi tikslą griauti tradicines nuostatas, kurti naujas, modernias, kurios atspindėtų šiuolaikinio pasaulio vaizdą. Trumpai tariant tarpkultūrinis ugdymas vienija netik kitataučius, tačiau visas socialines grupes, kurių sociokultūriniai poreikiai yra kitokie nei daugumos kultūros atstovų. Siekiama, kad visos kultūrinės grupės turėtų lygias teises ir visuomenėje būtų pripažinti lygiateisiais jos nariais.

Tarpkultūrinio ugdymo judėjimas, anot autorių J. Bielskienės, L. Duoblienės ir E. Tamulionytės (2012 P. 32), prasidėjęs Europoje praeito šimtmečio 9 – jame dešimtmetyje, siūlo pagarbiai žvelgti į kiekvieną kultūrą, užtikrinti lygias teises švietimo ir socialinėje sistemoje, nesiekiant kultūrinės asimiliacijos. Tarpkultūrinio ugdymo siekis anot autorių turėtų būti užtikrinti pagarbų ir socialiai teisingą santykį tarp kultūrų. Prioritetai tai – bendražmogiška etika, o ne kultūrų skirtumai. Tarpkultūriškumo pagrindas yra kultūrinėje įvairovėje atrasti panašumus, o ne ieškoti kultūrinių skirtumų, taip pat labai svarbu tarpkultūrinis dialogas, kurio pagrindas yra pagarba kitų kultūrų atstovams: „tarpkultūrinio ugdymo teoretikai yra orientuoti į etiką ir moralės principus <...> tikint, kad asmuo yra labai sudėtinga ir kintanti būtybė, kuriai būdinga ne tik jau turimos kultūros „nešiojimas“, bet ir jos perkūrimas“ (Bielskienė, Duoblienė, Tamulionytė 2012 P. 12). Remiantis šiomis autorėmis galima teigti, jog tarpkultūrinis ugdymas yra orientuotas ne į pačios kultūros pažinimą, bet į pagarbą ir kitos kultūros priėmimą, kaip lygiavertės ir teisingos ir, žinoma, neprimetant savo kultūros, kaip viršesnės. Taip pat siekiama kultūrų lygybės, lygių teisių į socialinius išteklius, nesiekiami, kitataučių asimiliacijos, priešingai – siekiama, kad kitataučiai būtų pripažinti, kaip lygiateisiai visuomenės nariai, o jų kultūra laikoma vienodai lygia su daugumos kultūra. Būtent tai ir nurodo tarpkultūrinio ugdymo filosofija, kuri pabrėžia nešališką, dėmesingą žvilgsnį, stereotipų, etikečių atsisakymą, pritaria interpretaciniam požiūriui į kultūrinius reiškinius ir siekia tarpkultūrinio dialogo. Tarpkultūrinio dialogo siekimas yra vienas iš pagrindinių tarpkultūrinio ugdymo tikslų. Sėkmingas tarpkultūrinis dialogas garantuoja, kad visi ankščiau išvardinti siekiai, bus tinkamai įgyvendinti, nes įsiklausimas į skirtingų kultūrinių interesų grupių poreikius atveria sėkmingo tarpkultūrinio bendradarbiavimo ir bendravimo kelius. Pagrindinė tarpkultūrinio ugdymo gyvavimo sąlyga yra pirmumas prieš žinojimą. Reikia stengtis kurti dialogą, būti dėmesingam ir rūpestingam kitos kultūros atstovui, nereikia gilintis į kultūrinius skirtumus. Reikia priimti kitos kultūros atstovą kartu su jo kultūra, tokį koks jis yra.

Tarpkultūriškumo samprata apskritai yra grindžiama teigiamu santykiu su kitomis kultūromis, pirmiausia ieškant kultūrų panašumų, o ne jų skirtumų.

Aptarus multikultūrinį ir tarpkultūrinį ugdymą išryškėjo jų panašumai ir skirtumai. Vienas jų nurodo į situaciją, o kitas į procesą. Multikultūrinis ugdymas nurodo, kad gyvenant multikultūralios visuomenės situacijoje svarbu priimti kitų kultūrų atstovus – kaip lygius su visais visuomenės nariais. Lygybę ir toleranciją propaguoja ir tarpkultūrinis ugdymas, tačiau tai daroma siekiant ne tik kitataučių lygybės, o visų kultūrinių grupių, kurias sudaro rasinės, religinės, lyčių grupių atstovai. Multikultūrinis ugdymas moko, kad svarbu yra pažinti kitas kultūras, perprasti jų tradicijas, o tarpkultūrinis ugdymas moko, kaip reikia bendrauti, kaip teisingai vystyti kultūrinį dialogą, tiek žodini, tiek ir bendradarbiavimo prasme.

Išsiaiškinus, kaip visuomenėje veikia multikultūrinis ir tarpkultūrinis ugdymas, svarbu suprasti kaip kultūrinės organizacijos neformalaus ugdymo veiklos multikultūriniame mieste gali prisidėti prie tarpkultūriškumo kūrimo.

Europos dokumentuose, kaip teigia, Lietuvos respublikos, ŠMM leidinys „Švietimo problemos analizė. Neformalaus ugdymo aktualijos“ (2012 P. 1) neformaliajam vaikų ir jaunimo ugdymui teikiama ypatinga svarba, pabrėžiant teikiamas galimybes asmeniui tapti aktyviu visuomenės nariu, sėkmingai veikti visuomenėje, padėti tenkinti pažinimo ir saviraiškos poreikius. Teigiama, kad neformalusis švietimas suteikia ugdymosi alternatyvas, nukreiptas į socialinių, bendrųjų kompetencijų, gebėjimų ugdymą, saviraiškos poreikių tenkinimą bei asmenybės tobulėjimą. Neformalus ugdymas ypač aktualus ir socialinės atskirties rizikos grupėms, imigrantams, specifinių gebėjimų vaikams, nes padeda jų socializacijai bei įsitraukimui į visuomeninius procesus. Taigi neformalusis ugdymas yra labai svarbus asmenybės formavimo veiksnys, kuris suteikia galimybę atrasti save įvairiose gyvenimo srityse. Tokio pobūdžio veikla suteikia galimybes ir kitataučiams lengviau prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų, kas multikultūriniame mieste yra labai aktualu. Kitataučių neformalusis švietimas sudaro galimybes tobulinti jau turimus įgūdžius bei gauti naujų, kurie prisidėtų prie sėkmingos integracijos kitoje kultūroje, o taip pat leistų atskleisti ir savo kultūrinės tradicijas. Tokiu būdu multikultūrinis miestas papildomas naujais kultūriniais bruožais, kurie gali prisidėti prie sėkmingos tarpkultūrinio proceso raidos.

J. Ruškus, D. Žvirdauskas, V. Stanišauskienė (2009 P. 9 - 10) išskiria neformalaus vaikų švietimo uždavinius: ugdyti ir plėtoti kompetencijas skatinant saviraišką, ugdyti pilietiškumą ir tautiškumą, formuoti pasaulėžiūrą, skatinti demokratišką požiūrį į gyvenimo būdų įvairovę, orientuotis

besikeičiančioje ir dinamiškoje visuomenėje, spręsti socialinės intergracijos problemas. Šiuos neformalaus švietimo uždavinius galima pritaikyti netik vaikams, bet ir visai visuomenei. Po sovietinių valstybių piliečiams, ypatingai vyresnio amžiaus, trūksta tam tikrų kompetencijų ir įgūdžių prisitaikyti prie gyvenimo multikultūrinėje aplinkoje, todėl neformalus švietimas turi būti laisvai prieinamas visų amžiaus bei socialinių grupių žmonėms. Neformalaus švietimo pasiekiamumą didina neformalios veiklos kultūrinėse ir kitose nevyriausybinėse organizacijose. Ši tendencija pasak J. Ruškus, D. Žvirdauskas, V. Stanišauskienė (2009 P. 14) atsirado nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio įsigalint mokymosi visą gyvenimą idėjai bei keičiantis visuomenės požiūriui į švietimą, išaugo atvirų ir lanksčių mokymosi sistemų poreikis. Mokymasis visą gyvenimą čia asocijuojasi su neformaliuoju švietimu nemokyklinėje sistemoje. Tai išryškina specifinius neformaliojo švietimo bruožus, tokius kaip lankstumas, laisvas jo dalyvių įsitraukimas. Neformalus švietimas kultūrinėje organizacijoje pasireiškia per įvairius renginius, kurių metu dalyvaujantys gali įsitraukti į veiklas arba būti stebėtojais, kitaip tariant sudaromos galimybės laisvai rinktis, kaip toje veikloje dalyvauti.

Neformalusis švietimas, kaip teigia J. Ruškus, D. Žvirdauskas, V. Stanišauskienė (2009 P. 16) yra socialinio dalyvavimo vieta, nes būtent čia ugdoma socializacijos, bendradarbiavimo, konfliktų sprendimo gebėjimai, taip pat saviraiškos, lyderystės, kūrybingumo gebėjimai. Kultūrinių organizacijų organizuojami renginiai, tai socialinio dalyvavimo vietos, kuriuose neformalios veiklos prisideda prie pilietinės visuomenės kūrimo, ugdo tautinius jausmus bei siekia tarpkultūriškumo skatinimo multikultūriniuose miestuose. Kultūrinės organizacijos tarpkultūriškumo skatinimas, per neformalias veiklas, multikultūriniame mieste pasireiškia renginių pritaikymu visiems miesto gyventojams pagal jų kultūrinius interesus, taip pat būrelių prieinamumas, kuriuose susiduria įvairių kultūrinių interesų turintys gyventojai. Bendraudami ir kartu užsiimdami neformaliomis veiklomis multikultūrinio miesto gyventojai prisideda prie tarpkultūrinio miesto kūrimo.

Taigi, kultūrinės organizacijos neformalios veiklos multikultūriniame mieste, skatina gyventojus burtis ir taip sudaryti galimybes dalintis skirtingomis kultūrinėmis patirtimis, plėsti akiratį, kurti tarpkultūrinę erdvę, kuriose visi miesto gyventojai nepaisant jų kultūrinių interesų galėtų jaustis pilnaverčiais miesto gyventojais.

1.2.3. Tarpkultūrinio (ne) dialogo reikšmė

Globaliame pasaulyje yra normalu, jog keičiasi šalies sociokultūrinė aplinka. Vykstant gyventojų migracijai, šalys turėtų gebėti prisitaikyti prie pokyčių, kurie yra neišvengiami. Emigrantai patekę į naują kultūrinę erdvę, susiduria su nepatogumais, kurių dažnai sunku išvengti, dėl skirtingo pasaulio suvokimo, esančio kiekvienoje kultūroje. Vietiniams kita kultūra dažnai yra nesuprantama ar

nepriimtina. Įvykus tokiems kultūriniais susidūrimams, būtina spręsti kartu su jais atsirandančias kultūrinės problemas ir tarpkultūrinių konfliktų kilimo galimybes, tokiais atvejais labai svarbu vystyti gerą tarpkultūrinį dialogą. Anot E. Šiaudvytienės (2007 P. 1) tarpkultūrinio dialogo svarba išryškėjo globalizacijos epochos pradžioje, daugiau kaip prieš 10 metų. Tačiau tik po skaudžių įvykių - etninio valymo Kosove ir Bosnijoje, Ruandos genocido ir ypač po 2001 m. rugsėjo 11-osios teroristinių atakų, apie tarpkultūrinį dialogą imta vis plačiau kalbėti tarptautinėse institucijose, tokiose kaip: Jungtinių Tautų Organizacija, Europos Taryba ir Europos Sąjunga. Europos taryba 2008 m. išleido leidinį pavadintą „Baltoji knyga apie tarpkultūrinį dialogą“. Šioje knygoje tarpkultūrinis dialogas yra aprašomas, kaip „atviras ir pagarbus apsikeitimas požiūriais tarp individų ir grupių, priklausančių skirtingoms kultūroms, kuris veda į gilesnį kito globalios percepcijos suvokimą“ (White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together As Equals in Dignity”, 2008 P. 10). Remiantis šia nuostata, galima teigti, jog tarpkultūrinis dialogas skatina gilesnį ir nuosaikesnį kitos kultūros pažinimą, taip pat akcentuojama skirtingų požiūrių buvimo nauda, tačiau tik tuo atveju, jei tie požiūriai priimami be išankstinio nusistatymo ir nesukelia papildomų konfliktų. Dėl šių institucijų susidomėjimo tarpkultūrinio dialogu, galima manyti, jog tai yra opi problema, kurią norint išspręsti pasitelkiami įvairūs būdai ir priemonės.

Pasak E. Šiaudvytienės (2007 P.1), norint, kad tarpkultūrinis dialogas funkcionuotų tinkamai, jam reikia kelių sąlygų. Visų pirma tarpkultūriniam dialogui būtinas tikslas, taip pat aiškiai nubrėžtos ribos, kurių jokia kultūra negali peržengti. Tarpkultūriniam dialogui funkcionuoti reikia galios santykių, kurie ir padėtų nubrėžti ribas tarp mažiau ir daugiau galios turinčių kultūrų. Svarbus tarpkultūrinio dialogo įrankis gali būti ir tarpreliginis dialogas. Tarpkultūrinį dialogą galima įvardyti, kaip tam tikrą modernių visuomenių problemų sprendimo būdą. Tarpkultūrinio dialogu galime vadinti, tarpreliginį dialogą, pilietiškumo mokymąsi, dialogą tarp vietos gyventojų ir atvykėlių. Tik esant šioms sąlygoms – tikslas, ribos, galia, tarpkultūrinis dialogas funkcionuos tinkamai ir bus galima spręsti tarpkultūrinius konfliktus. Kitu atveju, neįvykdžius šių sąlygų, tarpkultūrinio konflikto sprendimo galimybės sumažėja.

Dviem kultūroms gyvenant šalia, svarbu yra, kad jos viena kitą girdėtų ir suprastų, t. y., kad vyktų dialogas. „Kultūrų dialogas – tai erdvių, skirtų išgirsti skirtingus balsus ir gyventi skirtingus gyvenimus, atvėrimas. Tai aplinkos, kurioje natūraliai sąveikaujama tarpusavyje, kūrimas, kaip priešingybė skirtingų rasių ir religijų getų atsiradimui – „(prieiga per internetą Asma Jahangir kalba Europos parlamente 2008 m.: „Kultūrų dialogas – tai gebėjimas išgirsti skirtingus balsus“). Tarpkultūrinio dialogo plėtojimas diaugiakultūrinėje erdvėje turi būti prioritetas, tuomet bus galima

išvengti tarpkultūrinių konfliktų kilimo ir su jais atsirandančių kultūrinių nesusipratimų. Tarpkultūrinio dialogo dėka, kuriamos naujos erdvės, kuriose skirtingų kultūrinių interesų grupių žmonės gali jaustis nevaržomi ir laisvai skleisti savo kultūra.

Įvykus tarpkultūriniam susidūrimui abi pusės turi pripažinti, jog norint gyventi draugiškai reikia atsisakyti neigiamo požiūrio, stereotipų ir stengtis pamatyti svetimos kultūros pozityvius bruožus, tam, kaip jau buvo minėta, labai svarbu tarpkultūrinis dialogas. Kiekviena pasaulio kultūra, turi savo nusistovėjusias ir dažnai tradicines pasaulio suvokimo normas. Į pasaulį žvelgiama per savo vertybines ir moralines nuostatas. Tačiau toks požiūris nėra teisingas, nes nėra vienodų kultūrų. Multikultūriniame mieste egzistuojant skirtingų kultūrinių interesų grupėms kyla (ne) dialogo, tai yra konfliktų rizika, kai kita kultūra vertinama per savo kultūros suvokimo prizmę. V. Pruskaus teigimu (2013 P. 79) tokie konfliktai gali būti ilgalaikiai, susiję su tautos sąmonėje giliai įsišaknijusiais kultūriniais prietarais, taip pat – trumpalaikiai, kylantis dėl valdžios bandymų pasinaudoti kultūriniais skirtumais, siekiant savo tikslų.

Konfliktas yra daugelio mokslo sričių tyrinėjimo objektas. Konfliktais dėl jų įvairovės, aktualumo gyvenime domisi psichologija, sociologija, antropologija, edukologija ir kt. Konfliktų sprendimo žodyne, konfliktas yra apibūdinamas kaip nesutarimas arba nesuderinamumas, taip pat konfliktas yra traktuojamas, kaip socialinis reiškinys, apimantis individus, visuomenes, valstybes (Dictionary of Conflict Resolution 1999 P. 113). Dažniausiai konfliktų kilimo priežastys yra šios: prieštaravimai, kurie anot L. Jovaišos (1993 P. 101) kyla dėl nesugebėjimo pasirinkti sprendimo, požiūrių susidūrimas: „kuris sukelia stiprius ir nemalonus išgyvenimus“ (Želvys R. 2007 P. 153), interesų išsiskyrimas: „asmeninių interesų išsiskyrimas tarp individų ar grupių“ (Appleby R. C. 1994 P. 167). Individas negebėdamas priimti sprendimo, dažnai susiduria ir su nesuderinamais prie grupės interesais, dėl ko kyla požiūrių nesuderinamumas, o tai sukelia konfliktus. Galima teigti, kad visos šios priežastys yra susijusios ir išvedamos viena iš kitos. Todėl norint išvengti konfliktų reikia šalinti visas konfliktų kilimo priežastis iš karto.

D. Račelytė (2009 P. 7) išskiria tris konflikto savybes reikalingas konfliktui egzistuoti: veikėjai arba konflikto šalys, nesuderinamumas bei elgesys ir veiksmai. Konfliktas visada kyla esant dviem arba daugiau konfliktų šalių, labai svarbu kaip konflikto veikėjai supranta savo vaidmenį konfliktinėje situacijoje ir kaip sugeba panaudoti turimus galios šaltinius, kad pakreiptų konfliktą savo naudai. J. Lakis (2008 P. 13) teigia, jog visuomenėje egzistuoja socialiniai konfliktai, kurie apima įvairias konfliktų klases nuo tarpasmeninių iki tarptautinių. „Socialinis konfliktas, keisdamas savo

pavidalus ir formas, niekuomet neišnyksta iš visuomenės gyvenimo. Tikslinė žmonių veikla gali turėti įtakos konflikto eigai, gali mažinti neigiamus jo padarinius, o jo energiją panaudoti permainoms ir naujovėms“ (Lakis J., 2008 P. 13). Socialinis konfliktas yra nuolatinis visuomenės palydovas. Jis keičiasi priklausomai nuo visuomenėje esančios sociokultūrinės situacijos ir žmonių veiklos. Kaip jau buvo minėta, socialinis konfliktas apima visas konflikto rūšis, šiame magistro darbe plačiau nagrinėsime tarpkultūrinius konfliktus, kaip vieną iš socialinio konflikto rūšių.

Šalia tarpkultūrinių konfliktų, egzistuoja ir tapatumo konfliktai, kuriuos galime įvardyti viena tarpkultūrinių konfliktų atsiradimo viena iš priežasčių. Tapatumo konfliktas glaudžiai siejasi su konflikto šalių identiškumo svarba. Tai yra, kaip konfliktuojančios šalys identifikuoja save visuomenėje. Tapatumo konflikto teorija, pasak D. Račelytės (2009 P. 24), naudojama nagrinėjant konfliktus kylančius tarp etninių ar kitų grupių. Pabrėžiama tiek atskiros grupės, tiek asmens tapatumo reikšmė. Tapatumas nurodo, kokie aspektai yra svarbūs asmeniui, kuriuos jis taiko apibūdinamas save kitiems. Į savojo „aš“ tapatumo suvokimą įeina ne tik asmeninis, bet ir socialinis tapatumas. Socialinį tapatumą lemia – tai, kaip asmuo save priskiria vienai ar kitai grupei. Čia galime išvelgti du konflikto tipus: a) kai socialinis asmens tapatumas nesutampa su jo individualiu tapatumu ir kyla vidinis konfliktas; b) kai socialinis asmens tapatumas nėra pripažįstamas socialinės grupės. Tokiu atveju, žmogus jaučiasi nerandantis sau vietos. Kai didžioji visuomenės dalis nepripažįsta socialinio asmens tapatumo, gali kilti tarpkultūriniai konfliktai, kurių esmė skirtumų tarp kultūrų niekinimas ir savos kultūros arba savo tapatumo iškelimas aukščiau kitų. „Kultūra veikia konflikcinį elgesį, bet konfliktas taip pat gali būti interpretuojamas, kaip kultūrinis elgesys. Visi konfliktai kyla kultūriniame kontekste. Žinant, ką nors apie kultūrinį kontekstą, kuriame konfliktas vyksta, galima daug, ką pasakyti apie jo šaknis, jo galimą sklaidą bei valdymą“ (M. H. Ross, 2000 P. 184). Žinant, kad konfliktai vyksta kultūriniame lygmenyje, turint pakankamai informacijos apie kitą kultūrą konflikcinę situaciją galima valdyti. Tačiau dažnai tarpkultūrinio konflikto situacijos metu turimų žinių ir įgūdžių pritrūksta, todėl valdyti konfliktą tampa sunku.

Anot V. Pruskus (2013 P. 80) yra daug nuomonių kodėl kyla tarpkultūriniai konfliktai. Manoma, jog priešiškamą kitų kultūrų gyventojams lemia socialinio pobūdžio priežastys, o ne kova už būvį. Pagrindinė tarpkultūrinių konfliktų priežastis visgi yra skirtumai tarp tautų.

Lentelė nr. 2

Tarpkultūrinių konfliktų tipai (Pruskus V. 2013 P. 80 pagal A. П. Садохин)

Konflikto priežastis	Pavyzdys
Etninis pagrindas	Konfliktai tarp lietuvių, rusų, lenkų
Religinis pagrindas	Sunitai ir šiitai, katalikai ir protestantai
Subkultūros	Gotai ir skinhedai
Tradicinė ir nauja kultūros	Etninė ir moderni kultūros
Lingvistinis pagrindas	Kalbiniai barjerai, konfliktai dėl netinkamų interpretacijų

Šie konflikto tipai parodo, jog tarpkultūriniam konfliktui kilti yra daugybė socialinių, kalbinių bei kultūrinių priežasčių. Skirtingų kultūrinių interesų grupių susidūrimo metu konflikto kilimo grėsmė išauga, tačiau tai dar nereiškia, kad konfliktas realiai susiformuos. Šie konfliktų tipai yra potenciali priežastis susiformuoti tarpkultūriniam, tarpetniam ar tarpreliginiam konfliktui. Esamos priežastys, kurios gali įtakoti konflikto kilimą, dar nereiškia, jog būtinai taip ir įvyks, tačiau esant konfliktų kilimo priežastims, kyla grėsmė, kad dėl jų konfliktas taps neišvengiamas. Norint to išvengti, multikultūrinėje visuomenėje, reikia vystyti tarpkultūrinį dialogą, kuris gali padėti išvengti konflikto kilimo, net ir esant akivaizdžiai jo kilimo galimybei.

Aptarus tarpkultūrinių konfliktų tipus ir iš jų išplaukiančias konfliktų kilimų priežastis, svarbu apžvelgti ir, kokios priežastys didina konfliktų kilimo galimybę tiesiogiai bendraujant su skirtingų kultūrinių interesų turinčiomis grupėmis. V. Pruskus (2013 P. 81) išskiria tokias konflikto atsiradimo priežastis:

- Išankstinės nuostatos
- Nepakankamos kitos kultūros subtilybių žinojimas
- Kitos kultūros vertinimas per savo kultūrą
- Savos kultūros pervertinimas ir iškelimas
- Prietarų ir stereotipų gajumas visuomenėje

Ypatingai didelę reikšmę tarpkultūrinio konflikto kilimui daugiakultūrinėje erdvėje turi savos kultūros iškelimas, prietarai ir stereotipai. Dėl šių priežasčių dažniausiai kyla nesutarimai. Didžiavimasis sava kultūra yra teigiamas bruožas, kol tai nevirsta į kitos kultūros menkinimą, tuomet tai gali tapti konflikto kilimo priežastimi. Prietarai ir stereotipai perduodami iš kartos į kartą ir įgauna tradicijos pagrindą. Kultūros vertinimas pagal stereotipus yra labai gajus ir dažnai priimamas kaip

normali kultūros tradicija, tačiau stereotipai kyla iš nežinojimo ir baimės. Dažnai jie būna neteisingi ir perdėti. Stereotipai yra vienas iš pagrindinių tarpkultūrinių konfliktų kilimo pagrindų, nes anot A. Jacikevičiaus (1995 P. 42) stereotipai liečia įvairias elgsenos formas (krikščionių maldos namuose reikia būti be kepurės, o musulmonai mečetėse būna su kepurėmis), dorovinius vertinimus (monogaminės ir poligaminės šeimos), politines pažiūras (demokratinė respublika yra valstybės tvarkos idealas). Tarpkultūriniai konfliktai dažniausiai ir kyla – ne dėl asmeninių, o dėl globalių nesusikalbėjimų, kurie turi įtakos bendravimo bei elgsenos formoms.

Apibendrinant galima teigti, jog konfliktai kyla tarp dviejų individų, kurie bendrauja tarpusavyje, yra susiję ryšiais ir interesais. Tarpkultūriniame konflikte yra ryškūs kultūriniai skirtingumai. Dažnai manoma, jog viena iš svarbiausių tarpkultūrinio konflikto priežasčių yra kultūrų skirtumai, tačiau labai svarbu yra ir asmeninės, socialinės, organizacinės priežastys. Konfliktus sukelia bendraujantys asmenys, jų asmeninės būdo savybės, kultūrinis ir intelektualinis lygis. Iškilus konfliktui individas turi sugebėti užimti tam tikrą poziciją, kuri padės išvengti tarpkultūrinio konflikto. Empyrinėje dalyje aprašomo atvejo konflikto šalys - skirtingų kultūrinių interesų grupės. Konfliktas čia kyla, nes nevyksta tarpkultūrinis dialogas, kuris padėtų išsiaiškinti, sociokultūrinius interesus ir taip sprendžiama problema duotų daugiau naudos, kuriant draugišką aplinką kitų tautybių ar kultūrinių interesų grupių normaliam egzistavimui visuomenėje. Šis socialinis konfliktas visuomenei ar organizacijoms yra sunkiai pastebimas, tačiau jo daroma žala yra reiškminga, kuriant tarpkultūrinių miestą. Kultūros centrams siekiant išvengti konflikto kilimo būtinas dialogas, kuris nurodytų kelią į sėkmingą tarpkultūrinės miesto erdvės kūrimą. Plačiau šis konfliktas bus aptartas empyrinėje magistro darbo dalyje.

Tarpkultūriniam (ne) dialogui įtaką daro ir visuomenėje egzistuojantys stereotipai. Anot V. Pruskaus (2010 P. 29), *kitų* ir *kito* priėmimas nėra savaiminis lengvai vykstantis dalykas. Egzistuoja objektyvūs sunkumai, kurie yra susiję su kitos kultūros atstovų vertybėmis, tradicijomis ir pasaulėžiūra. Tačiau vienas iš svarbiausių veiksnių skatinantis netoleranciją kitam yra stereotipinis mastymas. Per ilgą laiką susiformavo kiekvienos šalies kultūriniai elgesio stereotipai. Įvairūs mokslininkai jį apibūdina skirtingai. Vienu pagrindinių stereotipo bruožų įvardijamas – supaprastintas požiūris. Pirmasis apie tai pradėjo kalbėti W. Lipmannas. „Jis stereotipus apibrėžė kaip supaprastintą išankstinį požiūrį ne iš asmeninės patirties, bet kylantį pažinus tarpinį objektą“ (Pruskus V. 2010 P. 30 cit. iš Lipmann W. 1922 P. 12 – 13), šiam požiūriui pritaria R. Želvys, kuris teigia, kad stereotipas laikomas supaprastintu vaizdiniu: „kuris nulemia bendrą įsivaizdavimą apie objektą, kuris yra nepažintas“ (Želvys R., 2007 P.

83). Pasak V. Pruskaus (2010 P. 32) stereotipas pateikdamas paprastą informaciją apie žmogaus poelgius sociokultūrinius ypatumus, gali numatyti partnerio veiksmus komunikacijos eigoje, formuoja asmeninio elgesio bendraujant su kitų kultūrų atstovais pagrindus, o taip pat sudaro pagrindą formuoti tam tikriems gandams. Antarasis stereotipo bruožas yra – stereotipo vertinimas, kaip nuostatos: „kurias sudaro tam tikrų reiškinių schematizuotas supratimas, vaizdiniai ir emociniai įvertinimai“ (Jacikevičius A., 1995 P. 42). Trečiasis išskiriamas bruožas yra neigiama stereotipo įtaka, kuri ir kelia didžiausią grėsmę tarpkultūriniam dialogui. Jis yra pavojingas tuo, jog jo prasmė yra suteikiama ne atskiram individui, kurio elgesys gali būti nesusijęs su jo atstovaujama grupe, o visai kultūrinei grupei. „Kuo mažiau pažįstame vienai ar kitai grupei priklausančius žmones, tuo prietarai stipresni“ (Želvys R., 2007 P. 84). Kaip teigia R. Želvys (2007 P. 84) jie gali būti klaidingi arba teisingi. Klaidingi stereotipai trukdo bendrauti, teisingi leidžia sėkmingai įvertinti kitą žmogų per trumpą laiką. Tačiau dažniausiai yra kalbam apie neigiamą jų poveikį, nes jis yra geriau matomas visuomenėje. Pavyzdžiui nemažai lietuvių galvoja kad rusų kultūros atstovai gyvenantys Lietuvoje piktybiškai nesimoko lietuvių kalbos, o jei ir moka, tai tyčia kalba rusiškai. Šis stereotipas yra paremtas etniniu pagrindu ir sudaro sąlygas etninei diskriminacijai, mat iš karto konstatuoja faktą, kad rusai taip elgiasi, nes negerbia šalies kurioje gyvena. Stereotipas šiuo atveju nepalieka pasirinkimo, o iš karto nuveda prie atsakymo. Tokiu būdu, kuomet nėra išsiaiškinama tikroji reiškinių priežastis kyla kultūrinių interesų konfliktai, kurie tik dar labiau skatina kurti neigiamus vienos ar kitos sociokultūrinės grupės apibūdinimus. Vis dėl to, stereotipas išlaiko tam tikrus kultūros bruožus pagal, kuriuos galima identifikuoti, jog asmuo yra būtent iš šios kultūros, todėl teigti, kad stereotipas yra vien neigiamas, būtų per daug kategoriška. Stereotipai turi savyje sukaupę informaciją ir vaizdinius apie tam tikrą kultūrą, kurie įtakoja bendravimą ir bendradarbiavimą su tos šalies atstovais. Norint išvengti išankstinių nuostatų svarbu, kad vyktų tarpkultūrinis dialogas. Pasak J. Rau (2005) kultūrų susidūrimas yra mokymosi procesas. Svarbiausia suvokti, kad egzistuoja kita kultūra, kitas žmogus. Išmokimo ir supratimo galima pasiekti bendradarbiaujant ir kuriant bendrus produktus. Bendras darbas arba tarpkultūrinis dialogas, kurio turi sieti abi konfliktuojančios pusės, yra naudingas abiem, norint sumažinti kultūrinę įtampą, taip pat griauinant egzistuojančius stereotipus, kurie yra pagrindiniai konfliktų kūrėjai tarpkultūrinėje erdvėje.

Apžvelgus įvairių mokslininkų pateiktus aiškinimus, kas yra stereotipas tampa aišku, kad tai sudėtingas socialinis reiškinys, kuris yra pajėgus veikti visuomenėje, daryti įtaką žmonių sprendimams, vertinimams ir nuostatoms. V. Pruskus (2010 P. 30 – 31) pateikia tris stereotipo formavimosi etapus:

- Objektas suvedamas į keletą gerai žinomų požymių

- Objekto charakteristikoms suteikiama didelė reikšmė, palyginus su prieš tai buvusiomis
- Objekto bruožai sustiprinti iki tam tikro lygio, kad įgautų artimas reikšmes konkrečiam individui

Taigi, stereotipas yra socialinis reiškinys kuris įtakoja individus tam tikrose situacijose veikti vienaip ar kitaip. Jis yra konstruojamas sociokultūrinės aplinkos, kurioje objekto bruožai yra hiperbolizuojami ir naudojami įspūdžiui sustiprinti. Stereotipas gali funkcionuoti, kaip socialinis ženklas, patirties išraiška, tačiau visada jis nurodo į kasdieninį pažinimą ir reiškiasi daugumoje gyvenimo sričių, viena jų yra tarpkultūrinis komunikavimas. Įvairios skirtingų kultūrinių interesų turinčios grupės, pasaulį vertina per savo kultūrinę prizmę. Apie kitos kultūros atstovo elgesį tam tikrose situacijose individui niekada nesusidūrusiam su tos kultūros atstovais yra sunku suprasti, kodėl elgiamasi taip, o ne kitaip. Išankstinę nuomonę apie kitas kultūras turi visi, tą nuomonę, dažniausiai, formuoja stereotipai. Stereotipai atsiranda iš istorinių, politinių, kultūrinių, ekonominių ir psichologinių veiksnių, jie kuria nuoseklų pasaulio vaizdą, kuriame visi objektai ir žmonės, ir daiktai turi savo vietą ir atlieka funkcijas, kokių iš jų tikimasi. Stereotipinis mąstymas priklauso ir nuo individo išsilavinimo lygio, jo intelekto, asmeninės patirties, gyvenamosios aplinkos bei asmens prisiimto socialinio vaidmens. Kuo asmuo yra labiau išsilavinęs ir turintis didelę tarpkultūrinę patirtį, tuo mažiau jo gyvenimą įtakoja stereotipai. Nes didžiausią įtaką stereotipiniam mąstymui daro nežinojimas ir bendravimo su kitataučiais trūkumas. Tačiau net ir neturint didelės bendravimo su kitataučiais patirties galima išvengti stereotipinio mąstymo. Tai galima padaryti ugdantis suvokimą apie kitas kultūras, čia labiausiai pasitarnauja tarpkultūrinis ugdymas, kuris leidžia nepažįstant kultūros suvokti kaip reikia tinkamai bendrauti. „Mūsų tikslas turi būti išsaugoti kultūrinę įvairovę. Esu įsitikinęs, kad toje įvairovėje slypi proga pasaulio vienybei, paremtai ne atsiribojimu ir priešišku vienas kitam, bet produktyviu susitikimu ir bendradarbiavimu“ (Rau, J. 2005 P. 78). Remiantis šiuo teiginiu, galima suprasti, jog kultūrų įvairovė ir yra – tai, kas pasaulį jungia ir daro gražesniu. Tačiau svarbiausia, kad ta įvairovė būtų priimta, kaip teisinga pasaulio duotybė ir dialogas tarp kultūrų čia įgauna svarbią prasmę, nes kultūrinės įvairovės duotybė yra savaiminis dalykas, o kultūrų dialogas esminis jos principas.

Taigi, gyvenant tarpkultūrinėje erdvėje sunku išvengti kliūčių sėkmingam tarpkultūriniam dialogui vystytis. Konfliktas nevisada yra pats savaime blogis, kartais ginčiuose galima atrasti tai, kas konfliktuojančioms pusėms bus priimtina, tačiau jei norima tai pasiekti, svarbu, kad konfliktuojančios pusės būtų tinkamai pasiruošusios ir gebėtų savo tarpkultūrinės žinias pritaikyti ginčo metu. Stereotipas

yra vienas iš didžiausių tarpkultūrinių konfliktų kilimo priežasčių, nes jis yra konstruojamas visuomenės ir dažnai priimamas kaip norma vienai ar kitai kultūrai apibūdinti. Norint išvengti konfliktų tarpkultūrinėje erdvėje labai svarbu vystyti tarpkultūrinį dialogą, kuris ne tik gali padėti bendrame produkto kūrime, tačiau taip pat gali prisidėti ir prie neigiamų stereotipų nykimo. Tarpkultūrinė visuomenė yra puiki terpė vystyti naujoms kultūrinėms erdvėms, naujam pažinimui, kuriame skirtingų kultūrinių interesų grupės gali jaustis laisvai ir dalintis savo kultūrine patirtimi.

1.3. Tarpkultūriškumas Lietuvos ir ES kultūros politikos nuostatose

Valstybės politika reglamentuoja visas visuomenės gyvenimo sferas, kultūrą taip pat. Kultūros centrų darbą turėtų reglamentuoti „Kultūros centrų įstatymas“, tačiau jau keli metai, jis dar vis rengiamas. Kol kas kultūros centrai dirba pagal Lietuvos Respublikos Biudžetinių įstaigų įstatymą.

Nors kultūros centrų įstatymo nėra, tačiau yra įvairiausi nutarimai, kurie reglamentuoja kultūros sklaidą, jos reikšmę ir paskirtį visuomenei.

Lietuvos valstybė turi aiškias nuostatas, kaip vykdyti kultūros politiką ir ko ja siekti. Šiame skyriuje tai bus analizuojama darbo temos kontekste.

2001 m. gegužės 14 d. Lietuvos Respublikos vyriausybė patvirtino Lietuvos kultūros politikos nuostatas, kurios nusako, kad kultūra:

1. yra individo ir tautos kūrybinių galių išraiška, jų tapatumo ir išlikimo garantija
2. formuoja ir atskleidžia skirtingų visuomenės grupių, tautinių bendrijų dvasines ir medžiagines vertybes;
3. padeda plėtoti ir ugdyti demokratinę, laisvą, atvirą visuomenę
4. skatina šalies socialinę ekonominę plėtrą, stiprina jos saugumą

Pagal Lietuvos respublikos nuostatas kultūra nusakoma – kaip kūryba atskleidžianti žmogaus vertybes padedanti plėtoti visuomenėje demokratinius principus, skatinanti šalies plėtrą. Apie kultūrą daugiausia kalbama kaip apie demokratinės visuomenės atributą, ekonominių ryšių skatintoją. Toks kultūros supratimas yra labai supaprastintas ir neatspindi tikrosios kultūros. Kultūra netik žmogaus kūrybos pavyzdys, bet ir žmonių gyvenimo atspindys, visuomenės vystymosi produktas, socialinio elgesio sistema, tradicijų ir papročių, visuomenės sukauptų žinių visuma, o taip pat ir visuomenės veiklos rezultatas.

Stebint visuomenės gyvenimo pokyčius, globalizacijos reiškinius ir sociokultūrinius reiškinius galinčius įtakoti nacionalinę kultūrą ir turėti įtakos jos raidai, kultūros politikai buvo iškelti tokie tikslai:

1. išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą;

2. skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę;
3. plėtoti informacinę visuomenę;
4. skatinti nacionalinės kultūros atvirumą;
5. sudaryti visuomenei sąlygas dalyvauti kultūroje ir ją vartoti.

Pats svarbiausias ir kartais sunkiausiai įgyvendinamas yra pirmasis tikslas. Nes globaliame pasaulyje, kuomet vyksta laisvas žmonių keliavimas, labai sunku išlaikyti nacionalinės kultūros tapatumą. Norint tai įgyvendinti kultūros įstaigos turi imtis papildomų priemonių, tokių kaip:

1. Lietuvių kalbos apsauga – tautos ir šalies tapatumą, visų pirma apibūdina jos kalba. Reikia mokyti visuomenę vartoti taisyklinga lietuvių kalbą, rengti ir įgyvendinti lietuvių kalbos išsaugojimo programas.
2. Etninės kultūros ir vietos tradicijų globa – etninė kultūra, tai tautos kultūros pagrindas. Regiono kultūrai svarbu, kad neigiami globalizacijos reiškiniai neturėtų įtakos regionų bei visos šalies kultūros tradicijoms.
3. Kultūros paveldo išsaugojimas – kultūros paveldo išsaugojimas, kultūros vertybių gausinimas padeda nacionalinio tapatumo įsitvirtinimui šalyje. Taip pat prisideda prie šalies turizmo patrauklumo bei įvaizdžio gerinimo.

Visi šie dalykai yra labai svarbūs puoselėjant ir saugant nacionalinę kultūrą, kuri yra šalies tapatumo pagrindas. Sava kultūra žmogui yra labai svarbi ir būtina visaverčiam jo egzistavimui visuomenėje. Tačiau Lietuvoje gyvena nemažai kitataučių, kurie atvykdami į Lietuvą atsivežė ir savo kultūra bei tradicijas. Lietuvoje gyvenančios tautinės mažumos savo tradicijomis, kultūros paveldu, papročiais, gyvenimo būdu turtina krašto kultūrą, todėl valstybė remia tautinių mažumų kultūrą.

Lietuvos kultūros politikos įstatymas apibrėžia, kokia kultūros politika turėtų būti vykdoma jų atžvilgiu. Paramos Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų kultūrai uždaviniai yra šie:

1. remti Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų kultūros programas;
2. sudaryti sąlygas tautinėms mažumoms dalyvauti šalies kultūriname gyvenime;
3. skatinti Lietuvoje gyvenančių tautų kultūrinius ryšius.

Remiantis šiomis nuostatomis galima daryti išvadą, jog Lietuvos kultūros politikai svarbu išsaugoti tautinį šalies tapatumą, kurio pagrindas yra kalba, etninė kultūra ir kultūros paveldas. Tačiau, kaip ir nacionalinis tapatumas, kultūros politikai taip pat svarbu ir šalyje gyvenančių kitataučių kultūros puoselėjimas. Šiuo požiūriu Lietuvos kultūros politika yra gan nuosaiki ir moderni, nes vien savo šalies kultūros puoselėjimas nėra teisingas požiūris šiuolaikinėje diaugiakultūroje visuomenėje.

2010 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas skelbia, jog kultūra yra valstybės pamatas, todėl keičiantis visuomenei, turi keistis ir kultūros politika. Todėl buvo priimtas nutarimas, dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos ir numatytos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės, kuriose išskirti tokie uždaviniai:

1. įtvirtinti kultūrą kaip strateginę valstybės raidos kryptį, teikiant prioritetą kultūros politikai;
2. reformuoti ir demokratizuoti kultūros valdymą, plėtojant kultūros savireguliaciją;
3. gerinti esamą kultūros sistemos finansavimą, užtikrinant kultūros sektoriaus uždirbtų pinigų grąžą kultūrai;
4. užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių aukšto lygio apsaugą, didinti Lietuvos kūrėjų intelektualinį kapitalą ir juo pagrįstą kūrybinių industrijų konkurencingumą;
5. ugdyti kultūrinės žmogaus kompetencijas ir kūrybingumą visą jo gyvenimą;
6. formuoti bendrą integralios paveldo apsaugos politiką;
7. užtikrinti Lietuvos darnų vystymąsi, derinant paveldosaugos ir aplinkosaugos tikslus su urbanistine plėtra ir erdviniu planavimu;
8. didinti kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje;
9. plėsti Lietuvos kultūrinę erdvę, vienijant Lietuvos atstovus pasaulyje;
10. konceptualiai, kryptingai siekiant ilgalaikių tikslų, skleisti Lietuvos kultūrą užsienyje.

Kultūra yra dinamiška ir priklausomai nuo įvairių socialinių veiksnių ji kinta. Multikultūrinio miesto kultūroje gausu įvairių formų kultūrų, kurios susipynusios į vieną sudaro visiškai naują kultūrą, todėl visuomenei labai svarbu sugebėti prisitaikyti prie kintančių jos formų ir naujoves priimti, kaip teigiamą procesą. Tačiau nurodyti uždaviniai sunkiai įgyvendinami multikultūriniame mieste, nes jie orientuoti į etninės kultūros puoselėjimą. Multikultūrinio miesto kultūros centras, turėtų atsižvelgti į kultūros kaitos dėsnius ir visuomenėje taikyti netik išvardytus uždavinius, bet ir surasti kultūrinius sprendimus tinkamus multikultūriniai visuomenei. Vienas iš jų galėtų būti, kultūros formų įvairovės pristatymas visuomenei, kaip normos, be kurios neįsivaizduojamas šiuolaikinis globalus pasaulis. Taip pat kultūrinės įvairovės dėka, kultūros centras galėtų skatinti tarpkultūrinį pažinimą. Tokiu būdu multikultūriniame mieste esančios skirtingų kultūrinių interesų grupės galėtų netik puoselėti savo kultūrą, bet ir susipažinti su kitomis, tarp jų ir lietuviškąja kultūra.

Kultūra, kaip jau buvo minėta yra valstybės pamatas. Tačiau, labai svarbu yra teisingas ir kryptingas visuomenės kultūrinis ugdymas. Kultūrinis ugdymas, tai asmens vertybinių nuostatų,

pasaulėžiūros, meninių gebėjimų formavimas, saviraiškos ugdymas. Kultūrinis ir meninis ugdymas visuomenėje yra suvokiamas, kaip svarbi sritis visavertei asmenybei išugdyti. Kultūrinis ugdymas labai svarbus jau nuo vaikystės, todėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija 2008 m. sausio 9 d. priėmė vaikų ir jaunimo kultūrinio ugdymo koncepciją. Šioje koncepcijoje išskiriami svarbiausi kultūrinio ugdymo tikslai ir uždaviniai padėsiantys pasiekti geriausią kultūrinio visuomenės ugdymo rezultata. Tačiau be kultūrinio visuomenės ugdymo labai svarbu ir tarpkultūrinis visuomenės ugdymas. Šiuolaikinė visuomenė yra heterogeniška, todėl valstybė turėtų į tai atsižvelgti ir pritaikyti.

Jaunuomenę kultūriškai ugdo formalusis ir neformalusis švietimas. Taip pat visuomenės gyvenimas, tradicijos, aplinka, pasaulinės kultūrinės sąveikos procesai. Kultūrinis ugdymas vyksta visose visuomenės raiškos srityse. Prie šių procesų prisideda šeima, mokykla kaip kultūrinė bendruomenė, menininkai profesionalai, meno kolektyvai, visuomeninės organizacijos, religinės bendruomenės, politinės organizacijos. Intensyvių neformalų visuomenės ugdymą vykdo ir kultūros centrai. Jų funkcija yra netik kultūriškai ugdyti visuomenę, bet ir per neformalias veiklas skatinti tarpkultūriškumą, tai labai svarbu multikultūriniame mieste. Neformalios kultūrinės organizacijos ugdymo veiklos multikultūrinėje visuomenėje skatina pažinimą, toleranciją ir suteikia galimybę skirtingų kultūrinių interesų grupių atstovams aktyviai įsirausti į kultūrinį miesto gyvenimą.

Kiekvienai valstybei svarbu tinkamas kultūrinis ugdymas, kurio dėka pati valstybė ir visuomenė auga bei tobulėja. Kultūra, tai valstybės tradicija, kuri yra perduodama iš kartos į kartą, tačiau ši tradicija nėra pastovi, ji kintanti. Moderni visuomenė turi gebėti prisitaikyti prie kaitos, nes globaliame pasaulyje net ir tradicijos gali keistis ir būti dinamiškos. Šiems tikslams pasiekti valstybės politika ir kuria įvairias kultūrines programas. Šias programas įgyvendinti pavesta įvairioms kultūrinėms organizacijoms, viena iš jų miestų ir rajonų kultūros centrai.

Aptarus Lietuvos kultūros politikos nuostatas labai svarbu pažvelgti, kaip kultūrą supranta Europos sąjunga vienijanti daugumą Europos valstybių. Juk kiekviena valstybė turi savo kultūrines tradicijas, kultūros istoriją ir siekia išsaugoti bei puoselėti šias vertybes. ES yra jungtis jungianti atskirų šalių kultūras į vieną bendrą kultūrinį katilą. Dabar ir apžvelgsime, kokiomis nuostatomis vadovaujasi ES puoselėdama bendrijos kultūrą.

Kaip teigiama programos „Kultūra“ (2010 P. 6) vadove – kultūra yra gana nauja Europos Sąjungos veiklos sritis. Šios srities veiklos pagrindas ES įtvirtintas tik 1992 m., pasirašius Maastrichto sutartį. Šiuo veiksmu siekiama skatinti ir remti bendradarbiavimą Europoje, garsinant bendrą kultūrinį Europos paveldą.

Europos komisija kultūrą bendrijoje skatina dviem būdais: per politiką, tai yra integruodama kultūros aspektą į konkurencijos ar pramonės politiką, taip pat skirdama finansines dotacijas kultūriniam projektams regionuose. ES šiomis veiklomis siekia prisidėti prie kultūros politikos plėtojimo bendrijoje, o svarbiausia siekia propaguoti bendras kultūrinės vertybes, kurios puoselėtų bendrą Europos tautų kultūrinį paveldą.

Programos „Kultūra“ (2010 P. 7) tikslai numato:

- Skatinti tarpvalstybinį kultūros darbuotojų mobilumą
- Skatinti tarpvalstybinę kūrybinių ir meno bei kultūros darbų sklaidą
- Remti kultūrų dialogą

Šie tikslai nurodo, jog ES labai svarbu, kad atskirų valstybių narių kultūriniai ypatumai taptų matomi visai bendrijai, siekiama, kad vyktų meno sklaidą, kuri galėtų praplėsti šalių kultūrinį akiratį, kitų narių kultūriniais pasiekimais. Taip pat labai svarbu skatinti dialogą tarp kultūrų, kuris yra vienas iš svarbiausių veiksnių norint sukurti darnią bendriją.

Kaip teigia leidinys „Apie Europos sąjungos politiką. Kultūra ir audiovizuolinė politika“ (2014) kultūra formuoja mūsų tapatybę, siekius ir ryšius su kitais žmonėmis ir pasauliu. Ji taip pat formuoja mūsų aplinką ir gyvenimo būdą. Kultūrų įvairovė ES yra privalumas, bet kartu ir iššūkis, nes norint formuoti vieningą, bet kartu ir individualią bendrijos kultūrą susiduriama su kalbiniais ir kultūriniais skirtumais. ES kuriama programa „Kūrybiška Europa“ siekiama puoselėti bendrą kultūros paveldą, remti tarptautinius kultūros projektus. Siekdama įgyvendinti šiuos tikslus ES užmezga tvirtus partnerystės ryšius tarp valstybių narių, regionų, kultūros organizacijų ir kitų kultūros sektoriaus subjektų. ES suvokdama, kad kultūra yra strateginis politinės, socialinės ir ekonominės svarbos veiksnys, padedantis siekti išorės politikos tikslų, kultūrinius projektus rengia ir ne su ES narėmis, taip plėsdama kultūrinį akiratį ir stiprindama tarpkultūrinius bendradarbiavimo ryšius. 2007 m. (Apie Europos sąjungos politiką. Kultūra ir audiovizuolinė politika, 2014 P. 4) ES kultūros darbotvarke skatinama:

- Kultūrų įvairovė ir jų tarpusavio dialogas
- Kultūra, kaip kūrybiškumo ir novatoriškumo katalizatorius
- Kultūra, kaip ES tarptautinių santykių dalis

Remiantis šia darbotvarke galima teigti, kad ES kultūros politika orientuota į kultūrinę įvairovę, tarpkultūrinio dialogo skatinimą bei naujų kultūrinių idėjų puoselėjimą. Kultūra ES suteikia ir galimybes plėsti tarptautinius ryšius. Akivaizdu, kad kultūra ES veikloje užima svarbią vietą ir nuolat kuriamos naujos idėjos, kaip šią kultūrinę veiklą plėsti.

Apžvelgus ES kultūros politiką galima teigti, jog daugiausia dėmesio skiriama tarpkultūrinio dialogo skatinimui, meno bei kultūrinių idėjų sklaidai, taip pat kultūra yra laikoma svarbiu veiksmu tarptautiniuose santykiuose ne tik su šalimis narėmis. Nors ir palyginti nauja sritis bendrijoje, tačiau kultūra užima svarbią vietą ES politikoje, todėl galima teigti, kad kultūra netik skatina meno sklaidą, o taip pat yra labai svarbi kuriant gerus šalių santykius ir puoselėjant kultūrinę įvairovę.

Aptarus Lietuvos ir ES kultūros politikos nuostatas akivaizdu tai, kad Lietuvai, nors ir esant ES narei, svarbiausia nuostata išlieka etninės kultūros puoselėjimas, mažai dėmesio skiriama tarpkultūrinei kultūros sklaidai, kuri yra viena iš pagrindinių ES kultūros politikos nuostatų. Tačiau jei šalis narės, taip pat ir Lietuva, nesiektų išlaikyti šalies etninės kultūros, tai nebūtų galimybės savo kultūros parodyti Europai. Kiekviena kultūra yra unikali ir verta dėmesio, tai suprasdama ES skatina kultūrų atvirumą, domisi kiekvienos šalies narės kultūriniais interesais ir per įvairius kultūrinius projektus siekia palaikyti etnines kultūras. Tačiau Lietuva būdama ES nare, autorės nuomone, turėtų labiau atsižvelgti į ES kultūros politiką ir palaikyti netik etninę kultūrą, bet ir skatinti dialogą tarp skirtingų kultūrų, taip skatinant tarspkultūriškumą šalyje.

2. TYRIMO METODOLIGIJA IR METODAI

Analizuojant X miesto kultūros centro tarpkultūrinio ugdymo ir tarpkultūrinio bendradarbiavimo galimybes buvo pasirinktas kokybinis tyrimas leidžiantis atskleisti dabartinę tiriamojo reiškinių situaciją ir gauti išsamią informaciją apie skirtingų kultūrinių interesų turinčias grupes iš pirmų šaltinių – kultūros centro darbuotojų, rusų bendruomenės X mieste narių bei Y miesto Latvijoje kultūros centro darbuotojų. Pasirinkti konkretūs Lietuvos ir Latvijos miestai, nes X ir Y miestų kultūros centrai bei savivaldybės artimai bendradarbiauja, organizuoja renginius bei projektus. Vieno projekto metu Y mieste Latvijoje atsirado lietuvių kultūros centras, o X mieste Lietuvoje – latvių kultūros centras. Tai rodo svarbią multikultūriškumo plėtrą mažuose miestuose. Rusų kultūros centras X mieste pasirinktas todėl, kad tai vienintelė oficialiai veikianti kitataučių organizacija mieste, vienijanti ne tik rusus, bet ir kitas etnines mažumas esančias mieste.

Pasak K. Kardelio (2007 P. 273), kokybinius tyrimus galima apibūdinti, kaip sistemingą, nestruktūrizuotą atvejo, individų grupės, situacijos ar įvykio tyrimą natūralioje aplinkoje. Anot R. Tidikio (2003 P. 355) kokybinio tyrimo metodai naudojami keliant teorines problemas ir norint nustatyti tam tikros gyvenimo srities norminius vystymosi lygmenis. Kokybiniais tyrimais siekiama suprasti, kaip individas suvokia ir aiškina pasaulį, konstruoja realybę bei kaip individų kuriamos reiškinių prasmės lemia jų elgesį vienoje ar kitoje situacijoje. Šiame magistro darbe labai svarbu

išsiaiškinti, kaip individai konstruoja realybę, suvokia pasaulį, nes susidūrus skirtingoms kultūroms nebelieka vientiso pasaulio suvokimo, kiekviena socialinė, amžiaus ar etninė grupė konstruoja pasaulį pagal savo įsivaizdavimą. Norint išsiaiškinti, kaip skirtingos kultūrinės grupės suvokia pasaulį naudojamas kokybinis tyrimas. Anot I. Luobikienės (2006 P. 45), kokybinis tyrimas turi vykti natūralioje aplinkoje, kur duomenų rinkimo instrumentas yra pats tyrėjas. Kuomet tyrėjas pats yra instrumentas jis geba gauti informaciją čia ir dabar iš pirmų lūpų, kas labai svarbu norint giliau suprasti tiriamąjį reiškinį „informacija gaunama iš pirmų lūpų, ji būna nauja ir operatyvi“ (Gruščinskienė 2004 P. 17). Tyrėjas naudodamas kokybinio tyrimo metodologiją siekia apibūdinti socialinę realybę. Kokybinis tyrimas leidžia tyrėjui atrasti ir sužinoti, tai ko jis galbūt net nesitikėjo ir pats nežinojo, siekia visapusiškai apžvelgti tiriamąjį fenomeną. Informacijos gavimas iš pirmų lūpų, šiame magistro darbe yra labai svarbus, nes siekiant teisingai suprasti tiriamąjį reiškinį patikima ir laiku gauta informacija yra pati geriausia.

Magistro darbui pasirinktas kokybinis tyrimas leidžia geriau suprasti ir įsigilinti į tiriamąjį reiškinį ir pažvelgti į dabartines bei ateities perspektyvas.

Kokybinių duomenų analizė remiasi keliais duomenų analizės metodais. Magistro darbe pasirinktas duomenų kategorizavimo analizės metodas: „...kurio esmę sudaro duomenų skirstymas ir kodavimas pagal kategorijas per visą jų rinkimo laikotarpį. Vėliau kategorijos apibrėžiamos ir ieškoma tarpusavio ryšio su kitomis kategorijomis“ (Kardelis 2002 P. 106). Šis metodas leidžia gautus duomenis suskirstyti į kategorijas ir suradus kategorijų tarpusavio ryšį analizuoti gautus duomenis, bei padaryti atitinkamas išvadas. Kokybinio tyrimo interviu duomenų kategorizavimas vyko taikant turinio analizės metodą.

Tyrimo metodais buvo pasirinkti pusiau struktūruotas interviu ir dalyvaujantis stebėjimas. Dėl tiriamosios problemos subtilumo, kai kurie rusų kultūros centro atstovai pageidavo į klausimus atsakyti raštu, todėl apklausa vyko pasitelkiant informacines technologijas, elektroninį paštą. Taip pat elektroniniu paštu į klausimus atsakė ir Y miesto Latvijoje kultūros darbuotojų atstovė.

Pasak I. Luobikienės (2006 P. 69), interviu yra vienas iš svarbiausių duomenų rinkimo priemonių tyrime. Interviu dėka galima priartėti prie žmonių reikšmių, situacijų ir realybės konstravimo. K. Kardelio teigimu (2002 P. 98) tiriamasis interviu apibrėžiamas kaip tyrėjo inicijuotas dviejų asmenų pokalbis kurio tikslas - gauti būtiną tyrimo uždaviniams informaciją

Magistro darbe pasirinktas pusiau struktūruotas interviu, kuriame yra keletas iš anksto numatytų klausimų:

- Kokie renginiai ir projektai yra vykdomi X miesto kultūros centre?

- Kaip į X miesto kultūros centro organizuojamus renginius yra įtraukiami kitataučiai?
- Kokias tarpkultūrinės veiklas vykdo X miesto kultūros centras?
- Kokias veiklas vykdo X miesto rusų kultūros centras?
- Kaip X miesto kultūros centras gali prisidėti prie kitataučių tautiškumo palaikymo?
- Kokios kultūrinės sąlygos yra sudaromos kitataučiams X mieste puoselėti savo tautiškumą?

Interviu eigoje klausimai gali keistis priklausomai nuo to, kaip vystosi pokalbis. V. Leonavičiaus (2004 P. 32) teigimu, interviu yra interviuotojo (klausiančiojo) ir interviuojamojo (atsakančiojo) pokalbis, panašus į kasdienį žmonių bendravimą, bet kaip mokslinė sociologinio tyrimo priemonė interviuotojo pozicija skiriasi išankstiniu pasirengimu pokalbiui su respondentu, susietas su konkrečiu tyrimu klausimu bei specifiniais tyrimo tikslais.

Interviu metu gauti duomenys leidžia išnagrinėti, kaip tyrime dalyvavę kultūros centro darbuotojai, meno vadovai, rusų kultūros centro atstovai ir Bauskės kultūros centro atstovė, supranta tarpkultūrinio bendradarbiavimo sampratą, tarpkultūrinio bendradarbiavimo svarbą visuomenei, taip pat, tautiškumo ugdymo reikalingumą ir naudą, leidžia išnagrinėti įvairių socialinių, amžiaus, etninių grupių kultūrinius interesus ir leidžia į renginių organizavimą pažvelgti kritiškai. Suteikia galimybę dalyvavusiems interviu asmenims išsakyti savo patirtį vienu ar kitu klausimu. Interviu metu gauti duomenis suteikia galimybę įvardinti pagrindines multikultūrinio miesto problemas, jų sprendimo galimybes, kultūros centro įtaką kuriant tarpkultūrinį miestą.

Tyrimo metu buvo atliktas renginių stebėjimas dalyvaujant. Tyrėja 2013 m. rugsėjo – 2014 m. birželio mėnesiais, dalyvavo įvairiuose X miesto kultūros centro renginiuose. Stebėjo, įvairių socialinių, amžiaus ir etninių grupių įsitraukimą į renginius, dalyvavimo aktyvumą ir renginių pritaikomumą skirtingoms kultūrinėms grupėms. K. Kardelio teigimu (2000 P. 69) stebėjimas susijęs su pasyviu aplinkos daiktų ar reiškinių suvokimu, mūsų sąmonė ne tik atspindi pasaulį, bet ir jį kuria. Todėl yra galimos įvairios šio proceso klaidos, netgi jutiminės iliuzijos. Stebėjimo metu gauti duomenys gali padėti geriau suprasti duomenis gautus interviu metu, nes tyrėjas akivaizdžiai gali pamatyti tiriamojo reiškinių problematiškumą. „<...> stebėjimas derinamas kartu su kitais metodais, pavyzdžiui su įvairiomis apklausos rūšimis. Be to jis gerai tinka tada, kai reikia patikrinti kitais tyrimo metodais gautų duomenų informatyvumą“ (Kardelis 2002 P. 72). Šiuo atveju stebėjimo metodas buvo pasirinktas norint papildyti ir patikrinti interviu metu gautus duomenis. Taip pat konkrečiose situacijose stebėti įvairių kultūrinių grupių elgesį ir nuotaikas.

Tyrimo etika

Atliekant empirinį tyrimą ir siekiant nepažeisti informantų teisių, buvo laikomasi tyrimo principų:

- Informantų dalyvavimas buvo savanoriškas
- Visi informantai buvo supažindinti su tyrimo turiniu ir tikslu
- Tyrimo dalyviai buvo informuoti, kad tyrimo metu gauta informacija nebus panaudota prieš juos ir visa jų pateikta informacija yra anoniminė, nebent jie savanoriškai sutinka atskleisti savo asmens duomenis.

Tyrimo įvardijamos informantų užimamos pareigos X miesto kultūros centre, X miesto rusų kultūros centre ir Y miesto kultūros centre. Tai tyrimui svarbu, nes dalyvavo skirtingų sričių atstovai su skirtingomis patirtimis, kurios yra svarbios šio tyrimo duomenų analizei. Tačiau informantų prašymu miestai neįvardijami. Asmenims pageidavusiems likti visiškai anonimiškais tyrėja pateikė interviu klausimus raštu.

Tyrimo imtis

Tyrimo imtį sudaro trys informantų grupės: X miesto kultūros centro darbuotojai – specialistai, meno vadovai, X miesto rusų kultūros centro atstovai bei Y miesto Latvijoje kultūros centro atstovė. Interviu raštu su Y miesto Latvijoje atstove, buvo pasirinktas kaip papildomas tyrimas, norint giliau ir plačiau pažvelgti į tyrimo problemą. Papildomu tyrimu siekiama išsiaiškinti ar ir kiti panašaus tipo miestai susiduria tarpkultūriškumo ir multikultūriškumo problemomis, ar tai tik X miesto problema.

Tyrimo dalyvavo viena X miesto kultūros centro meno vadovė (XMKC4), trys kultūros centro specialistai (XMKC1, XKMC2, XMKC3), trys X miesto rusų kultūros centro atstovai (RKC5, RKC6, RKC7) ir viena Y miesto Latvijoje kultūros centro atstovė (YML8). Tyrimo dalyvavo vienas vyras ir septynios moterys.

3. MIESTO KULTŪROS CENTRŲ VEIKLA IR FUNKCIJOS

X mieste yra įsikūrę keletas kultūros centrų, tai: miesto kultūros centras, rusų kultūros centras bei latvių kultūros centras. X miesto kultūros centras yra pagrindinė kultūrinė organizacija mieste, aktyviai vykdo kultūrinį gyventojų švietimą, organizuoja renginius skirtus svarbioms valstybei datoms paminėti, etninius renginius ir kitas kultūrinės veiklas. X miesto rusų kultūros centras įkurtas 2000 m. aktyviai vykdo kitataučių kultūrinį švietimą mieste. Ši organizacija vienija mieste gyvenančius kitataučius, padeda jiems integruotis, padeda palaikyti tautiškumą. Latvių kultūros centras X mieste, tai

tarpkultūrinio projekto dalis, kuriuo siekiama aktyvinti regionų tarpkultūrinę plėtrą. Y mieste Latvijoje šio projekto metu, taip pat pastatytas lietuvių kultūros centras.

3.1. X miesto kultūros centro veiklos ir funkcijų apibūdinimas

X miesto kultūros centro uždaviniai ir funkcijos orientuojasi į bendruomenės kultūrinių poreikių tenkinimą ir ugdymą. Pagrindinius kultūros centro uždavinius nurodo Lietuvos kultūros politikos nuostatos, tai: puoselėti ir populiarinti etninę kultūrą, mėgėjų meninę veiklą, skleisti profesionalųjį meną, organizuoti prasmingą laisvalaikį, pramoginius renginius, rūpintis vietos kultūros tradicijomis, kultūros formų įvairumu. Etninės kultūros puoselėjimas iškeliamas į pirmą vietą, nes miesto kultūros centrai labiausiai yra orientuoti į lietuvių kultūros puoselėjimą, senųjų tradicijų išlaikymą bei pritaikymą šiuolaikiniam gyventojui. Tačiau, ši nuostata nuošalyje palieka kitataučius ir jų etninę kultūrą. Tokiu būdu jie yra priversti steigti savo kultūros įstaigas ir ten vadovautis šiomis nuostatomis. Taip atsiranda atskirtis tarp miesto gyventojų. Nors kultūros politikos nuostatos nurodo, kad kultūros centrai turi rūpintis įvairiomis kultūros formomis, tačiau, tai kas susiję su etnine kultūra, dažniausiai atspindi tik lietuvišką etninę kultūrą. Vietos kultūros tradicijų puoselėjimas yra labai svarbus regioniniu požiūriu, nes iškeliamas regiono išskirtinumas bei unikalumas. Šiuo atveju kitataučiai turi daugiau galimybių įsitraukti į kultūrinę miesto veiklą, ypač jei regione jų susitelkia labai daug ir jų savita kultūra įtakoja vietinę kultūrą. X miesto kultūros centras atsižvelgia į kultūros politikos nuostatas ir jas įgyvendina per įvairius tautiškumą ugdančius renginius. Taip pat populiarina liaudies kultūrą, folklorą ir ugdo pilietiškumo jausmą. Viena iš pagrindinių kultūros centro veiklos krypčių yra aktyvus etninės medžiagos rinkimas rajone, taip iškeliant regiono unikalumą. Kultūros centras rūpinasi, kad miesto gyventojus pasiektų įvairių formų renginiai, netik susiję su lietuviškąją tradicija, todėl užmegzti ryšiai su Ukrainos lietuviais, estais, latviais, lenkais. 2009 m. užmegzti glaudesni ryšiai su Lenkijos Gniezno miesto kultūros centru.²

X miesto kultūros centro dokumentuose nurodoma, jog pagrindinė funkcija yra etninės medžiagos rinkimas ir tautiškumo visuomenėje ugdymas. Visa tai daroma per įvairius renginius skirtus jaunimui ir suaugusiems. Kultūros centras organizuoja renginius įsimintinoms datoms, tokioms kaip sausio 13 d., vasario 16 d., kovo 11 d., liepos 6 d. ir taip toliau, paminėti. Renginiai skirtais šioms datoms, siekiama visuomenėje ugdyti patriotiškumo ir tautiškumo jausmą. Į neformalias kultūrinės organizacijos ugdymo veiklas siekiama įtraukti kuo daugiau visuomenės narių, todėl įtraukiamas

² (prieiga per internetą www.radviliskiokc.lt [žiūrėta 2014 m. 07. 15] aktyvus)

jaunimas, jaunieji šauliai, taip ugdomas jaunimo tautiškumo jausmas bei skatinimas miesto gyventojų susidomėjimas valstybei svarbiomis datomis.

3.2.X miesto kultūros centro renginių apžvalga

Viena iš kultūros centro funkcijų, kaip nurodo kultūros politikos nuostatos, yra kultūros formų įvairumas, todėl be įsimintinų datų renginių, kultūros centras organizuoja ir daug kitokių renginių. Kadangi viena iš pagrindinių X miesto kultūros centro funkcijų yra tautiškumui puoselėti skirti renginiai, svarbu juos giliau išanalizuoti ir suprasti tiesioginę jų įtaką miesto gyventojams. Be tautiškumą ugdančių renginių organizuojami ir tarpkultūriniai renginiai, kurių tikslas supažindinti miesto gyventojus su kitų šalių kultūra bei tradicijomis. Tokie renginiai svarbūs tuo, kad plečia miesto gyventojų etninį ir tarpkultūrinį pažinimą. Analizei pasirinkti 2012 – 2014 m. renginiai sulaukė daugiausia visuomenės dėmesio.

Lentelė nr. 3

Organizuojamų renginių apžvalga

Renginys	Tikslas	Kam skirtas
Vaikų dienos stovykla „Kibirktis“	Meninis, kūrybinis vaikų lavinimas, liaudies amatų mokymas, supažindinimas su lietuviškais papročiais, su Lietuvos laisvės kovų, mūsų šalies ginkluotųjų pajėgų, NATO aljanso istorija	Vaikams ir jaunimui iš Radviliškio miesto parapijos namų dienos centro ir X miesto vaikų globos namų „Nykštukas“
Dviračių žygis „X rajono piliakalnių kelias“ Dviračių žygis „X rajono dvarų kelias“ Dviračių žygis „X rajono malūnų kelias“	Žygiu skatinamas įvairaus amžiaus žmonių aktyvumas, ugdomos vertybinės nuostatos ir atsakomybė už kultūros paveldo išsaugojimą, skatinamas patriotizmas bei tautiškumas	Amžiaus cenzo nėra, skirtas visai visuomenei
Amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“	Tradicinių lietuviškų amatų mokymas, supažindinimas su regiono amatais bei amatininkais, tautiškumo ugdymas	Amžiaus cenzo nėra, skirtas visai visuomenei
Etnokultūrinė vaikų stovykla „Oi jus vaikai taip darykit kaip diedukai darė“	Supažindinimas su etninėmis tradicijomis, liaudies menu, vaikų kūrybiškumo ugdymas, bei tradicijų puoselėjimas	Stovykla skirta vaikams
Kultūrinis - edukacinis projektas „Lietuvos laisvės istorijos keliais jaunomis lūpomis, jėgomis ir širdimis“	Atkreipti visuomenės, mokyklų bendruomenių dėmesį į neseną partizaninę istoriją bei Lietuvos kariuomenės nuopelnus laisvės kovose	Renginys skirtas mokykloms, tačiau jame gali dalyvauti ir visi norintys susipažinti su Lietuvos partizanine istorija
Kojinių mezgimo čempionatas „Mezgame Sekminių sambarį“	Lietuviškų tautinių raštų kojinių mezgimas, tradicijų palaikymas, tradicijų perdavimas iš kartos į kartą, tautinės dvasios palaikymas	Amžiaus cenzo nėra, skirtas visai visuomenei
Folkloro festivalis „Ganiau palšus jautelius“	Supažindinimas su lietuvišku folkloru, muzika, liaudies šokiais ir tradiciniais liaudies žaidimais	Amžiaus cenzo nėra, skirtas visai visuomenei
Vyresniųjų liaudies šokių festivalis „Ir netik iš Lietuvos“	Liaudies šokių propagavimas	Amžiaus cenzo nėra, skirtas visai visuomenei
Tautodailės paroda skirta Valstybės atkūrimo dienai	Patriotiškumo skatinimas per tautodailės darbus, supažindinimas su tradiciniais lietuviškais raštais bei tradiciniais amatais	Amžiaus cenzo nėra, skirtas visai visuomenei
Naktinis Joninių žygis „Vienybės keliu“	Iškilmingai paminėti istorinių 95 metų kovų su bermontininkais jubiliejų bei istorinius protėvių	Renginys amžiaus cenzo neturi, gali dalyvauti plati visuomenės

	žygdarbius, kovojant dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės	dalis
Kapelų festivalis „Žemej Lietuvos“	Folklorinės muzikos puoselėjimas ir jos pristatymas plačiai visuomenei	Amžiaus cenzu nėra, skirtas visai visuomenei

Dauguma šių renginių susiję su folkloru ir liaudies amatais. Kita dalis – patriotiniai renginiai. Kultūros centras siekia, kad tautiškumas būtų ugdomas pasitelkiant etninį ar folklorinį pagrindą, taip pat puoselėjant patriotiškumo jausmus. Šių renginių metu vykdoma veikla skatina ugdyti tautinius jausmus, meilę savo šaliai, taip pat supažindina su lietuviškomis tradicijomis. Didelis dėmesys skiriamas neformaliajam jaunimo švietimui, siekiama jaunimą supažindinti su amatais, liaudies menu. Taip pat aktyviai dirbama ir su šeimų bei senjorų užimtumu. Todėl dauguma šių renginių skirti visai šeimai, siekiama, kad šeimos pabūtų kartu, susipažintų su tradicijomis, su jomis supažindintų ir vaikus.

Lentelė nr. 4

Stebėtų renginių apžvalga

Renginys	Kam skirtas	Pritaikymas visiems miesto gyventojams
Medžio drožėjų ir kalvių pleneras	Plačiai miesto visuomenei, galima stebėti darbų procesą	Kūrybinį procesą gali stebėti visi miesto gyventojai, nepriklausomai nuo jų amžiaus, atstovaujamos kultūros ar socialinės grupės
Amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“	Plačiai miesto visuomenei, visoms amžiaus ir socialinėms grupėms, žmonės visiškai įtraukti į kūrybinį procesą	Kurti ir mokytis amatų kviečiami visi miesto gyventojai, neatskiriant amžiaus, socialinės grupės ar kultūrinės įvairovės
Kultūrinis - edukacinis projektas „Lietuvos laisvės istorijos keliais jaunomis lūpomis, jėgomis ir širdimis“	Daugiausia skirtas jaunimui, tačiau stebėtojai gali būti visi miesto gyventojai	Pačiame procese gali dalyvauti tik mokyklinio amžiaus jaunimas, tačiau stebėti procesą kviečiami visi miesto gyventojai
Europos dienos koncertas „X miesto gyventojams ir kitiems europiečiams“	Plačiai visuomenei, įvairioms amžiaus ir socialinėms grupėms	Pritaikytas visiems miesto gyventojams
Kojinių mezgimo čempionatas „Mezgame Sekminių sambarį“	Plačiai visuomenei, visapusiškas visuomenės įtraukimas į procesą	Pritaikytas visai visuomenei, kūrybiniame procese gali dalyvauti visi norintys miesto gyventojai, tačiau daugiausia dėmesio susilaukia iš vyresnio amžiaus žmonių
Folkloro festivalis „Ganiau palšus jautelius“	Plačiai visuomenei, tačiau aktualesnis vyresnio amžiaus žmonėms	Pritaikytas visai visuomenei, tačiau daugiausia dėmesio susilaukia iš vyresnio amžiaus žmonių
Tautodailės paroda skirta Valstybės atkūrimo dienai	Įvairioms amžiaus ir socialinėms grupėms, daugiausia kreipiamas dėmesys į jaunimą	Dalyvauja tautodailininkai, jų darbus gali pamatyti visi, jaunimui ugdomas patriotiškumo jausmus lankant šią parodą.
Vaikų dienos stovykla „Kibirktis“	Skirta tik tam tikrai amžiaus grupei	Pritaikytas išimtinai jaunimui iš vaikų dienos centro bei vaikų globos namų

Ši renginių apžvalga parodo, jog kultūros centras į savo veiklą stengiasi įtraukti multikultūrinę miesto visuomenę, kurią sudaro įvairios amžiaus, socialinės ir kultūrinės grupės. Stengiamasi bendrai veiklai suburti visuomenę ir ugdyti tarpkultūrinį supratimą tarp skirtingų kultūrų atstovų ir skirtingų

socialinių bei amžiaus grupių. Tačiau dalyvaujančio stebėjimo metu atsiskleidė, kad renginius, nors ir stengiamasi pritaikyti multikultūriniam miestui ir ugdyti tarpkultūrinę visuomenę, tačiau neįveikiamas etninių mažumų įsitraukimas, o ir renginių pritaikymas visuomenei nėra toks platus, kaip teigiama.

Interviu bei renginių stebėjimo metu paaiškėjo, jog X miesto kultūros centras organizuoja nemažai tarpkultūrinių renginių. Šių renginių tikslas yra palaikyti šalių draugystę, dalintis patirtimi, taip pat supažindinti miesto gyventojus su kitų šalių kolektyvais ir tradicijomis. Taip pat tarpkultūriniai renginiai yra puikus būdas multikultūriniame mieste sutelkti įvairių tautybių žmones į vieną ir taip ieškoti bendrumų bei kurti ilgalaikius santykius, netik su užsieniu, bet ir su vietos kitataučių bendruomenėmis, kurias pritraukia atvykstantys svečiai. Tokiu būdu, galima kurti tarpkultūrinius santykius ne tik su užsieniu, bet ir su vietiniais kitų tautybių atstovais.

Į kultūros centro renginius kviečiami kolektyvai ir amatų meistrai iš Ukrainos, Lenkijos, Rusijos, Latvijos. X miesto kultūros centro kolektyvai taip pat aktyviai dalyvauja renginiuose, kuriuos organizuoja kitos šalys. Kolektyvai, be ankščiau išvardintų šalių, yra kviečiami į Estiją ir net JAV.

Lentelė nr. 5

Tarpkultūrinių renginių apžvalga

Renginys	Tikslas	Kam skirtas
Europos dienos koncertas „X miesto gyventojams ir kitiems europiečiams“	Supažindinti X miesto gyventojus su kitų šalių kolektyvais, tradicijomis, liaudies kultūra	Visai miesto visuomenei
Vyresniųjų liaudies šokių festivalis „Ir netik iš Lietuvos“	Siekis netik puoselėti lietuviškas tradicijas, bet ir miesto gyventojus supažindinti ir su kitų šalių tradiciniais liaudies šokiais	Visai miesto visuomenei
Folkloro festivalis „Ganiau palšus jautelius“	Supažindinimas su Lietuvos ir kitų šalių folklorine muzika, dainomis ir žaidimais	Visai miesto visuomenei
Medžio drožėjų ir kalvių pleneras	Senųjų amatų puoselėjimas, drožėjų ir kalvių iš skirtingų šalių patirties dalijimasis, bendradarbiavimo su kitomis šalimis skatinimas	Visai miesto visuomenei
Vargonų muzikos festivalis	Visuomenės supažindinimas su vargonų muzika, muzikantų iš įvairių šalių tobulėjimo skatinimas, tarptautinis miestų bendradarbiavimas	Visai miesto visuomenei
Tarptautinis dailininkų ir fotografų pleneras	Tarptautinė meno sklaida, menininkų bendradarbiavimas, patirties dalijimasis, santykių su kitomis šalimis palaikymas	Visai miesto visuomenei

Lentelėse pateikta informacija apie kultūros centro renginius atskleidžia, kad vykdoma įvairi veikla, kuria siekiama sudominti miesto gyventojus. Kultūros centras orientuojasi į visų amžiaus ir socialinių grupių atstovus. Visi renginiai ir užsiėmimai yra nemokami, daugiausia finansuojami iš kultūros rėmimo fondo. Kultūros centras stengiasi būti patrauklus tiek jaunimui, tiek ir vyresniems, tačiau mažai dėmesio skiriama kitataučių įtraukimui į renginius.

3.3.X miesto rusų kultūros centro veiklos apžvalga

Rusų kultūros centro dokumentuose teigiama, jog X miesto rusų kultūros centras oficialiai užregistruotas 2000 m. gruodžio 5 d., o kaip bendruomenė veiklą vykdo nuo 1996 m. Šios organizacijos tikslai yra:

1. Propaguoti rusų kultūrą, papročius, atgaivinti rusų liaudies tradicijas, padėti rusų tautybės žmonėms integruotis į Lietuvos ekonominį ir kultūrinį gyvenimą
2. Supažindinti rusų tautybės žmones su Lietuvos istorija ir kultūra
3. Organizuoti lietuvių kalbos kursus
4. Užmegzti ir palaikyti ryšį su analogiškais Lietuvos Respublikos centrais
5. Organizuoti X miesto visuomenei paskaitas, koncertus, tradicines rusų liaudies šventes.

Šiais tikslais X miesto rusų kultūros centras siekia kitataučiams padėti netik sėkmingais integruotis visuomenėje, bet ir nepamiršti savo šaknų. Puoselėjant rusiškas tradicijas nepamirštama ir Lietuvos kultūra, taip siekiama, kad kitataučiai nesijaustų svetimais. Organizuojami lietuvių kalbos kursai taip pat labai prisideda prie sėkmingos integracijos į miesto sociokultūrinį gyvenimą. Tačiau šis kultūros centras neapsiriboja tik kitataučių švietimu. X miesto rusų kultūros centro vienas iš tikslų yra organizuoti renginius visiems miesto gyventojams nepriklausomai nuo jų tautybės. Tai parodo, jog rusų kultūros centra siekia visuomenę supažindinti su kitomis kultūromis, siekia skatinti visuomenėje tarpkultūrinį pažinimą. X miesto kultūros centras turėtų prisidėti prie rusų kultūros centro organizuojamų renginių visuomenei, taip jie taptų lengviau prieinami ir patrauklesni plačiai publikai.

X miesto rusų kultūros centras organizuoja šiuos renginius: „Senieji naujieji metai“, „Provoslaviškos Kalėdos“, „Rusų romansų vakaras“, „Liaudiškos dainos vakaras“. Taip pat rusų kultūros centras vykdo ir projektinę veiklą. Įgyvendinta jau nemažai projektų, kurie sulaukė daug visuomenės dėmesio, tai projektai: „Virduly kunkuliuk“, „X rajono visuomeninių organizacijų mugė“, „Rusų dramos teatras“, „Slavų turgus“, „Penktasis metų laikas“. Visi šie renginiai yra skirti netik kitataučiams, bet visai visuomenei. Jų metu galima geriau susipažinti su rusų kultūra, įsitraukti į rusų kultūros centro veiklą bei praplėsti kultūrinį akiratį. Į šiuos renginius rusų kultūros centras kviečia kitataučius iš kitų miestų, kartais ir kitų valstybių: „<...>bendraujam ir su kitais Lietuvos miestais: Mažeikiai, Šiauliai, Kėdainiai. Ruošiamės taip pat vykdyti intensyvią veiklą ir su užsieniu. Pas mus jau buvo atvykę ukrainiečiai, taip pat iš Saratovo kolektyvas<...>“(informatas nr. 5 RKC). X miesto rusų kultūros centras vykdo rusų tautybės atstovų integraciją į Lietuvos visuomenę, rengia lietuvių kalbos kursus, taip pat lietuviško raštingumo kursus. Supažindina su X kraštu pažintinių kelionių metu.

Galima teigti, kad rusų kultūros centras yra orientuotas ne tik į rusų tautiškumo puoselėjimą, bet ir į kitataučių intergraciją. Būtent šito trūksta miesto kultūros centrui. Susikoncentravimas tik ties lietuviškumu multikultūriniame mieste neturėtų būti prioritetas, reikia stengtis, jog visų miesto gyventojų kultūriniai ir tautiniai interesai būtų patenkinti.

4. TARPKULTŪRINIS KULTŪROS CENTRO VAIDMUO MIESTE

4.1. Pagrindinės veiklos analizė

Globaliame pasaulyje, kuomet sparčiai keičiasi požiūris į gyvenimą, socialiniai ir kultūriniai konstruktai, vertybių ir tradicijų supratimas, prioritetu tampa tinkamas žmogaus ugdymas. Tautiškumo ugdymas globaliame pasaulyje yra labai svarbu, nes jaunimas dažnai yra pamiršęs savo protėvių tradicijas. Žmogus atranda save per savo tautiškumą. Ugdymo procese atsiskleidžia žmogaus prigimtis, žmogus formuojasi kaip asmenybė. Anot L. Jovaišos (2003 P. 148) tautiškumas tai tautinės saviraiškos priemonė, po kuria glūdi neišsemiamos vertybės, atspindinčios tautos kūrybinę dvasią. Tautos kūrybinės dvasios atskleidimas globalizacijos paveiktame pasaulyje yra svarbus veiksnys, siekiant išsaugoti kultūros unikalumą. Tautiškumo puoselėjimas yra vienas iš procesų galinčių padėti tai padaryti.

X miesto kultūros centras yra tautiškumą ugdanti įstaiga. Tautiškumo ugdymas šioje įstaigoje yra vykdoma per įvairius renginius, projektus, neformalias veiklas. Šių veiklų metu visuomenė supažindinama su tradicijomis, papročiais. Taip pat sudaromos sąlygos miesto gyventojų įsitraukimui į renginius, tokiu būdu skatinamas visuomenės susidomėjimas tautine kultūra. Interviu ir renginių stebėjimo metu paaiškėjo, kaip vykdomas tautiškumo ugdymas ir kokios veiklos yra organizuojamos šiam tikslui pasiekti.

Lentelė nr. 6

Tautiškumo ugdymas X miesto kultūros centre

Kategorija	Subkategorija 1	Subkategorija 2	Įrodantys teiginiai
Ugdymas	Tautiškumo ugdymo raiška	Tautiškumą ugdantys renginiai	„Sėkmingai įgyvendinti projektai amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“, vasaros vaikų stovykla „Oi jūs vaikai taip darykit, kaip tėveliai darė“, kojinių mezgimo čempionatai, folklorinės šventės.“ (informantas nr. 1 XMKC).
		Tradicijų puoselėjimas	„Šiais projektais siekiama plėtoti ir išsaugoti tradicijas ir papročius<...>“ (informantas nr. 1 XMKC) „...miesto kultūros centras itin didelę reikšmę skiria tautodailei, etninei kultūrai ugdyti, amatams puoselėti<...>“ (informantas nr. 2 XMKC) „Mokomės, ką margačių raštai reiškia, įvairūs būrimai, žaidimai ir panašiai.“ (informantas nr. 4 XMKC)
		Etninės kultūros	„...kultūros centras pastaraisiais metais orientuojasi į

		sklaida	etnokultūrinius projektus<...>“ (informantas nr.1 XMKC)
		Visų amžiaus grupių tautinis ugdymas	„<...>jaunimas šiuo metu nėra itin susidomėjęs tradicine bei kultūra apskritai, mes įdomia forma pateikiame renginį ir taip pritraukiam visų amžiaus grupių žmones<...>“ (informantas nr. 1 XMKC) „<...>aktyviai dalyvauja pensijinio amžiaus žmonės“ (informantas nr. 2 XMKC)- „<...>va kojinių mezgimo čempionate dalyvauja ir visai jauni, ir vyresni.“ (informantas nr. 1 XMKC)
		Tautinio ugdymo reikšmė visuomenei	„<...>žmonės gali pasijauti kaip saugotojai šių tradicijų, kurie dalyvauja renginiuose.“ (informantas nr. 1 RMKC) „<...>kad jaunoji karta nepamirštų savo šaknų, būties, visų senovės amatų, pasikviečiam specialistus amatų, tautodailės, mokom to vaikus, primenam tautosaką mūsų<...>“ (informantas nr. 3 XMKC)
	Kitataučių tautiškumo ugdymas	Mieste gyvenančių kitataučių tautiškumo puoselėjimas	„Specialių renginių, skirtų ugdyti kitų šalių tautiškumui...mieste galima sakyti nėra“, „Šiaip šiai dienai kitataučių tautiškumo puoselėjimui kaip ir pritrūksta atitinkamo dėmesio bei, manau, laiko“ (informantas nr. 2 XMKC), „Aišku reikalinga, bet aš nematau, kad jie nepripasidės, gi visi ateina, kai būna renginiai KC. Mes galvojom, bet mes nespėjom, nes čia direktorius išėjo ir mes nebespėjom, o šiaip galvojom, nes tikrai reikalinga, kad KC prisidėtų ir padėtų puoselėti kultūrinę kitataučių tradicijas“ (informantas nr. 5 RKC)

1. Tautinis ugdymas kultūrinėje organizacijoje: Tautiškumas tai forma, kuria reiškiasi tauta, o kartu tai ir tautinės saviraiškos priemonė. Nagrinėjant kultūrinės organizacijos veiklas, interviu metu atsiskleidė, kad X miesto kultūros centras skiria labai didelį dėmesį miesto gyventojų tautiškumo ugdymui. „<...> tautiškumas sietinas su kultūra, tiksliau – su bendravimo ir elgsenos normomis, simboliniais ženklais, mąstymo ypatumais<...>“ (Grigas 2001 P. 40). Pasak L. Jovaišos (2003 P. 148) tautiškumas reiškiasi etiniu tipu, gimtąja kalba, papročiais. L. Jovaišos įvardytas tautiškumo raiškos atsiskleidžia ir interviu metu: „Sėkmingai įgyvendinti projektai amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“, vasaros vaikų stovykla „Oi jūs vaikai taip darykit, kaip tėveliai darė“, kojinių mezgimo čempionatai, folklorinės šventės.“ (informantas nr. 1 XMKC), „Šiais projektais siekiama plėtoti ir išsaugoti tradicijas ir papročius<...>“ (informantas nr. 1 XMKC). X miesto kultūros centras tautiškumo ugdymui pasitelkia simbolius bei ženklus, tai margučių marginimas tradiciniais raštais, senųjų tradicinių amatų, liaudies žaidimų puoselėjimas: „Mokomės, ką margučių raštai reiškia, įvairūs būrimai, žaidimai ir panašiai.“ (informantas nr. 4 XMKC). Tautiškumo ugdymas vyksta per renginius ir šventes „šventės lietuvių tautos gyvenime užima reikšmingą vietą. Darbo, tautinės (pvz.: Joninės) religinės, valstybinės šventės pasižymi puošnumu, įvairiaspalvėmis apeigomis. Jos stiprina tautiškumo jausmus“ (Jovaiša 2003 P. 149), kaip teigia informantai: „...miesto kultūros centre kasmet įgyvendinami tęstiniai projektai: amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“ kojinių mezgimo

čempionatas, medžio drožėjų ir kalvių pleneras, vargonų festivalis, garbaus amžiaus šokių festivalis „Ir ne tik iš Lietuvos“(informantas nr. 2 XMKC), „...miesto kultūros centras itin didelę reikšmę skiria tautodailei, etninei kultūrai ugdyti, amatams puoselėti, todėl įgyvendinami projektai irgi turi sąsajų su tautodaile, amatais, etnine kultūra – kojinių mezgimo čempionatas puoselėja mezgimo amato tradiciją bei sklaidą, amatų dirbtuvėse žmonės taip pat skatinami nemokamai mokytis amatų, perimti amatininkų patirtį.“ (informantas nr. 2 XMKC), Šių renginių metu, miesto gyventojai yra tiesiogiai įtraukiami į tautiškumo ugdymo procesą ir patys gali mokytis. Iš stebėtų renginių galima išskirti keletą labiausiai atspindičių tautiškumo ugdymą, tai: projektinis renginys „Lietuvos laisvės istorijos keliais jaunomis lūpomis, jėgomis ir širdimis“. Šio rengio metu jaunimas aktyviai įsitraukia į šalies istorijos tyrinėjimus, o kultūros centras per neformalųjį ugdymą, jaunimui įdiegia patriotiškumo jausmus. Taip pat galima paminėti Sekminių šventę, kurios metu vyksta kojinių mezgimo čempionatas ir folkloro festivalis „Ganiau palšus jautelius“, nes šių renginių metu tautinis ugdymas vyksta per simbolius, mezgamos tautiniais raštais margintos kojinės ir dainuojamos liaudies dainos. Amatų dirbtuvių „Etnokultūrinis dialogas“ metu vykdomos veiklos taip pat prisideda prie visuomenės tautinio ugdymo ir palaiko tradicijų tęstinumą.

Žmogaus tautiškumui ugdyti labai svarbu tradicijų puoselėjimas. „Tradicijos – tai papročių, apeigų bei ritualų perdavimo iš kartos į kartą forma“ (Jovaiša 2003 P. 149). Tradicijų perdavimas jaunajai kartai svarbus uždavinys, nes su tradicijomis perduodama ir kultūra. Jaunimą tautiniu ugdymu galima sudominti rengiant įvairias šventes ir pramogas. Remiantis interviu metu gautais duomenimis, X miesto kultūros centras puoselėja tautines tradicijas: „Šiais projektais siekiama plėtoti ir išsaugoti tradicijas ir papročius, jaunimas šiuo metu nėra itin susidomėjęs tradicine bei kultūra apskritai, mes įdomia forma pateikiame renginį ir taip pritraukiam visų amžiaus grupių žmones<...> (informantas nr. 1 XMKC), „...kultūros centras stengiasi įtraukti visuomenę į savos tautos tradicijų pažinimą, jos unikalumo ir savotiškumo suvokimą ir taip ugdyti žmonių tautiškumą, autentiškumą, pasididžiavimą savo šalimi“ (informantas nr. 2 XMKC), „Šis renginys yra labai susijęs su tautiškumo nuo mažų dienų ugdymu, labai susijęs su archajiškais tradicijomis“ (informantas nr. 4 XMKC). Neformalioji tautinio ugdymo veiklomis kultūrinė organizacija siekia sudominti jaunimą tautine kultūra bei išsaugoti ir perduoti papročius ir tradicijas ateities kartoms.

2. Etninės kultūros sklaida: Kultūros centras puoselėja tradicijas ir etninę kultūrą: „kultūros centras pastaraisiais metais orientuojasi į etnokultūrinius projektus, visų pirma kodėl, o todėl, kad čia veikia nemažai liaudies kolektyvų, kurie atstovauja...krašto papročius“ (informantas nr. 1 XMKC), „...krašto tradicijos yra gan išskirtinės ir galima paminėti, kaip viena iš tokių žmonių, kurie puoselėjo dar

tarybiniais laikais, tai Šeduvos Baba su savo ansambliu „Šeduva“ (informantas nr. 1 XMKC). Interviu duomenys parodo, jog X kraštas yra išskirtinis savo etnine kultūra, kurią verta puoselėti. „Tautos prigimties savitumas skleidžiasi specifiniais santykiais su pasauliu: vienos tautos imponuoja pasauliui savo ekonomine kultūra, kitos – literatūrine, trečios – muzikine, ketvirtos – papročiais ir pan.“ (Jovaiša 2003 P. 147). X kraštas yra išskirtinėje geografinėje vietoje, tarp Žemaitijos ir Aukštaitijos, todėl turi savitus papročius bei tradicijas. Vienas iš kultūros centro uždavinių šių tradicijų išsaugojimas. Etninės kultūros puoselėjimas, taip pat yra viena iš pagrindinių Lietuvos kultūros politikos bei X miesto kultūros centro nuostatų. Etninės kultūros sklaida suteikia galimybę parodyti savo krašto išskirtinumą ir su juo supažindinti ne tik kitus Lietuvos regionu, bet ir užsienio šalis.

3. Visų amžiaus grupių tautinis ugdymas: Vienas iš pagrindinių kultūros centro uždavinių yra visų amžiaus grupių žmonių tautiškumo ugdymas ir įtraukimas į kultūros centro veiklą. Interviu metu paaiškėjo, kad į renginius įsitraukia tiek jaunimas, tiek ir vyresnio amžiaus žmonės: „<...>jaunimas šiuo metu nėra itin susidomėjęs tradicine bei kultūra apskritai, mes įdomia forma pateikiame renginį ir taip pritraukiame visų amžiaus grupių žmones<...>“ (informantas nr. 1 XMKC), „<...>garbaus amžiaus šokių festivalis „Ir ne tik iš Lietuvos“, „<...> keturis metus įgyvendintame projekte išryškėjo tendencija – noriai ir aktyviai dalyvauja pensijinio amžiaus žmonės, žmonės, turintys mažesnes pajamas arba bedarbiai“ (informantas nr. 2 XMKC), „<...>vasaros vaikų stovykla“, <...> „mes įdomia forma pateikiame renginį ir taip pritraukiame visų amžiaus grupių žmones, va kojinių mezgimo čempionate dalyvauja ir visai jauni, ir vyresni“ (informantas nr. 1 XMKC). Tautiškumo ugdymas labai svarbu jaunimui ir vyresniems, nes moderniaame pasaulyje po truputį vis pamirštama kas yra tikroji meilė savo gimtinei ir kaip reikia tą meilę puoselėti: „<...>kad jaunoji karta nepamirštų savo šaknų, buities, visų senovės amatų, pasikviečiam specialistus amatų, tautodailės, mokom to vaikus, primenam tautosaką mūsų<...>“ (informantas nr. 3 XMKC). Renginių stebėjimo metu atsiskleidė ir įvairių amžiaus grupių žmonių įsitraukimas į tautiškumą ugdančias veiklas. Amatų dirbtuvėse aktyviai dalyvauja tiek jauni, tiek vyresni, vaikų dienos stovykla „Kibirškis“, kuri išskirtinė dar ir tuo, kad neformaliai ugdomi vaikai iš socialinės rizikos aplinkos.

Pagrindinės veiklos analizė atskleidė, kad X miesto kultūros centras prioritetu laiko tautiškumo ugdymą mieste. Tautiškumo ugdymas vykdomas per neformalias veiklas, į kurias įtraukiami miesto gyventojai nepasaint jų amžiaus ar socialinės klasės. Kultūrinės organizacijos neformalios veiklos prieinamos visiems miesto gyventojams. Tačiau multikultūrinio miesto kultūros centras turėtų nepamiršti ir kitataučių ugdymo.

Interviu ir renginių stebėjimo duomenys atskleidė, kad kultūros centras praktiškai nepalaiko kitataučių tautiškumo: „<...> skelbimuose ar kvietimuose niekada neakcentuojami kitataučiai kaip atskira socialinė grupė, tačiau jie turi lygiai tokias pat galimybes dalyvauti renginiuose, įsitraukti į edukacines veiklas kaip ir kiti miestelėnai. Tačiau...arba labai menka kitataučių bendruomenė, arba kultūros centras netinkamai vykdo jų kultūrinę integraciją, tačiau renginiuose, projektuose neįtraukiamas jų įsitraukimas, dalyvavimas. Specialių renginių, skirtų ugdyti kitų šalių tautiškumui...mieste galima sakyti nėra“ (informantas nr. 2 XMKC). Autorės nuomone kultūros centras puikiai vykdo lietuvių tautiškumo ugdymą, bet netinkamai atsižvelgia į mieste esančias įvairių kultūrinių interesų grupes, ypač etnines. Iš dalies, kultūros centras, galbūt, nėra pajėgus, ugdyti kitataučių tautiškumą dėl kitokios kultūros, tačiau bendradarbiaujant su X miesto rusų bendruomene, susipažinus su jų kultūra ir dirbant kartu būtų galima puoselėti kitataučių tautiškumą.

Gauti duomenys parodė, kad neįtraukiamas kitataučių įsitraukimas, tačiau neanalizuojama, kodėl nėra įsitraukimo, kokios to priežastys. Jei kultūros centras siektų išsiaiškinti šias priežastis, galima daryti prielaidą, jog tai būtų pirmas žingsnis į kitataučių tautiškumo palaikymą.

Multikultūriniame mieste kultūros centras yra įstaiga, kurios pagrindinis tikslas tarpkultūriškumo puoselėjimas, skirtingų socialinių, amžiaus ir etninių grupių įtraukimas į įvairius kultūrinius, tautinius renginius. Tautiškumo ugdymas vykdomas per tiesioginį visuomenės įsitraukimą. Žmonės patys gali prisiliesti prie tradicijų. Toks ugdymo būdas kuomet žmogus liečia, kuria, kontakto būdu susipažįsta su tradicijomis yra produktyviausias.

4.2. Tarpkultūriškumo plėtra

X miesto kultūros centras be pagrindinės veiklos – tautiškumo ugdymo, taip pat vykdo ir kitas veiklas, kurios yra susijusios su tarpkultūriškumo plėtra multikultūriniame mieste. Tyrimo metu gauti duomenys parodė, jog kultūrinė organizacija rūpinasi tarpkultūriniu visuomenės ugdymu organizuodama tarpkultūrinius renginius, tačiau susiduria su sunkumais kai reikia sudaryti galimybes kitataučiams, gyvenantiems mieste, įsitraukti į renginius.

Lentelė nr. 7

Tarpkultūrinis X miesto kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste

Kategorija	Subkategorija 1	Subkategorija 2	Įrodantys teiginiai
Tarpkultūrinis bendradarbiavimas	Tarpkultūrinis visuomenės ugdymas	Tarpkultūriniai renginiai	„<...>dalyvauja užsienio svečiai, kurie yra sudarę partnerystės sutartis su Radviliškio KC, tai iš Bauskės Latvijoje, Gniezno Lenkijoje, kartais iš Baltarusijos ir Ukrainos.“ (informantas nr. 1 XMKC). „Europos dienos koncertas „Europiečiams ir visiems radviliškėčiams“, dalyvauja Lenkija, Baltarusija, Latvija, tarptautinio fotografų ir dailininkų plenero

			parodos, tarptautinis tautodailininkų ir kalvių pleneras, kojinių mezgimo čempionatas, kuriame dalyvauja Rusijos, Lenkijos, Latvijos atstovai“, „Radviliškio miesto kultūros centras yra pasirašęs bendradarbiavimo sutartį su Gniezno miesto KC Lenkijoje, gražiai bendradarbiavo su Sergejevo pasato, Bogorodsko - Rusijos, Umanės - Ukrainos Špajerio dailininkais, fotografais, medžio drožėjais. Latvijos Bauskės ir Cesio KC. Radviliškio miesto KC liaudiškų šokių grupė „Šelmiai“ draugauja su Londone įsikūrusia Mac Lennan Scottish grupe. Draugų kvietimu dalyvavo „30th Internacional folk dance festival“. (informantas nr. 4 XMKC)
		Tarpkultūrinių renginių reikšmė	„Bendri dailininkų, fotografų plenerai, medžio drožėjų ir kalvių plenerai. Miestas pasipuošė išskirtiniais meno kūrinių, renginių, tobuliname savo kalbines žinias, susipažiname su tų šalių istorija ir kultūra.“ (informantas nr. 4 XMKC)
Kitataučių įsitraukimo į renginius galimybės	Bendradarbiavimas X miesto rusų kultūros centru	Mieste gyvenančių kitataučių (ne) įsitraukimas į renginius	„<...>ir tie patys žmonės, kurie vykdo kultūrinę veiklą rusų KC ir jie išlieja į mūsų projektus, renginius, suprantama nepraradami tautinio savo kolorito“ (informantas nr. 1 XMKC), „<...>pasigendama kitataučių įsitraukimo.“ (informantas nr. 2 XMKC), „Manau, kad kultūros centras yra prieinamas kitataučiams, visada galima nupirkti bilietą į renginį, tautybės niekas neklausia.“ (informantas nr. 6 RKC)
		Galimybių įsitraukti renginius sudarymas	„Iš tikro mes rengdami projektus neakcentuojame kažkokių etninių grupių, tiesiog kiekvienas žmogus gali dalyvauti kultūros centro projektuose, mes neišskiriame rusų tautybės žmonių, kaip kažkokią etnonacionalinę grupę“ (informantas nr. 1 XMKC), „skelbimuose ar kvietimuose niekada neakcentuojami kitataučiai kaip atskira socialinė grupė, jie turi lygiai tokias pat galimybes dalyvauti renginiuose, įsitraukti į edukacines veiklas kaip ir kiti miestelėnai“ (informantas nr. 2 XMKC), „Pirmiausia manau, kad reikia jų pačių noro, o mes juos priimtume, kažkada buvo pas mus, jau prieš 3 m. jie visada darydavo savo šventę tarp Kalėdų ir Naujų metų, mes netgi įsijungdavome su savo programa, būdavo labai daug dalyvių, tikrai didelis renginys“, Iš jų pusės nebėra iniciatyvos, šiaip mes stengiamės būti prieinami, jei tik būtų noras sudarytume visas sąlygas, nes yra mūsų kolektyvų, kurie moka ir rusų liaudies dainų ir žaidimų, tai jei tik būtų iš jų pusės noras, mes galimybes sudarytume“ (informantas nr. 3 XMKC), „Bendravimas vyksta tik Rusų kultūros centro vadovės dėka, už pinigų galima išsinuomoti salę renginiams“, „Mieste tokiu sąlygų niekas nesudaro. Yra tik savanoriška Rusų kultūros centro veikla, kartais gaunama nedidelė suma pinigų parašytiems projektams įgyvendinti“ (informantas nr. 6 RKC), „Sąlygos prastos. Norint susirasti vietą, kur galėtų susirinkti etnoso pagrindu suburta grupė, tenka mokėti pinigų. Kultūrinius kitataučių - nevyriausybinį organizacijų

			projektus savivaldybė ir LR KM finansuoja nepakankamai.“ , „Kadangi tautiškas be kalbos neapsėjamas, tai į šį klausimą, dirbant KC, atsakymą Jus žinote. Jei ne, tai atsakykite į klausimą: kokios kalbos be lietuvių kalbos skamba miesto KC organizuojamose renginiuose? Norint prisidėti prie kitataučių tautiško ugdymo, planuojant renginius, reikia bendradarbiauti su kitataučiais“ (informantas nr. 7 RKC).

1. Tarpkultūrinis visuomenės ugdymas: Interviu duomenų analizės metu atsiskleidė, jog X miesto kultūros centras vykdo tarpkultūrinę veiklą, bendrauja su kitomis šalimis, organizuojami bendri renginiai: „Europos dienos koncertas“ - dalyvauja Lenkija, Baltarusija, Latvija, tarptautinio fotografų ir dailininkų plenero parodos - Lenkija, Lietuva, Ukraina, tarptautinis tautodailininkų ir kalvių pleneras- Rusija, Lenkija, Lietuva, tarptautinis kojinių mezgimo čempionatas - Rusijos, Lenkijos, Latvijos atstovai, etnokultūrinė stovykla „O, jūs, vaikai, taip darykit, kaip diedukai darė dalyvavo lietuvių bendruomenės iš Vokietijos, tarptautinis vargonų festivalis - Lenkija, Švedija, Bermontininkų mūšio rekonstrukcija - dalyvavo karybos klubai iš Latvijos, Estijos“ (informantas nr. 4 XMKC), „<...>dalyvauja užsienio svečiai, kurie yra sudarę partnerystės sutartis su X miesto KC“ (informantas nr. 1 XMKC). „Europos dienos koncerte dalyvauja Lenkija, Baltarusija, Latvija, tarptautinio fotografų ir dailininkų plenero parodos, tarptautinis tautodailininkų ir kalvių pleneras, kojinių mezgimo čempionatas, kuriame dalyvauja Rusijos, Lenkijos, Latvijos atstovai“, „X miesto kultūros centras yra pasirašęs bendradarbiavimo sutartį su Gniezno miesto KC Lenkijoje, gražiai bendradarbiavo su Sergejevo pasato, Bogorodsko - Rusijos, Umanės - Ukrainos Špajerio dailininkais, fotografais, medžio drožėjais. Latvijos Bauskės ir Cesio KC. X miesto KC liaudiškų šokių grupė „Šelmiai“ draugauja su Londone įsikūrusia Mac Lennan Scottish grupe. Draugų kvietimu dalyvavo „30th Internacional folk dance festival“. (informantas nr. 4 XMKC). Kaip matome netik į X miestą atvyksta užsienio šalių kolektyvai dalyvauti renginiuose, bet ir X miesto kolektyvai yra kviečiami į kitas šalis. „Tarpkultūriškumas skatina įvairesnį pažinimą, geresnį savo ir kitų kultūrų savitumo suvokimą, savigarbą ir pagarbą kitam“ (Šiliniene, Magienė 2012 P. 56). Kultūros centras supažindinamas visuomenę su kitomis kultūromis, skatina kitų kultūrų pažinimą bei ugdo pagarbą kitataučiams, tai darydamas, per tarpkultūrinius renginius. Dalyvaujančio stebėjimo duomenys parodė, kad kai kurie renginiai („Medžio drožėjų ir kalvių pleneras“, kojinių mezgimo čempionatas, folkloro festivalis „Ganiau palšus jautelius“) interviu metu minimi, kaip tarpkultūriniai, nes juose dalyvauja užsienio atstovai, jau yra pakitę ir nebe išlaiko tarpkultūriškumo dvasios, nes nuo 2013 m. „Medžio drožėjų ir kalvių plenere“ nebeliko kitataučių menininkų, kurie pritraukdavo kitataučius gyvenačius mieste

atvykti į renginį. Lenkų, rusų kuriamos skulptūros sulaukdavo išskirtinio mieste gyvenančių etninių grupių dėmesio. Ankščiau į kojinių mezgimo čempionatą būdavo kviečiami rusai, lenkai, latviai, kurie netik pritraukdavo kitataučių į šį renginį, o taip pat ir pristatydavo savo etninius mezgimo raštus, dalindavosi patirtimi, vieni kitus mokė savo šalių mezgimo tradicijų. Nebelikus kitų šalių atstovų šis renginys tapo lietuviškas tradicijas puoselėjančiu renginiu. Tačiau X miesto kultūros centras kitų šalių atstovų trūkumą galėtų kompensuoti ir šį renginį vėl padaryti tarpkultūriniu pasikviesdamas rusų kultūros centro atstovus. Galima manyti, kad X miesto rusų kultūros centras suteiktų šiam renginiui naujumo, tačiau išlaikytų šio renginio pirminę viziją ir dvasią. Labai panaši situacija yra susiklosčiusi ir su folkloro festivaliu, nes dalyvaujančio stebėjimo metu – atsiskleidė, kad praėjusių metų renginyje dalyvauti buvo pakviestas vos vienas užsienio kolektyvas. Tokiu būdu prarandamas susidomėjimas renginiu netik iš kitataučių, bet ir iš visos visuomenės. Dalyvaujant užsienio šalių kolektyvams plečiamas pasaulio ir kitų kultūrų pažinimas. Visuomenei pristatomos skirtingų šalių dainos, šokiai, žaidimai. Multikultūrinei visuomenei tai svarbu, nes kuriamos bei atrandamos sąsajos tarp skirtingų tautų. Ugdomas kultūrinis pažinimas bei tarpkultūriškumas visuomenėje.

2. Kitataučių įsitraukimo į renginius galimybės X miesto kultūros centre: Tarpkultūrinių renginių gausa parodo, jog X miesto kultūros centras skiria didelį dėmesį visuomenės supažindinimui su kitomis kultūromis, tačiau čia ir vėl susiduriama su kitataučių gyvenančių mieste problema. Jie nėra išskiriami, kaip atskira kultūrinė grupė, turinti kitokią sociokultūrinę patirtį, kurią galėtų pristatyti visuomenei. Tarpkultūrinis ugdymas kultūros centre yra vykdomas tik pasitelkiant kitas šalis, tačiau šalia esantis rusų kultūros centras į šią veiklą neįtraukiamas: „Šiomet deja tokios galimybės jau nebus, nes esame sudarę sutartis su...vaikų globos namais ir vaikų dienos centru, jų auklėtinius kviečiame į šią stovyklą. Bet ateityje tikrai galime bandyti ir nebūtinai šiame renginyje, galime ir į kitus renginius įtraukti“ (informantas nr. 3 XKMC), „...miesto kultūros centro veikla yra plati. Visų norų nepatenkinti, nemanau, jog tokioje politinėje situacijoje bus kviečiami rusų aktoriai, atlikėjai ir panašiai“ (informantas nr. 6 RKC). Taip pat kultūros centras nevykdo kitataučių gyvenančių mieste kultūrinės integracijos, ar tautinio ugdymo: „Kultūros centre galėtų būti žydų, rusų, ukrainiečių, latvių, lenkų kultūrų vakarai. Šių tautybių žmonių tikrai gyvena mūsų mieste“ (informantas nr. 4 XMKC), „Bendradarbiavimas vyko ankščiau, paskui valdžios keitėsi...kažkoks bendravimas vyksta, mes kada kreipiamės tai mums duoda salę, bet aišku reikia mokėti“ (informantas nr. 5 RKC), „Čia jau klausimas politinis, skirtas projektų konkurso vertinimo komisijai: ar reikia, kad kitataučiai puoselētu savo šalies tautiškumą...mieste?“ (informantas nr. 7 RKC), „Iš tikro mes rengdami projektus neakcentuojame kažkokių etninių grupių, tiesiog kiekvienas žmogus gali dalyvauti kultūros centro projektuose, mes

neiškiriame rusų tautybės žmonių, kaip kažkokios etnonacionalinės grupės“ (informantas nr. 1 XMKC), „skelbimuose ar kvietimuose niekada neakcentuojami kitataučiai kaip atskira socialinė grupė, jie turi lygiai tokias pat galimybes dalyvauti renginiuose, įsitraukti į edukacines veiklas kaip ir kiti miestelėnai“ (informantas nr. 2 XMKC), „Pirmiausia manau, kad reikia jų pačių noro, o mes juos priimtume, kažkada buvo pas mus, jau prieš 3 m. jie visada darydavo savo šventę tarp Kalėdų ir Naujų metų, mes netgi įsijungdavome su savo programa, būdavo labai daug dalyvių, tikrai didelis renginys“, Iš jų pusės nebėra iniciatyvos, šiaip mes stengiamės būti prieinami, jei tik būtų noras sudarytume visas sąlygas, nes yra mūsų kolektyvų, kurie moka ir rusų liaudies dainų ir žaidimų, tai jei tik būtų iš jų pusės noras, mes galimybės sudarytume“ (informantas nr. 3 XMKC), „Bendravimas vyksta tik Rusų kultūros centro vadovės dėka, už pinigus galima išsinuomuoti salę renginiams“, „Mieste tokiu sąlygų niekas nesudaro. Yra tik savanoriška Rusų kultūros centro veikla, kartais gaunama nedidelė suma pinigų parašytiems projektams įgyvendinti“ (informantas nr. 6 RKC), „Sąlygos prastos. Norint susirasti vietą, kur galėtų susirinkti etnoso pagrindu suburta grupė, tenka mokėti pinigus. Kultūrinius kitataučių - nevyriausybinį organizacijų projektus savivaldybė ir LR KM finansuoja nepakankamai.“, „Kadangi tautiškas be kalbos neapsėjamas, tai į šį klausimą, dirbant KC, atsakymą Jus žinote. Jei ne, tai atsakykite į klausimą: kokios kalbos be lietuvių kalbos skamba miesto KC organizuojamose renginiuose? Norint prisidėti prie kitataučių tautiškumo ugdymo, planuojant renginius, reikia bendradarbiauti su kitataučiais“ (informantas nr. 7 RKC). Iš interviu duomenų aišku, kad anksčiau vyko intensyvus bendradarbiavimas, tačiau pasikeitus kultūros centro valdžiai – nutrūko. Šiuo metu bendradarbiavimas yra toks, jog mokami pinigai ir salė nuomojama už pinigus, bet tai jau nėra bendradarbiavimas. Labai svarbu, kad į kultūros centro veiklą būtų įtraukiami mieste gyvenantys kitataučiai, nes informanto nr. 2 nuomone: „Kultūros centras yra svarbi įstaiga, turinti formuoti vertybines nuostatas apie etninę įvairovę, ne diskriminaciją, toleranciją, stereotipų vengimą“ (informantas nr. 2 XMKC). Šie siekiai, kultūros centrui turėtų būti prioriteniai, nes kultūros centras turi būti įstaiga, kurioje visų mieste esančių sociokultūrinių grupių atstovai galėtų laisvai reikšti savo idėjas.

X miestą galima laikyti multikultūriniu dėl jame esančių skirtingų kultūrinių interesų grupių žmonių. Kultūros centras organizuodamas renginius iš dalies atsižvelgia į miesto multikultūriškumą amžiaus ir socialiniu aspektais, tačiau nėra atsižvelgiama į mieste esančią kitataučių bendruomenę, kuri galėtų pasidalinti savo kultūrine patirtimi. Tai atsiskleidžia renginių apžvalgoje ir interviu bei stebėjimo metu gautų duomenų analizėje. X mieste aktyviai vykdo veiklą, organizuoja renginius ir projektus X miesto rusų bendruomenė, tačiau kultūros centro renginiuose jie nematomi. Kultūros

centras kviesdami kolektyvus iš užsienio, nesuteikia galimybės visuomenei supažinti su mieste esančia kitataučių bendrija. Tokiu būdu tarpkultūrinis bendradarbiavimas vyksta tarptautiniu lygiu, nors yra galimybė jį vykdyti ir vietiniu lygiu, į savo veiklą įtraukiant vietinę kitataučių bendruomenę. Galima manyti, kad abu kultūros centrai iš dalies rūpinasi tik savo tautiečių kultūriniu švietimu ir atsižvelgia tik į savo poreikius, nors duomenų analizė atskleidžia, jog noras kartu dirbti ir kurti yra: „aišku galėtų būti ir artimesnis bendradarbiavimas, bet yra kaip yra, nu tos valdžios kai keitės, tai taip ir išėjo, dabar kažkaip mažiau...o norėtus daugiau“ (Informantas nr.5 RKC), tačiau kol kas tai lieka tik kalbų lygmenyje, nesiimant aktyvių veiksmų. Rusų bendruomenė labai norėtų bendradarbiauti renginių metu, kultūros centras, kaip parodo duomenų analizė, taip pat. Tačiau dėl abiejų pusių nesutarimo, kas turėtų rodyti iniciatyvą, bendradarbiavimo nėra. Tarpkultūriniam bendradarbiavimui taip pat trukdo vyraujanti nuomonė, jog X miesto kitataučiai yra paveikti asimiliacijos proceso ir nėra išsaugoję savo kultūrinės dvasios: „Čia nėra tokios didelės etninės grupės, ir tie patys žmonės, kurie vykdo kultūrinę veiklą rusų KC ir jie įsilieja į mūsų projektus, renginius“ (Informantas nr.1 XMKC). Manoma, kad kultūrinį išskirtinumą gali palaikyti tik didelė etninė grupė, o jei kitataučių mažai jie įsilieja ir tampa nematomi. Tokia nuomonė kenkia kitataučių įsitraukimui, kaip atskirai kultūrinei grupei, į visuomenės kultūrinį gyvenimą ir palieka tik menką galimybę būti pripažintiems, kaip dėmesio vertai kultūrinei bendruomenei. Tačiau interviu metu atsiskleidė ir tai, jog kultūros centro darbuotojai mąsto apie šią problemą, bet kol kas giliai jos neanalizuoja remdamiesi tuo, jog kitataučių X mieste nėra daug ir jie pakankamai gerai integruojasi į visuomenę. Tačiau nekalba apie tarpkultūrinį kitataučių vaidmenį multikultūriniame mieste, neakcentuoja jų, kaip multikultūrinio miesto sudedamosios dalies, taip pat neatsižvelgia į etninės grupės kultūrinius interesus. Kol kas X miesto rusų kultūros centras pats intensyviai vykdo veiklą ir organizuoja renginius, į kuriuos sėkmingai yra įtraukiami ir lietuviai, netik etninės mažumos: „<...>buvo atvažiavę iš Visagino, jie mokė daryti gėles iš drobės, mokė pinti iš karoliukų, žmonėms įdomu, ir dabar paskutinis renginys, buvo, lietuviai daugiausia prašė, kad mes veiktume<...>“ (informantas nr. 5 RKC). Ši citata parodo, kad rusų kultūros centras yra patrauklus netik etninėms mažumos, bet ir lietuviams. X miesto kultūros centras bendradarbiaudamas su rusų kultūros centru galėtų kartu rengti renginius ir šitaip sudominti visą visuomenę vykdydami bendras veiklas.

4.3. Tarpkultūrinis bendradarbiavimas Y mieste Latvijoje

Išanalizavus X miesto Lietuvoje kultūros centro atvejį, labai svarbu pažvelgti į užsienio šalių patirtį multikultūrinio miesto klausimu. Šioje lentelėje pateikti interviu metu gauti duomenys su Y miesto Latvijoje, kultūros centro atstove. Tyrimui pasirinktas panašaus dydžio miestas, kaip ir

Lietuvoje su įvairia gyventojų sudėtimi. Taip pat labai svarbus faktas įtakojęs šio miesto pasirinkimą buvo, tai, kad Y ir X miesto kultūros centrai artimai bendradarbiauja, kuria bendrus projektus, renginius, dalinasi tarpkultūrine, folklorine ir meninime patirtimi.

Y miesto kultūros centro renginių pritaikymas skirtingų kultūrinių interesų miesto gyventojams

Lentelė nr. 8

Kategorija	Subkategorija 1	Subkategorija 2	Įrodantys teiginiai
Kitataučiai	Kitataučių raiška mieste	Kitataučių aktyvumas	„Man žinoma yra tik viena kitataučių bendruomenė, tai – lietuvių bendruomenė Astra.”, „Ne, jie nėra aktyvūs, jokių renginių neorganizuoja.“ (Informantas nr. 8 YML).
	Kultūros centro pritaikymas visiems miesto gyventojams	Renginiai kitataučiams	Y miesto kultūros centras organizuoja renginius visiems miesto gyventojams, neišskiriant atskirai organizacijų ar tautybių.“, „Renginiai organizuojami įvairioms interesų ir amžiaus grupėms.“, „Minoritiečiai turėtų patys rodyti iniciatyvą ir teikti pasiūlymus naujų projektų rengimui.“, „Y miesto kultūros centras pripažįsta ir skatina įvairias veiklas, į kurias kviečia aktyviai įsijungti visus gyventojus, neskirstant į tautybes.“ (Informantas nr. 8 YML).
Tarpkultūriškumas	Tarpkultūrinis bendradarbiavimas	Tarpkultūrinio bendradarbiavimo raiška Y mieste Latvijoje	„Tarpautinis bendradarbiavimas yra būtinas<...> leidžia vykdyti kultūros, meno projektus, skatinti domėjimąsi kita kultūra, puoselėti ir saugoti tradicinius amatus, su jais supažindinti kitas kultūras.“, „Projekto tikslas - kurti ir stiprinti šių dviejų miestų bendradarbiavimą, skatinti lietuviškos kultūros, meno sklaidą, tarpvalstybinę turizmo veiklą, saviveiklininkų, meno kolektyvų, amatininkų apsikeitimą.(Informantas nr. 8 YML).

Y miestas Latvijoje gyventojų sudėtimi yra itin margas: „<...> gyventojų nacionalinė sudėtis 2011 m. pradžioje buvo: latviai – 76%, ukrainiečiai – 2%, rusai – 9%, lietuviai – 9%, baltarusiai – 3%, lenkai – 1%, kitos tautybės - 1%.” (Informantas nr. 8 YML), tačiau iš tokios gausybės kitataučių informantas paminėjo tik vieną kitataučių bendruomenę, galima manyti, kad kiti kitataučių yra labai smarkiai paveikti asimiliacijos proceso, todėl neišskiria savęs, kaip atskiros bendruomenės. Tą faktą iš dalies patvirtina ir kitas informanto teiginys, jog „<...> kitataučių pagrindinė bendravimo kalba yra latvių <...>“ (informantas nr. 8 YML). Nepaisant to, informantas nr. 8 teigia, kad Y miestą, galima laikyti multikultūriniu miestu, nes jame gyvena nemaža dalis kitataučių: „<...> galima vadinti multikultūriniu, nes gyvena 24% kitataučių.“ Nors teigiama, kad miestas yra multikultūrinis, gyvena

didelis procentas kitataučių, tačiau iš interviu duomenų matyti, kad miesto kultūrinis gyvenimas nėra pritaikytas kitokių kultūrinių interesų gyventojams. Kultūros centras organizuodamas renginius neatsižvelgia į miesto gyventojų sudėtį, renginiai yra pritaikomi visiems gyventojams, neišskiriant tautybių, tai gali lemti ir tai, kad kitataučiai yra prisitaikę gyventi Latvijoje ir nesiekia išskirtinumo, kaip tautinė mažuma, ką ir patvirtina faktas, jog mieste gyvenantys kitataučiai neturi kalbos barjero. Šioje vietoje galime atrasti panašumų su tiriamuoju atveju Lietuvoje. X miesto kultūros centras specialiai neorganizuoja renginių kitataučiams, kaip ir Y miesto kultūros centras, tačiau X mieste susiduriama su kalbos barjeru, ko nėra Y mieste. Todėl X miesto kultūros centras turėtų į tai atsižvelgti ir pritaikyti renginius skirtingų kultūrinių interesų grupių miesto gyventojams. Interviu metu atsiskleidžia ir dar keletas X ir Y miesto panašumų, tai bendradarbiavimas ir tarpkultūrinių santykių kūrimas su užsienio miestais, jų kolektyvais. Y miesto kultūros centro renginiuose dažnai pasirodo kolektyvai iš kitų šalių: „Kultūros renginiuose gausu spektaklių, pasirodo meno kolektyvai iš Lietuvos, Ukrainos, Gruzijos, Estijos, Lenkijos.“ (Informantas nr. 8 YML). Daugiausia bendradarbiaujama su kaimyninėmis valstybėmis, tokia tendencija pastebima ir X miesto kultūros centre Lietuvoje.

Apžvelgus Y miesto kultūros centro Latvijoje renginių pritaikymą skirtingų kultūrinių interesų grupių žmonėms, galima teigti, kad, nors miestas yra multikultūrinis gyventojų sudėtimi, tačiau nėra kitataučių aktyvumo. Kultūros centras nepritaiko renginių kitataučiams, teigdamas, kad jie turi parodyti iniciatyvą. Iniciatyvos nebuvimas pastebimas iš abiejų pusių, tačiau kultūros centras į savo renginius aktyviai kviečia kolektyvus iš kitų šalių, kas, galima manyti, turėtų sukelti netik daugumos, bet ir mažumų susidomėjimą miesto kultūriniu gyvenimu. Y miesto kultūros centras, nors ir nepritaiko renginių kitataučiams, tačiau vykdo tarpkultūrinius projektus su kitomis šalimis, tokiomis kaip X miesto Lietuvoje kultūros centras: „Projekto tikslas buvo kurti ir stiprinti šių dviejų miestų bendradarbiavimą, skatinti lietuviškos kultūros, meno sklaidą, tarpvalstybinę turizmo veiklą, saviveiklininkų ir meno kolektyvų, amatininkų apsikeitimą, jų darbų populiarinimą, senųjų amatų išsaugojimą.“ (Informantas nr. 8 YML). Tokiais projektais siekiama stiprinti tarpkultūrinius bendros istorijos siejamų šalių ryšius, o taip pat dalintis folklorine, menine patirtimi. Apibendrinant galima teigti, jog Y miesto Latvijoje kultūros centras kitataučių neišskiria, kaip kitokius kultūrinius interesus turinčias grupes ir nesistengia kultūrinių renginių pritaikyti kitataučiams, tačiau aktyviai vykdo tarpkultūrinę veiklą su kitomis šalimis, kas ateityje galėtų skatinti didesnę kitataučių įsitraukimą ar renginių pritaikymą miesto kultūriniame gyvenime.

Multikultūriškumas ir tarpkultūrinis bendradarbiavimas tai globalus procesas, tačiau jis pasireiškia, netik pasauliniu mastu, bet ir mažesniu, kurį taip pat labai svarbu tyrinėti. Aiškiai suvokus,

kaip šie procesai vyksta ir kokią įtaką daro, mažesniame plote, galima pereiti prie didelių plotų tyrinėjimo ir analizavimo. Taigi, šis tyrimas atskleidė, kad kultūros centras galėtų būti pajėgus kurti multikultūrinį miestą, per renginių įvairovę supažindinti žmones su kitomis kultūromis, tačiau kol kas, analizuoti atvejai parodė, kad įstaiga nėra pasirengusi tokiems projektams.

IŠVADOS

1. Tarpkultūriškumo ir multikultūriškumo reiškinių konceptualizavimas atskleidė, kad visuomenės nėra heterogeniškos ir šių reiškinių dėka kitataučiams atsirado palankesnės sąlygos gyventi kitokioje kultūrinėje erdvėje, nepamirštant savo kitoniškumo. Tarpkultūriškumas lemia tai, kad multikultūrinuose miestuose, atsiranda tarpkultūrinis dialogas, kuris suteikia galimybę kitataučiams būti išgirstiems ir pripažintiems, kuriamos naujos erdvės, kuriose skirtingų kultūrinių interesų grupių žmonės gali jaustis nevaržomi ir laisvai skleisti savo kultūra. Tarpkultūriškumas ir multikultūriškumas pasireiškia ir kultūriniame visuomenės gyvenime. Kultūrinės organizacijos šiuos reiškinius sėkmingai išnaudoja neformaliose ugdymo veiklose. Kultūrinės organizacijos tarpkultūriškumo skatinimas, per neformalias veiklas, multikultūriniame mieste pasireiškia renginių pritaikymu visiems miesto gyventojams pagal jų kultūrinius interesus. Bendraudami ir kartu užsiimdami neformaliomis veiklomis multikultūrinio miesto gyventojai kuria tarpkultūrinius santykius.
2. Išanalizavus Lietuvos ir ES kultūros politikos nuostatas paaiškėjo, kad Lietuvos kultūros politika yra orientuota į etninės kultūros sklaidą, tautinio paveldo išsaugojimą, kultūros prieinamumą ir visuomenės įtraukimą į kultūrinius procesus. ES kultūros politika siekia kultūrinės įvairovės išsaugojimo, tarpkultūrinio dialogo sklaidos, taip pat kultūrą sieja su tarptautiniais santykiais.
3. Išanalizavus empirinio tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūrinėje visuomenėje nėra pakankamas. Kultūros centras neatsižvelgia į visas visuomenėje esamas ir skirtingų kultūrinių interesų turinčias socialines, amžiaus, etnines grupes. Daugiausia dėmesio skiriama socialinių ir skirtingo amžiaus grupių ugdymui. Etninių grupių ugdymas nėra prioritetas, tai paliekama pačioms etninėms grupėms. Kultūros centro veikla bėgant metams keitėsi, tačiau pokyčiai vyko neatsižvelgiant į besikeičiančią miesto gyventojų sudėtį. Dėl įvairių priežasčių, kai kuriuose renginiuose nebeliko užsienio šalių atstovų, kurių dalyvavimas renginiuose netik stiprindavo šalių tarpkultūrinį ryšį, bet ir suteikdavo rengiams žavesio, bei pritraukdavo gausesnę, įvairesnę publiką.
4. X mieste esantis rusų kultūros centras, kaip etninė kultūrinių interesų grupė siekia, jog etninės mažumos esančios mieste burtųsi į bendruomenę ir palaikytų savo identitetą ir tautinį mentalitetą. Taip pat padeda etninėms grupėms integruotis į socialinį ir kultūrinį miesto gyvenimą. Tačiau, kultūros centrui kuriant tarpkultūrinį miesto veidą etninės grupės nėra

visapusiškai įtraukiamos į procesą ir susiduria su kultūrinių renginių nepritaikymu etninėms grupėms.

5. Atlikus X ir Y miestų tarpkultūrinių veiklų palyginimą paaiškėjo, jog Y miesto Latvijoje kultūros centras neatsižvelgia į mieste gyvenančių kitataučių kultūrinius poreikius. Kultūrinė organizacija neiškiria kitataučių kaip atskiros kultūrinės grupės turinčios savitus kultūrinius interesus ir nesudaro galimybių kultūriniai įvairovei mieste. Tai gali lemti, jog etninės mažumos Latvijoje yra smarkiai paveiktos asimiliacijos ir neiškiria savęs kaip atskiros tautinės bendrijos. X mieste kitataučiai nėra taip stipriai asimiliuoti, todėl X miesto kultūros centras turėtų į tai atsižvelgti ir sudaryti galimybes kitataučiams įsitraukti į kultūrinį miesto gyvenimą. Analizuotų miestų kultūros centrai aktyviai vykdo tarpkultūrinę veiklą su užsienio šalimis, taip pat keičiasi tarpkultūrine patirtimi organizuodami bendrus projektus ir renginius, kuriuose dalyvauja kolektyvai iš Lietuvos ir Latvijos.

DISKUSIJA

Atliktas kokybinis tyrimas tema „Tarpkultūrinis kultūros centro vaidmuo multikultūriniame mieste: atvejo analizė“ atskleidė, kad kultūros centras, kaip tarpkultūrinį miesto veidą kurianti įstaiga neatsižvelgia į miesto multikultūriškumą ir mieste esančias skirtingų kultūrinių interesų grupes. Akcentuojamos tik socialinės ir amžiaus grupės, tačiau neatsižvelgiama į etnines grupes.

Galima manyti, kad du miestai neatspindės realios multikultūrinio miesto kūrimo patirties globaliame pasaulyje, tačiau šių miestų patirtis leidžia giliau pažvelgti į problemą, išbandyti tyrimo metodus bei instrumentus, kuriuos vėliau būtų galima pritaikyti tyrinėjant didelius miestus, kuriuose gyventojų sudėtis itin mišri. Šis tyrimas atskleidžia, su kokiomis multikultūriškumo problemomis susiduria mažesnis, tačiau mišrią gyventojų sudėtį turintys miestai. Kultūros centras, ką parodė tyrimas, yra ta įstaiga, kuri galėtų būti pajėgi, suburti skirtingų sociokultūrinių interesų žmones ir aktyviai skatinti juos bendrai veiklai. Tačiau, kol kas, kaip atskleidė tyrimo duomenys, tai sunkiai įgyvendinama netik X mieste, bet ir Y mieste. Šis tyrimas svarbus, tuo, jog parodė, kad netik milijoniniai miestai, kuriuose kitataučių gausu, bet ir maži miestai, susiduria su multikultūrinėmis problemomis. Mažesniuose miestuose ši problema nėra labai aiškiai matoma, dėl kitataučių prisitaikymo, tačiau pažvelgus iš arčiau matyti, kad problema egzistuoja ir reikia ją spręsti. Gauti tyrimo duomenys atskleidė, kokiais būdais būtų galima šią problemą spręsti, tai: aktyvus bendradarbiavimas, abiejų šalių iniciatyva bendram darbui, domėjimasis šalia gyvenančiais kitataučiais bei noras pažinti kitas kultūras.

Kadangi tyrimo tematika Lietuvoje yra nauja, tyrimo tęstinumas galimas ne tik edukologiniame ar humanitariniame kontekste, tačiau ir kitose mokslo šakose. Aktualu analizuoti ne tik etninių mažumų kultūrinius interesus, bet ir visų mieste esančių kultūrinių grupių interesus.

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į tyrimo metu gautus duomenis X miesto kultūros centrui rekomenduojama:

- Į kultūros centro veiklą įtraukti visas mieste esančias kultūrinės grupes, skatinti susidomėjimą skirtingomis kultūromis, ugdyti tarpkultūrinį pažinimą ir toleranciją visuomenėje.
- Nemažinti kitų šalių kolektyvų dalyvavimo renginiuose ir projektuose.
- Multikultūriniame mieste kurti tarpkultūrinius santykius. Tyrimo rezultatai rodo, kad kultūros centras orientuoja visuomenę į tautiškumo ugdymą, tačiau multikultūriniame mieste tautiškumo prioritetu turi tapti tarpkultūrinių santykių kūrimas.
- Kelti kultūros centro darbuotojų kvalifikaciją tarpkultūrinio ugdymo srityje, kad jie būtų kompetentingi dirbti su skirtingų kultūrinių interesų grupėmis.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Amilevičius D., Andrejevas V. (2012) *Daukiakultūriškumas saugios Europos kontekste: dabarties problematika, teoriniai modeliai ir ateities perspektyvos*. Mokslinių straipsnių rinkinys Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (8) p. 20-35.
2. Apie Europos sąjungos politiką. „Kultūra ir audiovizualinė politika“ (2014).
3. Appleby, R.C. (1994) *Modern buisnes administration* London
4. Bartochevis V. (2013) *Multikultūralizmo kontekstualizavimas, sampratos įvairovė ir modeliai*. Socialinių mokslų studijos, 5 (2), p. 407-420.
5. Bauman, Z. (2002) *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Strofa: Vilnius
6. Berger, P., L., Luckmann, T. (1999) *Socialinis tikrovės konstravimas*. Vilnius: Pradai
7. Bielskienė J., Duoblienė L., Tamulionytė E. (2012) *Tarpkultūrinis ugdyimas Lietuvos mokykloje: į pagalbą mokytojui*. Lodvila
8. Čepaitienė R. (2008) *Diaugakultūrių miestų paveldas: interpretacijos problemos ir galimybės*. Lietuvos istorijos studijos. 21, p. 86-101.
9. Čiubrinskas V. (2007) *Socialinės ir kultūrinės antropologijos teorijos*. Vytauto Didžiojo universitetas: Kaunas
10. Dictionary of Conflict Resolutinio / ed. D.T. Yarn – San Francisko: Joseey-Bass: A Wiley Imprint, 1999
11. Dumbliauskas, V. (1999) *Sociologija mokymo priemonė* Vilnius: Vilniaus Pedagoginis universitetas
12. Geertz, C. (2005) *Kultūrų interpretavimas* Vilnius: Baltos lankos
13. Grigas, R. (2001) *Tautinė Savivoka*. Vilnius: Rosma
14. Gruščinskienė J. (2004) *Taikomoji sociologija*. Technologija: Kaunas
15. Harris M. (1998) *Kultūrinė antropologija*. Tvermė
16. Jahangir A. (2008) kalba Europos parlamente „Kultūrų dialogas – tai gebėjimas išgirsti skirtingus balsus“ [Žiūrėta 2014-04-16] Prieiga per internetą:<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080623STO32401+0+DOC+XML+V0//LT>
17. Jonušas J. (2006) „Akademiko“ pasaulėžiūra tautinės idėjos šviesoje. *Lituanistika* 66 (2), p. 56-76
18. Jovaiša L. (2007) *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Gimtasis žodis: Vilnius
19. Jovaiša, L. (1993) *Pedagogikos terminai* Kaunas: Šviesa
20. Jovaiša, L. (2003) *Hodegetika*. Agora: Vilnius

21. Kardelis K. (2002) *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas.
22. Kroeber, A. (1992) *Kultūros sąvoka moksle. Kultūros prigimtis* Vilnius: Baltos lankos
23. Kuzmickas B. (2010) *Daugiakultūriškumas ir kai kurios tapatumo problemos*. Mokslinė mintis 64.
24. Kvieskaitė E. (2010) *Tarpkultūrinė komunikacija kaip edukacinės inovacijos veiksnys*. Jaunųjų mokslininkų darbai 1 (26), p. 160–165.
25. Lakis, J. (2008) *Konfliktų sprendimas ir valdymas* MRU: Vilnius
26. Lietuvos kultūros politikos gairės (2010)
27. Lietuvos kultūros politikos nuostatos (2001)
28. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl vaikų ir jaunimo kultūrinio ugdymo koncepcijos (2008)
29. Lukšienė, M. (2000) *Jungtys* Vilnius: Alma Litera
30. Luobikienė J. (2006) *Sociologinių tyrimų metodika*. Technologija: Kaunas
31. Maceina, A. (1991) *Kultūros filosofijos įvadas Raštai I t.* Vilnius: Mintis
32. Mažeikis G. (2000) *Pakartotinis pradinis išsimbolinimas kaip socialinis tikrovės adaptacijos veiksmas (Iš paraščių architektūros)*. Miesto marginalijos. Šiauliai
33. Multikultūrinis ugdymas: sąvoka, tikslai ir uždaviniai (2012)
34. Programa „Kultūra“, programos vadovas (2007 – 2013), 2010, gegužė.
35. Pruskus V. (2010) *Stereotipai ir jų devizualizacija tarpkultūrinėje komunikacijoje*. Filosofija. Sociologija. 21 (1), p. 29-36.
36. Pruskus V. (2013) *Kultūros samprata ir inkultūrizacijos procesas tarpkultūrinės komunikacijos kontekste*. . Filosofija. Sociologija. 24 (3), p. 121-130.
37. Pruskus V. (2013) *Tarpkultūriniai konfliktai: kilimo priežastys ir kompetencijų vaidmuo*. Santalka: Filosofija, Komunikacija 21 (2), p. 79-89.
38. Račelytė, D. (2009) *Konfliktų studijų pagrindai* MRU: Vilnius
39. Radzevičienė L., Kantauskaitė D. (2008) *Visuomenės požiūris į kitataučius: integracijos problemos ir galimybės*. Jaunųjų mokslininkų darbai Nr. 2 (18) 180-184.
40. Rau J. (2005) *Kultūrų dialogas – dialogo kultūra. Tolerancija vietoj nureikšminimo*. Dialogo kultūros institutas
41. Rey, M. (1992). *Training Teacher ir Intercultural Education* Strasbourg: Council of Europe.
42. Ross, M. H. (1993) *The Culture of Conflict*. New Haven and London Yale University Press

43. Ruškus J., Žvirdauskas D., Stanišauskienė V. (2009) *Neformalusis švietimas Lietuvoje: faktai, interesai, vertinimai*. Švietimo aprūpinimo centras: Vilnius
44. Samalavičius A. (2007) *Miesto kultūra*. Leidykla Technika: Vilnius
45. Saugėnienė N., Liaudanskienė A. (2003) *Multikultūrinių ir tarpkultūrinės sąveikos veiksnių įtaka pedagogų ir vaikų tėvų bendradarbiavimui demokratėjančios šalies kontekste*. Socialiniai mokslai 2 (39), p 48-60.
46. Stančienė D.M., Žilionis J. (2006) *B. Bitinas ir L. Jovaiša: filosofinės ugdymo paradigmos* Mokslo darbai. Pedagogika. Vilniaus pedagoginis universitetas
47. Šaparnis, G. (200) *Kokybinių ir kiekybinių metodų derinimas, diagnozuojant mokyklos vadybą nestandartizuotų atviro tipo klausimynu*. Daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija. Šiauliai.
48. Šiaudvytienė E. (2007) *Tarpkultūrinis dialogas: visi skirtingi – visi vienodi?* [Žiūrėta 2014-04-01]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2007-11-30-elena-siaudvytiene-tarpkulturinis-dialogas-visi-skirtingi-visi-vienodi/4150>
49. Šilėnienė B., Magienė E. (2012) *Lietuvių literatūros vadovėlių XI-XII klasėms analizė tarpkultūriškumo ugdymo galimybių aspektu*. Mokytojų ugdymas 19 (2) 53-74.
50. Šlapkauskaitė R. (2005) *Multikultūralizmo problema Kanados literatūroje*. Literatūra 47 (4), p. 68-78
51. Švietimo problemos analizė. Neformaliojo ugdymo aktualijos (2012). Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija Nr. 20 (84).
52. Tidikis R. (2003) *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Lietuvos teisės universitetas: Vilnius
53. Vander Zanden, J. (1990) *The Social Experience: An Introduction to Sociology* McGraw-Hill
54. White Paper on Intercultural Dialogue (2008) *Living Together As Equals in Dignity* Launched by the Council of Europe Ministers of Foreign Affairs at their 118th Ministerial Session (Strasbourg, 7 May 2008)
55. Zaleskienė I. (2006) *Pilietinė komunikacija ir tarpkultūrinis ugdymas* Acta Paedagogica Vilnensia 16, p. 56-62
56. Žalimienė, L., Lazutka, R., Skučienė, D., ir kt. (2011) *Socialinis teisingumas švietime: teorinė samprata ir praktinis vertinimas*. Švietimo aprūpinimo centras: Vilnius

57. Želvys, R. (2007) *Bendravimo psichologija* Margi raštai: Vilnius

PRIEDAI

Informantu kodu lentelē

X miesto kultūros centro darbuotojai – specialistai, meno vadovē		Rusu kultūros centro atstovai		Y miesto Latvijoje kultūros centro atstovē	
Informantas nr. 1	XMKC1	Informantas nr. 5	RKC5	Informantas nr. 8	YML8
Informantas nr. 2	XMKC2	Informantas nr. 6	RKC6		
Informantas nr. 3	XMKC3	Informantas nr. 7	RKC7		
Informantas nr. 4	XMKC4				

Interviu protokolai

Interviu protokolas su X miesto kultūros centro darbuotoju specialistu nr. 1

Tyrėjas: Laba diena, papasakokite apie save

Informantas nr. 1: Laba diena, aš esu...miesto kultūros centro kultūros projektų vadovas.

T: Kadangi esate kultūros projektų vadovas, prašau papasakoti kokie projektai yra vykdomi KC?

I.1: Kultūros centras pastaraisiais metais orientuojasi į etnokultūrinius projektus, visų pirma todėl, o todėl, kad čia veikia nemažai liaudies kolektyvų, kurie atstovauja krašto papročius. Sėkmingai įgyvendinti projektai amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“, vasaros vaikų stovykla „Oi jūs vaikai taip darykit, kaip tėveliai darė“, kojinių mezgimo čempionatai, folklorinės šventės, festivalis „Ir netik iš Lietuvos“, dalyvauja užsienio svečiai, kurie yra sudarę partnerystės sutartis su Radviliškio KC, tai iš Bauskės Latvijoje, Gniezno Lenkijoje, kartais iš Baltarusijos ir Ukrainos.

T: Ko yra siekiama šiais etnokultūriniais projektais?

I.1: Šiais projektais siekiama plėtoti ir išsaugoti tradicijas ir papročius, jaunimas šiuo metu nėra itin susidomėjęs tradicine bei kultūra apskritai, mes įdomia forma pateikiame renginį ir taip pritraukiame visų amžiaus grupių žmones, va kojinių mezgimo čempionate dalyvauja ir visai jauni, ir vyresni. Tuo pačiu atkreipiame dėmesį į etnokultūrą ir puoselėjame Radviliškio krašto papročius, perduodame jaunai kartai, žmonės gali pasijauti kaip saugotojai šių tradicijų, kurie dalyvauja renginiuose.

T: Puoselėjama yra lietuviška kultūra?

I.1: Iš esmės, tai taip, nes...yra tarpinė sritis tarp aukštaičių ir žemaičių ir krašto tradicijos yra gan išskirtinės ir galima paminėti, kaip viena iš tokių žmonių, kurie puoselėjo dar tarybiniais laikais, tai Šeduvos Baba su savo ansambliu „Šeduva“. Jei nėra noro ir galimybių tęsti tradicijas ir jas perduoti, tai jas pakeičia kitų šalių tradicijos, o mes stengiamės būtent per minėtus projektus išsaugoti ir puoselėti mūsų lietuviškas tradicijas.

T: Mieste yra įsikūręs rusų KC, kokios yra jų įsitraukimo ir dalyvavimo projektuose ir renginiuose galimybės?

I.1: Iš tikro mes rengdami projektus neakcentuojame kažkokių etninių grupių, tiesiog kiekvienas žmogus gali dalyvauti kultūros centro projektuose, mes neišskiriame rusų tautybės žmonių, kaip kažkokios etnonacionalinės grupės ir man atrodo, kad šiuo požiūriu tai yra gerai, nes visi žmonės skirtingai nei Latvijoje ar Estijoje, kur yra piliečiai ir ne piliečiai, kur dauguma sudaro rusų tautybės žmonės, pas mus taip nėra, todėl mes nesutelkiama dėmesio ties etninėmis ar tautinėmis mažumomis, nes pas mus tiesiog jų nėra tiek daug. Radviliškio KC tiesiog neakcentuoja, to išskirtinumo ar priklausomumo kažkokiai tautinei mažumai.

T: O jūs kaip projektų vadovas, kurdamas idėją projektui, ar kada nors galvojote, jog reikėtų išskirti ir parašyti projektai skirtą kitataučiams, ar sujungti kitataučius su lietuviais ir taip vykdyti projektinę veiklą?

I.1: Čia nėra tokios didelės etninės grupės, ir tie patys žmonės, kurie vykdo kultūrinę veiklą rusų KC ir jie įsilieja į mūsų projektus, renginius, suprantama neprarasdami tautinio savo kolorito, bet, kad koncertuotis ties kažkokia etnine grupe, mes neturime tokio tikslo, nes manome kad visi Lietuvos piliečiai turi teisę reikšti savo nuomonę bendruose projektuose, bet neakcentuojant tautinių mažumų, todėl KC vykdydamas projektus visus žmones kurie gyvena mieste, ar rajone, ar tarptautiniu mastu, tiesiog neišskiria kažkokios grupės, renginiai vykdomi visiems, bet mielai prisideda jei kažkas prašo padėti patarimais ar kita forma, patalpas visada suteikia...darbuotojai gan tolerantiški ir viskas gerai. Nes...krašte yra mažai tautinių mažumų, todėl mums nereikia akcentuoti kažkokios tautinės grupės savo veikloje.

Ačiū Jums už interviu.

Interviu protokolas su X miesto kultūros centro darbuotoja specialiste nr. 2

Tyrėjas: Kokie renginiai ir projektai yra vykdomi miesto kultūros centre?

Informantas nr.2: Kultūros centre kasmet įgyvendinami tęstiniai projektai: amatų dirbtuvės „Etnokultūrinis dialogas“ kojinių mezgimo čempionatas, medžio drožėjų ir kalvių pleneras, vargonų festivalis, garbaus amžiaus šokių festivalis „Ir ne tik iš Lietuvos“

T: Kokiais renginiais daugiausia domisi miesto gyventojai?

I.2: Miesto gyventojai noriai lankosi jau ketvirtus metus vykusiose nemokamose amatų dirbtuvėse, kur mokėsi net 5 amatų. Taip pat gausų būrį žiūrovų pritraukia pramoginiai renginiai –

kojinių mezgimo čempionatas bei jo metu vykstantis folkloro festivalis „Ganiau palšus jautelius“, vargonų festivalis.

T: Kokiais būdais įtraukiama visuomenė į lietuviško tautiškumo ugdymą?

I.2: Kultūros centras itin didelę reikšmę skiria tautodailei, etninei kultūrai ugdyti, amatams puoselėti, todėl ir įgyvendinami projektai irgi turi sąsają su tautodaile, amatais, etnine kultūra – kojinių mezgimo čempionatas puoselėja mezgimo amato tradiciją bei sklaidą, amatų dirbtuvėse žmonės taip pat skatinami nemokamai mokytis amatų, perimti amatininkų patirtį. Šiai sričiai priskiriamas ir medžio drožėjų bei kalvių pleneras, kur taipogi puoselėjamas senojo amato perdavimas bei tradicijų tąsa. Taigi, kultūros centras stengiasi įtraukti visuomenę į savos tautos tradicijų pažinimą, jos unikalumo ir savotiškumo suvokimą ir taip ugdyti žmonių tautiškumą, autentiškumą, pasididžiavimą savo šalimi.

T: Kaip įtraukiami įvairūs miesto gyventojai į miesto renginius?

I.2: Kviečiami dalyvauti, palaikyti dalyvaujančius, stebėti kūrybinį procesą ir t.t.

T: Kokios yra kitataučių įsitraukimo į organizuojamus renginius galimybės?

I.2: Galimybės tokios pat kaip ir kitų miestelėnų. Pavyzdžiui, amatų dirbtuvėmis „Etnokultūrinis dialogas“ orientuojamasi į socialiai pažeidžiamas grupes, socialiai pažeidžiamus asmenis, neįgalius žmones, kitataučius. Tačiau jau keturis metus įgyvendintame projekte išryškėjo tendencija – noriai ir aktyviai dalyvauja pensijinio amžiaus žmonės, žmonės, turintys mažesnes pajamas arba bedarbiai, neįgalūs asmenys, tačiau pasigendama kitataučių įsitraukimo.

T: Kokios sąlygos yra sudaromos kitataučiams puoselėti savo šalies tautiškumą mieste iš kultūrinės pusės?

I.2: Tokios pat kaip ir kitiems miestelėnams. Na, skelbimuose ar kvietimuose niekada neakcentuojami kitataučiai kaip atskira socialinė grupė, tačiau jie turi lygiai tokias pat galimybes dalyvauti renginiuose, įsitraukti į edukacines veiklas kaip ir kiti miestelėnai. Tačiau arba labai menka kitataučių bendruomenė, arba kultūros centras netinkamai vykdo jų kultūrinę integraciją, tačiau renginiuose, projektuose nejaučiamas jų įsitraukimas, dalyvavimas. Specialių renginių, skirtų ugdyti kitų šalių tautiškumui mieste galima sakyti nėra. Visas dėmesys yra skiriamas ugdyti lietuvių tautiškumą, pvz., renginių ciklas „Laisvės kovų istorijos keliais jaunomis jėgomis, lūpomis ir širdimis“

skirtas grynai lietuvių partizaninei istorijai prisiminti, pagerbti žuvusius partizanus, didžiuotis savo šalimi.

T: Kaip reaguoja kitataučiai į jų tautiškumo ugdymą per įvairius renginius ir projektus?

I.2: KC neįgyvendina kitataučių tautiškumo ugdymo savo projektuose.

T: Kaip galima pagerinti sąlygas kitataučiams įsitraukti į jų tautiškumo ugdymą?

I.2: Organizuoti tematinius renginius, projektus, suburti kitataučių bendruomenę bendrai veiklai.

T: Ką reikia daryti, kad visi miesto gyventojai nepriklausomai nuo jų tautybės galėtų išsaugoti ir puoselėti savo tautiškumą?

I.2: Kultūros centras yra svarbi įstaiga, turinti formuoti vertybines nuostatas apie etninę įvairovę, ne diskriminaciją, toleranciją, stereotipų vengimą. Tačiau kažki, ar šiandieninė kultūra yra pasirengusi tautinei įvairovei? Galbūt pagrindus kitataučiai puoselėti savo kultūrą gauna mokyklose, nes jos yra skirstomos pagal tautines mažumas, tačiau manau kultūros sritis dar nepribrendusi vykdyti atskiras veiklas pagal tautinių mažumų prioritetus. Galbūt iš tiesų netolerancija kitoms tautoms Lietuvoje auga. Galbūt būtent kultūros įstaigos turėtų ugdyti tolerancijos įgūdžius, atvirumą ir jautrumą kitataučių kultūrinėms nuostatoms bei kritinį mastymą savo kultūrinėms vertybėms? Galbūt, bet šiai dienai tai dar atrodo toli. Kultūros centras džiaugiasi organizuodamas patriotinius, tautiškus renginius savo piliečiams – himno giedojimą, didžios istorijos prisiminimą, amatų perdavimą ateities kartoms. Šiaip šiai dienai kitataučių tautiškumo puoselėjimui kaip ir pritrūksta atitinkamo dėmesio bei, manau, laiko.

Interviu protokolas su X miesto kultūros centro darbuotoja – specialiste nr. 3

Tyrėjas: Laba diena, prašau prisistatykite

Informantas nr. 3: Esu miesto kultūros centro direktoriaus pavaduotoja ūkio ir bendriesiems reikalams, dirbu jau 4 m.

T: Kokie renginiai ir projektai vykdomi KC yra populiariausi ir susilaukia daugiausia visuomenės dėmesio?

I.3: Ko gero pats populiariausia yra kojinių mezgimo čempionatas, taip pat Mažoji knygų mugė labai patinka visuomenei, vaikų stovykla etnokultūrinė.

T: Papasakokite plačiau apie šią stovyklą.

I.3: Tikslas, tai, kad jaunoji karta nepamirštų savo šaknų, buities, visų senovės amatų, pasikviečiam specialistus amatų, tautodailės, mokom to vaikus, primenam tautosaką mūsų, pasakojam apie Joninių nakties burtus, apie ritualus, kokius senoliai darydavo, tam tikrais gyvenimo etapais, tai labai svarbu jaunimui žinoti, nes tai yra mūsų tautos šaknys ir svarbu tai suprasti. Mes taip siekiam puoselėti lietuviškas tradicijas, nes netgi vaikai dabar jau nebežino, kaip daromas sūris, mokėm daryti sūrį iš pieno, tai vaikai buvo labai nustebę, kad sūris yra daromas iš pieno, o ne šiaip, kad iš parduotuvės. Šiomet tokios stovyklos nebus, nes organizuojama kita stovykla vaikų, kurios tikslas yra ugdyti pilietiškumą, vaikai bus supažindinti su Lietuvos kariuomene, konkrečiai aviacijos baze Šiauliuose, taip pat Radviliškyje esančiu oro gynybos batalionu, taip pat bus mokomi šokio bei kitų scenos menų.

T: Mieste yra veikiantis rusų KC, kokie yra santykiai su šia organizacija. Na pvz.: kokia yra galimybė rusų tautybės vaikams dalyvauti šioje stovykloje?

I.3: Šiomet deja tokios galimybės jau nebus, nes esame sudarę sutartis su vaikų globos namais ir vaikų dienos centru, jų auklėtinius kviečiame į šią stovyklą. Bet ateityje tikrai galime bandyti ir nebūtinai šiame renginyje, galime ir į kitus renginius įtraukti. Mes visą laiką darome Velykas, būtent vaikų Velykėles, nors tai lietuviška tradicija, tačiau mielai įtrauktume, žaidžiame žaidimus, mokome, kaip reikia dažyti kiaušinius, dekoracijas Velykiniam stalui, taip pat yra Vaikų gynimo dienos šventė, praktiškai į visus renginius galime juos kviestis, kuriuos mes organizuojame.

T: O jei nemoka lietuvių kalbos, kokios tuomet galimybės galėtų būti sudaromos dalyvauti renginiuose?

I.3: Kol kas apie tai negalvojame, jei tikrai nemoka kalbos, bet šiaip nemanau, kad būtų problemų, nes bent jau pusė KC darbuotojų puikiai žino ir moka rusų kalbą ir tikrai išverstume, bet šiaip dažnai būna, jog rusų tautybės žmonės supranta, ką jiems sakai, tik nemoka atsakyti, manau, kad tikrai rastume išeitį.

T: O ką reiktų daryti, kad kitataučiai aktyviau dalyvautų renginiuose, kaip juos pritraukti?

I.3: Pirmiausia manau, kad reikia jų pačių noro, o mes juos priimtume, kažkada buvo pas mus, jau prieš 3 m. jie visada darydavo savo šventę tarp Kalėdų ir Naujų metų, mes netgi įsijungdavome su savo programa, būdavo labai daug dalyvių, tikrai didelis renginys.

T: O kodėl dabar nebevyksta?

I.3: Iš jų pusės nebėra iniciatyvos, šiaip mes stengiamės būti prieinami, jei tik būtų noras sudarytume visas sąlygas, nes yra mūsų kolektyvų, kurie moka ir rusų liaudies dainų ir žaidimų, tai jei tik būtų iš jų pusės noras, mes galimybės sudarytume.

Ačiū jums už pokalbį.

Interviu protokolas su X miesto kultūros centro meno vadove nr. 4

Tyrėjas: Laba diena, prašau prisistatyti.

Informantas nr. 4: Laba diena, esu dirbu kultūros centro meno vadove ir vaikų teatro būrelio „Išdykėliai“ vadovė.

T: Papasakokite apie teatro būrelį.

I.4: Su šiuo kolektyvu draugaujame tris metus, kai vaikai pasiekia tam tikrą amžiaus ribą, kada jie nebesijaučia vaikais, tada jie išeina į kitus kolektyvus, aš dirbu su pradinių klasių vaikais. Mes žaidžiame teatrinis žaidimus, bandome vaidinti, vesti renginius, save išreikšti scenoje. Jau treči metai, kai mes dalyvausime Vaikų Velykėlese, tai renginys vaikams, kurio tikslas yra noras parodyti, jog mes turime gražias Velykų tradicijas. Per šį renginį vaikai margina margučius tradiciniais lietuviškais raštais, žaidžiame senovinius, tradicinius žaidimus. Mokomės, ką margučių raštai reiškia, įvairūs būrimai, žaidimai ir panašiai. Šis renginys yra labai susijęs su tautiškumo nuo mažų dienų ugdymu, labai susijęs su archajiškomis tradicijomis. Anksčiau šis renginys buvo kitoks, tai buvo Velykų ABC, kvietėmės mokytojus, kurie pasakojo pasakas, Šeduvos Baba pasakojo, vaikai mokėsi marginti vašku, skutinėti kiaušinius, taip pat Velykines puokštes mokėmės daryti. Tuo siekiama, kad vaikai nepamirštų tradicijų, jas žinotų ir puoselėtų ir perduotų iš kartos į kartą.

T: Papasakokite apie tautiškumą puoselėjančius renginius ir projektus, kuriuos vykdo KC.

I.4: Europos dienos koncertas „Europiečiams ir visiems radviliškiečiams“, dalyvauja Lenkija, Baltarusija, Latvija, tarptautinio fotografų ir dailininkų plenero parodos - Lenkija, Lietuva, Ukraina,

festivalis „Ir ne tik iš Lietuvos“ - Lietuva, Latvija, Estija, tarptautinis tautodailininkų ir kalvių pleneras - Rusija, Lenkija, Lietuva, tarptautinis kojinių mezgimo čempionatas - Rusijos, Lenkijos, Latvijos atstovai, etnokultūrinė stovykla „O, jūs, vaikai, taip darykit, kaip diedukai darė dalyvavo lietuvių bendruomenės iš Vokietijos, tarptautinis vargonų festivalis - Lenkija, Švedija, Bermontininkų mūšio rekonstrukcija - dalyvavo karybos klubai iš Latvijos, Estijos.

T: Kaip sprendžiate su tarpkultūriškumu susijusias problemas, ar tokių problemų Jūsų darbe nėra?

I.4: Kultūros centre galėtų būti žydų, rusų, ukrainiečių, latvių, lenkų kultūrų vakarai. Šių tautybių žmonių tikrai gyvena mūsų mieste.

T: Koks yra KC bendradarbiavimas su kitomis šalimis ir ko siekiama bendradarbiavimu su kitomis valstybėmis?

I.4: Kultūros centras yra pasirašęs bendradarbiavimo sutartį su Gniezno miesto KC - Lenkijos, gražiai bendradarbiavo su Sergejevo pasato, Bogorodsko - Rusijos, Umanės - Ukrainos Špajerio dailininkais, fotografais ir medžio drožėjais. Latvijos Respublikos Bauskės ir Cesio KC. Radviliškio miesto KC liaudiškų šokių grupė „Šelmiai“ draugauja su Londone įsikūrusia Mac Lennan Scottish grupe. Draugų kvietimu dalyvavo „30th Internacional folk dance festival“. Bendri dailininkų, fotografų plenerai, medžio drožėjų ir kalvių plenerai. Miestas pasipuošė išskirtiniais meno kūriniais, renginiais, tobuliname savo kalbines žinias, susipažiname su tų šalių istorija ir kultūra.

T: Kaip manote, ar yra svarbu į KC veiklą įtraukti mieste gyvenančius kitataučius?

I.4: Labai svarbu, kad jie turėtų savo bendruomenę ir galėtų švęsti savo šventes pagal savo tautos papročius. Kultūros centro veikloje jie dalyvauja ir puikiai jaučiasi.

T: Radviliškyje yra rusų kultūros centras, kokios yra jų galimybės įtraukti į tokio pobūdžio renginį?

I.4: Manychiau, kad jie gali ateiti ir dalyvauti renginiuose, aišku mes niekada giliai nepasidomėjome, kuo skiriasi, šiais metais beje yra pirmos Velykos kuomet sutampa provoslavų, krikščionių ir dar kažko, tai galbūt būtų labai įdomu juos pasikviesti, pasižiūrėti kokie yra panašumai ir skirtumai tradicijų. Radviliškyje esantis rusų KC pas mus kartais daro renginius, anksčiau bent jau darydavo, kviečiasi kolektyvus tautinių mažumų, rengia vakarones. Mes kiek galim su jais

bendraujam. Kai dar seniai buvo laisvalaikio centras „Lituanika“ mes juos kviesdavome į renginius, kad jie pašoktų savo nacionalinius šokius, dainas liaudies padainuotų, o dabar kažkaip šito nebėra. Ateina galbūt atskiri žmonės, atveda kartais pas mus vaikų jie į parodas pas mus vykstančias. Labai domisi tautodailės parodomis, kurios pas mus vyksta. Tai manau, kad jie labai domisi mūsų kultūra, manau, kad ir mums reiktų jų kultūra labiau pasidomėti. Na pvz.: Gniezno kultūros centre Lenkijoje, su kuriuo mes bendradarbiaujame, darė rusų baladžių vakarą, ten jų vietiniai kolektyvai dainavo, buvo samovarai, riestainiai, buvo galima arbatos atsigerti, jei labai stengiasi ta linkme dirbti, tai mes galėtume pasimokyti.

T: Radviliškio KC labai daug bendrauja su Lenkija, Ukraina, o šalia esantis rusų KC nutolęs...

I.4: Manau, kad taip, reikia daugiau bendrų projektų, kad parodyti šitą kultūrą, reiktų ir juos pakalbinti, yra rusų Kalėdos, Nauji metai, gal ta proga parodą padaryti ar renginį bendrą. Aš asmeniškai labai gerai sutariu su moterimis iš rusų KC. Rusai šiaip pas mus yra dalyvavę tautodailės plenere atvykę iš Novogrocko, stovi keletas suolelių, matosi rusiškas braižas. Jie labai bendravo su lietuvių tautodailininkais, domėjosi kultūra. Su Rusija tai vyksta tam tikras bendradarbiavimas, tačiau su pačia rusų bendruomene Radviliškyje tai nelabai...Bet aš manau, kad šie projektai su Rusija galbūt pritraukia rusų KC atstovus pasižiūrėti ypatingai tuos aktyvius žmones, kurie rašo projektus ir dirba. Bet tas bendradarbiavimas su tautinėmis mažumomis galėtų būti glaudesnis ir mes turime, kur padirbėti. Turėtume sudaryti sąlygas kitų tautų bendruomenėms mūsų KC organizuoti pagal savo tradicijas ir papročius renginius.

Ačiū Jums

Interviu protokolas su X miesto rusų kultūros centro atstovu nr. 5

Tyrėjas: Laba diena, norėčiau iš Jūsų paimti interviu apie rusų kultūros centrą.

Informantas nr. 5: Laba diena, esu rusų kultūros centro pirmininkė, taip pat dirbu Gražinos pagrindinėje mokykloje, pradinių klasių mokytoja.

T: Ar visą laiką gyvenote Lietuvoje?

I.5: Ne, į Lietuvą atvykau 1962 m., man buvo 6 metai, nes mano tėvą atsiuntė dirbti mašinistu.

T: Papasakokite apie rusų kultūros centrą, kokią veiklą vykdo, kada įsikūrė?

I.5: Rusų KC įsikūrė, dėl to, kad mes bendravom su ŠU dėstytoja Valentina Šimkuvienė ir ji vis klausdavo kodėl jūs nenorite įforminti tą rusų KC ir mes pagalvojom, kad verta, nes mes šiaip gyvuojam nuo 1996 m. renginius vedėm, svečius kvietėme, bet nebuvom užsiregistravę, mes užsiregistravom 2000 m.

T: Į šią bendruomenę jūs kvietėte rusų kultūros atstovus, kaip sekėsi sukviesti žmones?

I.5: Mes supratom, kad kitataučiam, ne tik rusams, jiems norėjosi padainuoti, pabūti kartu, pasikalbėti bet rusų kalba, ar ten savo kalba, mes pabandėme mokykloje, nes mūsų centras yra registruotas buvusioje Dariaus ir Girėno mokykloje, mes padarėme renginį „Starij novij god“ – senieji naujieji metai. Į renginį susirinko 200 žmonių, mes pamatėm, kad tiem žmonėm reikia bendrauti, reikia padainuoti ir pašokti, prisiminti savo istoriją.

T: Kokių tautybių atstovus tuomet vienija ši bendruomenė?

I.5: Mes darėm suvestinę, kiek tautybių turim, tai net 17, mes netgi darėm renginį „Mišri šeima, dviejų kultūrų sąjunga“, jis kaip tik vyko Radviliškio KC. Mes ankščiau susidiktavom tik per naujus metus, o paskui galvojom, kad reikia dažniau, tai ir kovo 8 d. , vėliau visokie projektai ir kūrybiniai, buvo dirbtuvės ir visokių temų turim.

T: Kokias tradicijas puoselėjat?

I.5: Mes šiaip propaguojam rusų kultūrą, bet mes visada tolygiai einam ir su lietuvių kultūra, nes mes Lietuvoj gyvenam, pas mus lietuvių daug ateina.

T: O kuo sudominat lietuvius?

I.5: Renginiais, buvo atvažiuavę iš Visagino, jie mokė daryti gėles iš drobės, mokė pinti iš karoliukų, žmonėms įdomu, ir dabar paskutinis renginys, buvo, lietuviai daugiausia prašė, kad mes veiktume, va buvo projektas Etnokultūrinių tradicijų pažinimas, Radviliškio KC buvo mini parodėlė, tas renginys buvo Gražinos mokykloje, buvo didelis, dalyvavo iš visur pas mus, nes vicemeris miesto kalbą sakė. Mes pritraukiam daug jaunimo ir ne vien tik rusų tautybės.

T: Iš jūsų kalbos suprantu, kad rusų KC vykdo tarpkultūrinę veiklą, sugebat pritraukti netik rusų tautybės atstovus, bet ir lietuvius bei kitataučius gyvenančius mieste.

I.5: Taip tikrai mes vykdom tarpkultūrinę veiklą, bendraujam ir su kitais Lietuvos miestais: Mažeikiai, Šiauliai, Kėdainiai. Ruošiamės Taip pat vykdyti intensyvią veiklą ir su užsieniu. Pas mus jau buvo atvykę ukrainiečiai, taip pat iš Saratovo kolektyvas, jie mums parodė papročius, kaip reikia švęsti rusiškas Kalėdas.

T: O koks yra rusų KC santykis su Radviliškio miesto KC, kaip buvo anksčiau, kaip yra dabar?

I.5: Bendradarbiavimas vyko anksčiau, paskui valdžios keitėsi....kažkoks bendravimas vyksta, mes kada kreipiamės tai mums duoda salę, bet aišku reikia mokėti.

T: O ar bendrus renginius kviečia organizuoti? Juk į Radviliškio KC atvyksta daug užsienio kolektyvų, ar kviečia jus kaip bendruomenę?

I.5: Man tai kvietimą visada asmeniškai atsiunčia, aš net nuperku mūsų bendruomenei bilietus į renginius, pvz.: buvo čia simfoninis atvažiuavęs. Net kažkada klausė ar verta kviesti rusų romansų koncertą, bet aš negaliu garantuoti, gi kad daug žmonių ateis. Nu toks formalus bendravimas, klausia, mes atsakom.

T: O ar kultūros centras gali prisidėti ir ar reikia, renginių pagalba puoselėti rusų ir kitų tautų atstovų kultūrinės tradicijas?

I.5: Aišku reikalinga, bet aš nemanau, kad jie neprisideda, gi visi ateina, kai būna renginiai KC. Mes galvojom, bet mes nespėjom, nes čia direktorius išėjo ir mes nebespėjom, o šiaip galvojom, nes tikrai reikalinga, kad KC prisidėtų ir padėtų puoselėti kultūrinės kitataučių tradicijas. Mes tą centrą įkūrėm būtent, nes mes žmones norim supažindinti netik su rusų, bet ir su lietuvių istorija, kultūra, o tai Radviliškio KC galėtų dar geriau už mus padaryti, supažindinti su Lietuvos tradicijomis ir kultūra, kiek galim tiek mes tai darom. Vykdom kitataučių integracija, kiek galim.

T: O kaip jus manote, kaip miesto gyventojas ar kultūros centras yra prieinamas visiems miesto gyventojams, tiek kitataučiams čia gyvenantiems, tiek atvykėliams, renginių gausa.

I.5: Aš manau, kad tikrai viskas gerai, niekada nebuvo jokių incidentų, viskas draugiškai vyksta, nesu girdėjęs jokių net dėl kalbos nusiskundimų.

T: O aš esu girdėjęs, kad kartais kyla nesusipratimų dėl kalbos, nes renginiai visi lietuvių kalba.

I.5: Oi ne, aš tai nesu girdėjus, nes manau, kad mes žinotume, jei kas nors iš mūsų taip būtų pasakęs. Nes visi kaip šeima esam čia. Mus be to labai savivaldybė remia, jei reikia kreiptuos visada, šiaip bijojau, bet paskui, kai labai reikėjo, tai nuėjau į savivaldybės administraciją ir skyrė mums pinigų, nes mums trūko projekte maitinimui, tai davė savivaldybė.

T: Tai iš esmės manot, kad to bendradarbiavimo kuris vyksta su KC užtenka?

I.5: Nu kaip, aišku galėtų būti ir artimesnis bendradarbiavimas, bet yra kaip yra, nu tos valdžios kai keitės, tai taip ir išėjo, dabar kažkaip mažiau....o norėtus daugiau.

Ačiū už Jūsų atsakymus.

Interviu protokolas su rusų kultūros centro atstovu nr. 6

Tyrėjas: Laba diena, kokia Jūsų nuomone apie miesto kultūros centro prieinamumą kitataučiams?

Informantas nr. 6: Manau, kad kultūros centras yra prieinamas kitataučiams, visada galima nupirkti bilietą į renginį, tautybės niekas neklausia.

T: Kaip Jūs manote, ar vyksta bendradarbiavimas tarp rusų bendruomenės ir kultūros centro?

I.6: Bendravimas vyksta tik Rusų kultūros centro vadovės dėka, už pinigus galima išsinuomuoti salę renginiams.

T: Kaip manote, ar miesto kultūros centras patenkina visų mieste gyvenančių žmonių poreikius?

I.6: Kultūros centro veikla yra plati. Visų norų nepatenkinsi, nemanau, jog tokioje politinėje situacijoje bus kviečiami rusų aktoriai, atlikėjai ir pan.

T: Kaip manote, kokios sąlygos yra sudaromos kitataučiams puoselėti savo šalies tautiškumą Radviliškio mieste?

I.6: Mieste tokiu sąlygų niekas nesudaro. Yra tik savanoriška Rusų kultūros centro veikla, kartais gaunama nedidėle suma pinigų parašytiems projektams įgyvendinti

T: Kaip kultūros centras gali prisidėti prie kitos tautybės žmonių tradicijų palaikymo, ir ar tai apskritai reikalinga?

I.6: Manau, reikalinga, o kaip gali prisidėti, tai bendri renginiai, projektai.

Ačiū už Jūsų atsakymus

Interviu protokolas su rusų kultūros centro atstovu nr. 7

Tyrėjas: Laba diena, papasakokite apie save.

Informantas nr. 7: Esu lietuvė, negyvenau Lietuvoje 9 metus, o šiaip gimiau Lietuvoje

T: Kaip palaikote savo tautiškumą?

I.7: Mano tėvai yra skirtingos tautybės, todėl aš save netapatinu su viena tauta. Šeimoje mes kalbame 2 kalbomis, visada švenčiame ir lietuviškas, ir rusiškas tradicines šventes.

T: Kokiais renginiais domitės Radviliškio mieste?

I.7: Dabar jau domiuosi renginiais skirtais 4-6- mečiams, nes turiu anūką.

T: Kaip kultūros centras gali prisidėti, ir ar prisideda prie kitataučių tautiškumo ugdymo? Ir ar tai apskritai reikalinga?

I.7: Kadangi tautiškumas be kalbos neapsėjamas, tai į šį klausimą, dirbant KC, atsakymą Jus žinote. Jei ne, tai atsakykite į klausimą: kokios kalbos be lietuvių kalbos skamba miesto KC organizuojamose renginiuose? Norint prisidėti prie kitataučių tautiškumo ugdymo, planuojant renginius, reikia bendradarbiauti su kitataučiais. Tik tada šie renginiai bus tikslingi. Taip, jų reikia.

T: Kaip manote, kokios sąlygos yra sudaromos kitataučiams puoselėti savo šalies tautiškumą Radviliškio mieste iš kultūrinės pusės?

I.7: Sąlygos prastos. Norint susirasti vietą, kur galėtų susirinkti etnoso pagrindu suburta grupė, tenka mokėti pinigų. Kultūrinius kitataučių - nevyriausybinių organizacijų projektus savivaldybė ir LR KM finansuoja nepakankamai. Dirbame savanoriais – visuomeniniais pagrindais, bet norint veiklos ir rezultatų reikia turėti ir pinigų. Čia jau klausimas politinis, skirtas projektų konkurso vertinimo komisijai: ar reikia, kad kitataučiai puoselētu savo šalies tautiškumą Radviliškio mieste?

Ačiū Jums

Interviu protokolas su Bauskės miesto Latvijoje kultūros centro atstove

T: Kokie kitataučiai gyvena Bauskės mieste, kokias organizacijas jie yra įsteigia?

I.8: Bauskės rajono gyventojų nacionalinė sudėtis 2011 m. pradžioje buvo: latviai – 76%, ukrainiečiai – 2%, rusai – 9%, lietuviai – 9%, baltarusiai – 3%, lenkai – 1%, kitos tautybės - 1%. Man žinoma yra tik viena kitataučių bendruomenė, tai – lietuvių bendruomenė Astra.

T: Ar kitataučiai gyvenantys Bauskės mieste yra aktyvūs, kuo išsiskiria iš kitų, kaip puoselėja savo tautiškumą?

I.8: Ne, jie nėra aktyvūs, jokių renginių neorganizuoja.

T: Ar Bauskės kultūros centras bendradarbiauja su mieste gyvenančiais kitataučiais, jų organizacijomis, ar kuriami bendri projektai? Papasakokite plačiau.

I.8: Bauskės kultūros centras organizuoja renginius visiems miesto gyventojams, neišskiriant atskirai organizacijų ar tautybių.

T: Kaip Jūs manote, kokia bendro projekto „Radviliškio–Bauskės rajonų tarpkultūrinis bendradarbiavimas“ vizija, kas šiuo projektu buvo siekiama?

I.8: Projekto tikslas buvo kurti ir stiprinti šių dviejų miestų bendradarbiavimą, skatinti lietuviškos kultūros, meno sklaidą, tarpvalstybinę turizmo veiklą, saviveiklininkų ir meno kolektyvų, amatininkų apsikeitimą, jų darbų populiarinimą, senųjų amatų išsaugojimą.

T: Koks Jūsų požiūris į tarpkultūrinį bendradarbiavimą, ar Bauskės miestui tarpkultūrinis bendradarbiavimas yra reikalingas, o jei reikalingas, kaip tai įsivaizduojate?

I.8: Tarptautinis bendradarbiavimas yra būtinas, ypatingai su pasienio partneriais. Tai leidžia vykdyti kultūros ir meno projektus, skatinti domėjimąsi kita kultūra, puoselėti ir saugoti tradicinius amatus bei su jais supažindinti kitas kultūras.

T: Jūsų nuomone, kas yra multikultūriškumas ir kaip tai pasireiškia?

I.8: Multikultūriškumas remiasi faktu, kad valstybė, kurioje gyvena keletas etninių grupių su skirtingais kultūriniais papročiais, būtų išsaugomas lygiavertiškumas ir nei viena iš kultūrų neliktų atskirta. Multikultūrinio bendradarbiavimo dėka ir sugyvena skirtingų kultūrinių

papročių žmonių grupės. Prie šių grupių priskiriami netik emigrantai, bet ir nacionalinės mažumos, kurios turi savo kalbą, religiją, bendrus tikslus, sutampančius požiūrius. Išlaikant kultūrinį savitumą, multikultūralimas remiasi tuo, kad kultūrų skirtumai valstybėje, kaip organizuotoje bendrijoje nedingsta ir netampa sulygintomis, bet egzistuoja su stiprėjimo tendencija. Per kultūros išskirtinumą galima pažinti kalbą, tradiciją, religiją, vertybes.

T: Ar Bauskė multikultūriškas miestas, ir kaip multikultūriškumas pasireiškia mieste?

I.8: Bauskės rajoną galima vadinti multikultūriniu, nes gyvena 24% kitataučių.

T: Kaip manote ar svarbu, kad kultūros centras skatintų mieste gyvenančius kitataučius aktyviai įsitraukti į miesto kultūrinį gyvenimą ir kurtų tarpkultūrinius santykius?

I.8: Taip, tai yra svarbu, tai Bauskės kultūros centras pripažįsta ir skatina įvairias veiklas, į kurias kviečia aktyviai įsijungti visus gyventojus, neskirstant į tautybes. Bauskės rajono kitataučių pagrindinė bendravimo kalba yra latvių, todėl nėra kalbos barjero, kuris trukdytų dalyvauti renginiuose.

T: Kaip dažnai Bauskės kultūros centras organizuodamas renginius atsižvelgia į skirtingų kultūrinių interesų grupių atstovus gyvenančius mieste?

I.8: Renginiai organizuojami įvairioms interesų ir amžiaus grupėms. Kultūros renginiuose gausu spektaklių, pasirodo meno kolektyvai iš Lietuvos, Ukrainos, Gruzijos, Estijos, Lenkijos.

T: Ką dar Jūsų nuomone būtų galima padaryti, kad kultūros centras būtų ta įstaiga, kurioje skirtingų kultūrinių interesų grupės rastų tai ko nori?

I.8: Minoritiečiai turėtų patys rodyti iniciatyvą ir teikti pasiūlymus naujų projektų rengimui.

Ačiū už Jūsų atsakymus